

Årsrapport 2009

Fylkesmannen i Østfold

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 10
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 18
Kongehuset	Side 18
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 26
Kunnskapsdepartementet	Side 37
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 50
Justis- og politidepartementet	Side 53
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 58
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 63
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 66
Statens Helsetilsyn	Side 84
Samferdselsdepartementet	Side 88
Utenriksdepartementet	Side 89
Kultur- og kirkedepartementet	Side 89
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 90

Årsrapport 2009 fra fylkesmannen i Østfold

Året 2009 har vært et virksomt og godt år for Fylkesmannen i Østfold. Vi har hatt jevn og god aktivitet med fokus på oppdraget. Vår organisasjon har blitt mer robust og er nå godt tilpasset sterkere krav om samordning.

Innenfor de ulike fagområder utgjør tilsyn, kontroll og klagesaksbehandling en stor del av arbeidsinnsatsen. Det er stort arbeidspress, og vi oppnår dessverre ikke alltid kravene til saksbehandlingstid. Håndteringen av influensaepidemien krevde ekstra ressurser i 2009.

Vi legger stor vekt på at forholdet mellom kommunene og Fylkesmannen skal være tillitsfullt og godt, preget av gjensidig respekt og forståelse for ulike oppgaver og ansvar. Vi har en systematisk og god kommunedialog, der drøfting av statlige føringer tillegges stor vekt.

For 2008 var utgiftsveksten høyere enn inntektsveksten, noe som medførte svake resultater. I 2009 har aktiviteten vært stabil, og sammen med gode inntekter ble det et godt økonomisk år i de fleste av kommunene i Østfold. Kommunene har gjennomført nødvendige investeringer og betjening av gjeld vil redusere den økonomiske handlefriheten i årene som kommer.

Ny plan- og bygningslov endrer arbeidet med og forventninger til planprosessene. Det bør gi kommunestyrene større innflytelse i utviklingen av eget lokalsamfunn. Gode planer krever kunnskap om prosesser og medvirkning, samt god oversikt over levekårsdata og andre samfunnsforhold. Fylkesmannen vil bistå kommunene og søker å samordne statlige forventninger i planarbeidet.

I samarbeid med fylkeskommunen gjennomføres opplæringstiltak.

Fylkesmannens arbeid skjer ofte i skjæringspunktet mellom nasjonale føringer og det lokale folkestyret. Vi opplever stadig økende press og til dels konflikter i forbindelse med arealdisponering. Dette gjelder både i strandsonen og i de beste jordbruksområdene. Vern av dyrka mark fremstår som et sentralt statlig mål.

Arbeidet med utvikling av kommunesektoren fortsetter. Vi bruker litt skjønnsmidler til dette, noe kommunene er involvert i og tilfreds med.

For øvrig viser jeg til detaljert omtale på de ulike resultatområdene.

Moss 24. februar 2010

Anne Enger

sign.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

1.1.1 Tilstanden i embetet

Organisering

Fylkesmannen i Østfold har i virksomhetsåret hatt fokus på videreutvikling av organisasjonen. Det var viktig med budsjetttilpasning og følgelig varierende vektlegging av rettssikkerhet, tilsyn, veiledning og utvikling på fagdepartementenes mål- og resultatområder.

Fylkesmannsembetet er organisert med 4 fagavdelinger, en fagstab og en administrativ stab:

- helse- og sosialavdeling
- avdeling for utdanning og justis
- landbruksavdeling
- miljøvern avdeling
- samordnings- og beredskapsstab
- administrativ stab

Bemanning

Embetet hadde pr. 31.12.2009 i alt 121 ansatte. To vakante stillinger der tilsetting var bestemt, kommer i tillegg - hhv for assisterende fylkesmann og økonomikonsulent. Til sammen var arbeidsinnsatsen 112,7 årsverk inklusiv fellestjenester i Statens hus, sykefravær og lønnet permisjon. Andre brukeretater dekket sin del av felleskostnadene med 2,5 årsverk. Fylkesmannens økonomiske ansvar ble følgelig 110,2 årsverk som fordeles på kap 1510 med 96,4 årsverk og andre kapitler 13,8 årsverk.

Budsjett - resultat

Bevilgningen på kap. 1510 post 01 var på 59,6 mill. kroner brutto i 2009. Med en negativ overføring fra foregående år på 0,5 mill. kroner og tilleggsbevilgning i løpet av året på 1,2 mill. kroner ble totalrammen 60,3 mill. kroner. Regnskapet viser et mindreforbruk på 0,2 mill. kroner.

Resultatet er mer positivt enn vi hadde grunn til å tro ved årets begynnelse. Årsaken til mindreforbruket ligger primært i at stillinger av økonomiske grunner har måttet stå vakant og vi har skjøvet utgifter knyttet til IKT og telefoni-anskaffelser over til 2010. Vakanser er imidlertid en utfordring i forhold til resultatoppnåelsen. Generelt opplever embetet at de ressurser som er gitt over kap 1510, er svært knappe i forhold til de resultater som forventes.

Sykefravær

Stor oppmerksomhet om vårt høye sykefravær i 2007 og oppfølging av sykmeldte med tiltak ser ut til å ha virket godt. Sykefraværet gikk vesentlig ned i 2008, til 3,7% i 4. kvartal. For året 2009 var sykefraværet 4,0 %.

Statens hus

Skatteetaten tegnet ny leieavtale med Entra Eiendom AS i 2009 som betinget en del ombygging og tilrettelegging av fellesarealer i Statens hus. Fylkesmannen har ansvaret for fellestjenestene og ble involvert i ombyggingsprosessen, spesielt for nytt kundemottak og oppgradering av felles møterom. Prosessen pågikk i 9 måneder og har resultert i et betydelig merarbeid. Det gjenstår noe anleggsarbeide utomhus.

Måloppnåelse

Innenfor de ulike fagområder utgjør tilsyn, kontroll og klagesaksbehandling en stor del av arbeidsinnsatsen. Det er stort arbeidspress, og vi oppnår dessverre ikke alltid kravene til saksbehandlingstid. Håndteringen av influensaepidemien krevde ekstra ressurser i 2009. Vi anser likevel måloppnåelsen for å være tilfredsstillende på de fleste områder.

1.1.2 Tilstanden i Østfold fylke

Kommuneøkonomi

I 2009 opplever vi at inntektene igjen øker og resultatene bedrer seg i kommunene på grunn av motkonjunkturpolitikk, god skatteinnngang, lav lønns- og kostnadsvekst og lave renter. Kommunene opplever på en måte finanskrisen motsatt av næringslivet. Kommunene har nå holdt igjen på aktivitetsveksten, og dette gir grunnlag for bedre resultater og mer solid økonomi. Framover er det betydelige utfordringer når det igjen må strammes inn, samtidig som behovet for velferdstjenester øker.

I årene 2005-2007 var kommunenes inntektsvekst sterk og ga grunnlag for stor aktivitetsøkning. For 2008 var utgiftsveksten relativt mye høyere enn inntektsveksten. Dette ga historisk svake resultater. Kommunenes fondsreserver har gått betydelig ned og gjelden har økt med ca 10% hvert år i perioden 2003-2008. Høye investeringer og økning i antall ansatte har sammenheng med vekst i befolkningen og økte statlige satsinger på eldreomsorg, psykiatri, skole og barnehage. Østfoldkommunene har mindre vekst i frie inntekter enn resten av landet og må supplere med eiendomsskatt. Store inntekter de senere år er utbytte fra selskaper og for flere kommuner er dette blitt en del av det ordinære driftsgrunnlaget. Likevel øker velferdsgapet. Østfold har tradisjonelt dårlige levekårsindekser, og omstillingen til nyere, mer moderne og kompetanseintensive næringer tar tid.

Østfold har i alle årene fra 2000, da ordningen kom, hatt kommuner i ROBEK-registeret. På det meste var det seks kommuner inne i 2005. For tiden er det to kommuner.

Helse- og sosialområdet

Folkehelsearbeidet i Østfold er omfattende. 17 kommuner deltar i partnerskapet "Østfoldhelsa" sammen med Østfold fylkeskommune, Fylkesmannen i Østfold, Sykehuset Østfold HF, frivillighetssentralene, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Østfold idrettskrets og Høgskolen i Østfold.

Fylkets kommuner taklet utfordringene knyttet til influensapandemien godt. På våren og forsommeren ble planene for helsemessig og sosial beredskap oppdatert. Senere etablerte kommunene ordninger for informasjon, undersøkelse og behandling i situasjoner med svært mange syke, og det ble gjennomført massevaksinering. 36 % av befolkningen i Østfold ble vaksinert mot den nye influensaen. Instansene som håndterte pandemien viste god evne til samhandling.

Mange kommuner er i gang med helhetlig planlegging av omsorgstjenester i tråd med Omsorgsplan 2015.

Fylkesmannen registrerer at det nye regelverket om helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse og som motsetter seg helsehjelpen, blir brukt mer og mer. Behovet for opplæring på feltet er fortsatt betydelig.

Det er nå etablert NAV-kontor i alle kommunene i Østfold. En rekke tiltak er iverksatt for å styrke kompetansen til de ansatte. Også innen økonomisk rådgivning og boligsosialt arbeid satses det mye på kompetanseheving.

I 2009 har Fylkesmannen i Østfold etablert fagnettverk for legemiddelassistert rehabilitering (LAR), regionale fagnettverk for rus og nettverk for utviklingsarbeid. Det siste har til hensikt å bidra til at de som arbeider i tilskuddsbaserte prosjekter, får økt kompetanse om prosjektledelse og kan dele erfaringer over kommunegrensene. Dette supplerer en tettere dialog med kommunenes ledelse med vekt på hvordan tilskuddsmidlene benyttes.

Kommunenes rapportering på barnevernområdet til Fylkesmannen, viser at det har vært en jevn økning i antall meldinger og hjelpetiltak de siste årene. Antallet besatte fagstillinger har gått ned i 2009 og ligger nå på samme nivå som 2003. Gjennom rapportering og klagesaksbehandling ser vi at kommunene har store utfordringer i å møte behovene på barnevernområdet.

Barnehage og utdanning

Etter en aktiv planleggings-, utbyggings- og utviklingsperiode kunne alle kommunene i Østfold gi alle barn med rett, barnehageplass fra høsten 2009. Kvalitetsutviklingsarbeidet oppsummeres som godt i sektoren. Kommunene gir imidlertid klare signaler om at det er krevende å planlegge videre (omleggingen av finansieringen, den løpende planleggingen av kapasiteten, bemanningen og kompetanseutviklingen). Kommunene ser også store utfordringer knyttet til egen forvaltningskompetanse og kapasitet for å få til dette. Fra Fylkesmannens side er det lagt vekt på informasjon og veiledning. Men på bakgrunn av klare signaler fra sektoren i 2009 setter vi i gang ny skoleringsrunde på lov og regelverk i 2010 for å bidra til at kommunene gjør en god jobb.

Noen begreper preget også i 2009 debatten om barnehage og skole i Østfold: Tidlig innsats, grunnleggende ferdigheter og fullføring av videregående opplæring. På bakgrunn av fylkets relativt svake resultater ved eksamen og nasjonale prøver og en studietilbøyelighet under landsgjennomsnittet, har Fylkesmannen sammen med fylkeskommunen tatt initiativ til en fylkesdugnad for hele utdanningsløpet, sammen med kommunene og høyskolen.

Fylkesmannens koordinerende rolle både i forhold til samarbeidende sektorer og de ulike nivåer i utviklingsløpet til barn og unge, gir oss en oversiktsviten og en kompetanse som både private og offentlige skoler bruker aktivt. Gjennom konferanser, nettverk og ulike møteplasser kan den nasjonale politikken og læringsresultater formidles og gis en regional fellesforståelse. Etter Fylkesmannens vurdering er samarbeidet og samhandlingen med kommunen, fylkeskommunen, private skoler, KS og høyskolen godt og konstruktivt. Alle kommuner har arbeidet systematisk med både Barnehageløftet og Kunnskapsløftet, selv om mange sliter med liten kapasitet og kan mangle nødvendig forvaltnings- og styringskompetanse for å få fullgod kvalitet i styringen av sektoren.

Kommunene og fylkeskommunen gir gjennomgående positive tilbakemeldinger på kvaliteten i Fylkesmannens tilsyn på barnehage og utdanning. Det er likevel langt fra entydige positive reaksjoner på tilsynet som forbedringsstrategi. Det totale statlige tilsynsvolumet oppleves belastende på løpende drift. Vi ser også at effekten av tilsynene ikke over alt kommer til uttrykk gjennom bedre styringssystemer og bedre sikring av barns og elevers/lærlingers rettigheter. Forbedringsarbeidet tar tid og er mer kompetansekrevende enn skoleeierne og skolene har forutsatt.

Vi har i 2009 arbeidet med å utvikle en mer helhetlig strategi overfor sektoren, med mye mer vekt på kompetanseutvikling, veiledning og regelverkskolering helt ned på skolenivå. Denne strategien vurderes som vellykket. En omfattende regelverkskolering ble gjennomført høsten 2009, og den vil utvikles videre som hovedsatsing også i 2010, på både skole- og barnehageområdet.

Planarbeid, miljø og forurensning

Det er fortsatt stor byggeaktivitet og planleggingsiver i fylket. I pressosmrådene medfører dette en kamp om hvilke arealer som kan bygges ut eller bør bevares. Jordvern er derfor fortsatt en stor utfordring. De fleste kommunene har et stort potensial for større utnyttelsesgrad innen de eksisterende bebygde områdene og på de nye arealer som ønskes tatt i bruk. Samordnet areal- og transportplanlegging i vid forstand er derfor et viktig tema i planleggingen. Manglende forståelse for kjøpesenterbestemmelsene fører til mange innsigelser og konflikter.

Utbygging kan også være en trussel mot biologisk mangfold. Endret arealbruk/arealbehov i landbruket medfører gjengroing og mer intensiv bruk av andre områder. Målet om å redusere tap av biologisk mangfold, vil bli vanskelig å nå. Endelig vedtak i flere viktige vernesaker i 2009 sørger for at de aller viktigste naturområdene blir tatt vare på som frivillig skogvern, plan for vern av sjøfugl og Ytre Hvaler nasjonalpark. Dette er imidlertid ikke nok til å nå de overordnede målene om stans i tap av biologisk mangfold.

Vannkvaliteten i fylket er fortsatt preget av for store tilførsler av næringsstoffer. Fylket er godt i gang med oppfølging av Vanddirektivet. For Hobøl-Vansjøvassdraget og for Haldenvassdraget er det utarbeidet tiltaksplaner. Tiltaksplan for Glomma sør for Øyeren er under forberedelse. Det gjøres imidlertid allerede en stor innsats på mange sektorer og tiltaksarbeidet er kommet langt. Det vil likevel fortsatt ta lang tid før resultatene viser seg som forbedret vannkvalitet. I forhold til kystvannet er det påvist at flertallet av sukkertarelokalitetene har dårlig tilstand. Dette skyldes trolig en kombinasjon av at klimaendringer tidvis slår ut taren på grunn av høyere sommervanntemperatur, samtidig som store tilførsler av næringsstoffer hindrer gjenveksten når temperaturen er gunstig. Sjøbunnen i by- og havneområdene langs kysten er til dels sterkt forurenset av tungmetaller og organiske miljøgifter.

Støy er en stor miljøutfordring i Østfold. Trafikkstøy er den klart største kilden, men også støy fra industri, motorsport og flyplass bidrar. Statistisk sentralbyrås beregninger av støyplager i 2006 viste at om lag 31 000 Østfoldinger ble utsatt for plagsom støy og at antallet var økende. Siden den gangen er det i tillegg åpnet for sivil luftfart på Rygge. Byområdene rundt Sarpsborg og Fredrikstad, de største industrivirksomhetene og alle veier med mer enn 8000 trafikkbevegelser i døgnet skal støykartlegges innen 2012.

Landbruksbasert næringsutvikling

Strategisk plan for bygdeutvikling i Østfold og Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling, ligger til grunn for arbeidet. Det har vært et godt samarbeid mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, næringsorganisasjoner og andre etater. Satsingsområdene er mat og foredling, landbruksbasert reiseliv, økologisk landbruk, skog og trebasert næring, bioenergi, Inn på tunet, kompetanse og informasjon.

Østfold har klart å øke interessen for lokal mat generelt innenfor alle områder der mat kan brukes til opplevelser, bespisning på ulike arrangementer eller i utdanning.

I Østfold tilbyr nå 40-50 gårder Inn på tunet tjenester. Dessuten er mange gårdbrukere interesserte i å starte opp. Fylkesmannen bidrar med veiledning i en tidlig fase. Fylkesmannens innsats rundt Inn på tunet har i 2009 handlet mye om å øke samarbeidet mellom landbruket og nye kjøpergrupper, som NAV.

For økologisk produksjon har utviklingen fra 2002 og fram til i dag vært lovende. Ved utgangen av 2009 var andelen økologisk dyrket jordbruksareal på 4,2%. Økologisk eggproduksjon står sterkt med en andel på bortimot 20% i Østfold. På produksjonssiden er mangelen på allsidighet og utfordringer knyttet til vekstskifte og næringsforsyning, noen av de viktigste utfordringene en må ta tak i.

Hovedutfordringen i skogbruket er ungskogpleie og mesteparten av de økonomiske virkemidlene som er nærings- og miljøtilskudd i skogbruket, går til dette. Av hensyn til framtidige skogressurser bør ungskogpleien økes med 50 % til 30.000 dekar årlig en tid framover. Videre bør foryngelsen økes da mange hogstfelt ikke er beplantet.

Innsatsen på området bioenergi skjer gjennom et treårig prosjekt felles for Østfold og Akershus og ved samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap m.fl. Det vurderes å starte et nytt bioenergiprojekt i 2010.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har lagt stor vekt på å utvikle risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) på fylkesnivå og følger opp med utarbeidelse av tiltakskort for prioriterte hendelser. Dette har vært gjenstand for drøftinger på møter i Fylkesberedskapsrådet. Rådet har vært innkalt til ekstraordinært møte på grunn av skogbrannberedskap og svineinfluensa. Fylkesmannen har i veiledning, tilsyn og øvelser fulgt opp arbeid knyttet til smittevern, flomsikring og flomberedskap.

Det er gjennomført et eget prosjekt for å styrke skogbrannberedskapen i Østfold. Et siktemål med prosjektet har vært å få en ny samarbeidsavtale mellom kommuner, Østfold skogselskap, Rygge flyklubb, Alarmsentral Brann Øst med flere på plass. Fylkesmannen har utarbeidet et særskilt opplegg for produsenter i landbrukssektoren i forbindelse med atomberedskap. Østfold bondelag, sivilforsvaret, politiet og mattilsynet samt Strålevernet har deltatt.

Fylkesmannen har videreført arbeidet knyttet til interregprosjektet Grensestrategisk krisehåndtering. Deltakere i prosjektet er kommuner og statlige myndigheter på svensk og norsk side av riksgrensen i Østfold. Prosjektet avsluttes i 2011.

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Fylkesmannen hadde pr. 31.12.2009 i alt 121 ansatte. To vakante stillinger der tilsetting var bestemt, kommer i tillegg - hhv for assisterende fylkesmann og økonomikonsulent. Til sammen var arbeidsinnsatsen 112,7 årsverk inklusiv fellestjenester i Statens hus, sykefravær og lønnet permisjon. Andre brukeretater dekket sin del av felleskostnadene med 2,5 årsverk. Fylkesmannens økonomiske ansvar ble følgelig ca 110,2 årsverk som fordeles med 96,4 årsverk på kap 1510 og 13,8 årsverk på andre kapitler.

Kommentarer:

1. I alt 8 personer deltok i seniorprosjektet og ble regnet med i 80 % stilling fram til 31.07. da prosjektet ble avsluttet.
2. Administrativ stab har 27,5 årsverk hvorav 0,5 årsverk tilrettelagt arbeidsordning for medarbeider i avdeling for utdanning og justis samt 2,5 årsverk informasjonssenter/kantine betalt av andre brukeretater i Statens hus. I administrativ stab har 8 ansatte med til sammen 6,9 årsverk fellesoppgaver i Statens hus: Informasjonssenteret 3,5 årsverk, kantine 2,5 årsverk og regnskap, personal, adgangskontroll, brukermøter m.m. for statens hus 0,9 årsverk. Andre brukeretater dekket kostnadene med 2,5 årsverk.
3. Helse- og sosialavdelingen: I alt 25,8 årsverk hvorav 5,2 årsverk finansiert med fagmidler.
4. Avdeling for utdanning og justis: 18,4 årsverk hvorav 3,0 årsverk er finansiert med fagmidler. I alt 5 medarbeidere deltok i seniorprosjektet. En medarbeider (0,5 årsverk) har administrative tjenester som

særskilt tilrettelagt arbeidsordning og er medregnet under administrativ stab.

5. Miljøvernavdelingen: Sum 19,6 årsverk hvorav 5,0 årsverk finansiert med fagmidler.
6. Landbruksavdelingen: I alt 15,3 årsverk hvorav 0,5 årsverk prosjektarbeid finansiert med eksterne midler.
7. Samordnings- og beredskapsstaben: 7,4 årsverk hvorav 0,4 årsverk utdanningspermisjon med lønn.

Departement	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	13		13	0
Miljøverndepartementet	732	223	732	223
Landbruks- og matdepartementet	681	26	681	26
Kunnskapsdepartementet	252	135	252	135
Barne- og likestillingsdepartementet	269		269	0
Justis- og politidepartementet	177		177	0
Kommunal- og regionaldepartementet	346		346	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	115	29	115	29
Helse- og omsorgsdepartementet	136	206	136	206
Statens Helsetilsyn	427		427	0
Samferdselsdepartementet	1		1	0
Utenriksdepartementet	3		3	0
Kultur- og kirkedepartementet	20		20	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Administrasjon	1088		1088	0
Embetsledelse	79		79	0
Sum:	4340	619	4340	619

1.2.2 Det administrative området

Samlet utgjør Fylkesmannens administrative tjenester og fellesfunksjoner for statens hus 28,4 årsverk. Kommunikasjonsrådgivers andel av informasjonsarbeidet er inkludert med 0,9 årsverk.

Fylkesmannen i Østfold har arbeidsgiveransvar for husforvalter, ansatte i kantinen og informasjonssenteret / mottakelsen i Statens hus som alle har fellesoppgaver. Videre er det knyttet personal og regnskapsoppgaver til fellesfunksjonene. Til sammen er dette beregnet til 6,9 årsverk i 2009. Andre brukeretaters andel utgjør 43 %, dvs 2,5 årsverk eller 112 ukeverk, og disse inngår ikke i årsrapportens tilrettelagte tabell.

Kommunikasjonsrådgivers virksomhet berører mange resultatområder. Vi har valgt å synliggjøre dette under "informasjon".

Område	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	79		79	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	37		37	0
Arkiv	295		295	0
Regnskap og lønn	155		155	0
Personal	104		104	0
IKT	197		197	0
Informasjon	51		51	0
Ekspedisjon/forværelse	51		51	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	198		198	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	1167	0	1167	0

1.3 Andre forhold

Fylkesmannen i Østfold har hatt lederansvaret for embetenes fagutvalg for sak/arkiv i 2009. I den forbindelse har det vært arbeidet med flere prosjekter som angår alle embetene, inkl å arrangere arkivkonferanse i Stavanger.

OEP Offentlig Elektronisk Postjournal, som lanseres i 2010, har medført en god del forarbeid med rutiner og testing i sak- og arkivsystemet ePhorte. Alle embeter, direktorater, departementer og statsministerens kontor er gjennom den nye offentlighetsloven pålagt å legge ut sine offentlige journaler på denne felles portalløsningen.

Forvaltningsreformen, med overføringer av saksområder fra Fylkesmannen til fylkeskommunen, har medført en god del møtevirksomhet med KS, FAD og fylkeskommunene og vi har anbefalt løsninger for overføring av arkivmateriale. Det samme gjelder overføringen av Fylkesmannens landbruksteknisk planleggingstjeneste til Norsk landbruksrådgiving.

Fylkesmannen i Østfold er, sammen med tre andre embeter, pilot for uttesting av Statens Helsetilsyns eMeldesentral. eMeldesentralen skal overføre ”skademeldinger/§3.3-meldinger” elektronisk fra sykehusene. I 2009 er fortsatt løsningen ”halvautomatisk”. Noe arbeid gjenstår i 2010 for å få til automatisk import av dokumentene til ePhorte.

Exie

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 innført dataverktøyet Exie for virksomhetsplanlegging, styring og rapportering gjennom året. Verktøyet bidrar til å styrke den strategiske styringen av embetet og bidrar til samordning og helhetlig prioritering. Bruken av verktøyet er utviklet av et tverrfaglig metodelag. Bruken og utviklingen videreføres i 2010.

Kommunikasjon

Fylkesmannen i Østfold var omtalt i 2044 artikler i presse og media i 2009. I tillegg var det betydelig medieinteresse for saker knyttet til helse- og sosialavdelingens og Helsetilsynet i Østfolds saksområder. Det ble behandlet hele 2000 begjæringer om innsyn fra pressen i slike saker i løpet av 2009. Embetets internettsider hadde 98 452 besøk og 287 528 sidevisninger i løpet av året.

Kommunikasjonsoppgavene i 2009 har omfattet utvikling og oppfølging av strategi og planer for kommunikasjon, ledelsesstøtte og rådgivning, utvikling av kompetanse og faglige nettverk, drift og utvikling av nettsider, mediehandtering, omverdenanalyse og informasjonsproduksjon. I tillegg presseopplegg under kongelige besøk i fylket og i forbindelse med arrangementer i regi av fylkesmannen, herunder statsborgerseremonier. Resultatoppnåelsen på de ulike områdene har vært god. Arbeidet med utvikling av ny kommunikasjonsstrategi måtte forskyves til 2010 som følge av at statens nye kommunikasjonspolitikk ble forsinket. Det ble besluttet å etablere et prosjekt for å utvikle ny kommunikasjonsstrategi i tråd med den nye statlige kommunikasjonspolitikken.

Utvikling av tilgjengelighet og universell utforming av våre nettsider, bruk av åpne standarder og filformater på nett er prioritert. Under Difis kvalitetsvurdering av offentlige nettsteder i 2009 oppnådde embetet 100% skår på tilgjengelighet. Vi har også gjennomført tiltak for bedre språk ved tiltak knyttet til prosjekter som ”Klarspåk i staten” og Østfold som pilotfylke for universell utforming.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentleg sektor

Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2009 tok for seg temaene: Plattform for ledelse i staten og veien mot nytt Østfoldsykehus.

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har fire arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes ledelse.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon, dialog og drøfting av spesielle utfordringer i den enkelte kommune Rakkestad, Spydeberg, Sarpsborg, Eidsberg og Askim.
4. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Embetet har etablert en samordningsgruppe med nestledere fra alle avdelinger for bl.a. arbeid med kommunedialogen.

En viktig samordningsoppgave i fjor var iverksetting av plandelen i den nye plan- og bygningsloven. Alle kommuneplaner skal nå ha en samfunnsdel hvor kommunestyrets ønsker for utviklingen av lokalsamfunnet framgår. Denne er da grunnlaget for hvordan kommunen forvalter sine arealer. Det skal tas klimahensyn og samfunnsikkerhet og sårbarhet skal vurderes. Gode planer krever kunnskap om prosesser og medvirkning og oversikt over levekårsdata og andre samfunnsforhold. Fylkesmannen har etablert et tverrfaglig planlag for å bistå kommunene med dette og samordne de statlige forventningene. I samarbeid med fylkeskommunen gjennomføres det opplæringstiltak og utvikles veiledere.

Vilkårene for å bygge i strandsonen strammes inn og bruk av dispensasjoner bør unngås. Fylkesmannen vil invitere seg selv tidlig inn i kommunenes prosesser for å klargjøre hva som er innenfor den politikk vi kan akseptere. Vi håper dette kan resultere i færre innsigelser og utsettelse av planvedtakene.

Samhandlingsreformen kan gi nye administrative konstruksjoner i kommunesamarbeidet, og vi ser en oppgave i å følge disse prosessene tett. Vi har også fått søknader på prosjektskjønnsmidler til dette.

Fylkesmannen fordelte i fjor 7 millioner kroner til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene. Arbeidet er godt forankret gjennom en referansegruppe hvor KS er representert med 3 rådmenn.

Det ble gitt støtte til 34 prosjekter som tematisk fordelte seg slik i 2009:

- Ledelse og omstilling, åtte prosjekter i åtte kommuner
- Tjenesteutvikling
 - Service- elektroniske tjenester og prosessmodellering, sju prosjekter i fem kommuner, interkommunalt samarbeid for ti kommuner og fellesprosjekt for hele fylket
 - Effektivitet og kvalitet, prosjekt i to kommuner og nettverk skoleutvikling i fem kommuner
 - Struktur og samarbeid, prosjekt i tre kommuner og utredning for fire kommuner i en region
 - Innvandring, prosjekt i en kommune
 - Frivillighet, prosjekt i en kommune
- Klima og miljø, prosjekter i to kommuner og fire interkommunale
- Samfunnsutvikling, struktur og samarbeid, to interkommunale prosjekter og et prosjekt på demokrati.

Erfaringsoverføring, formidling og veiledning

Vi har valgt en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring i bl.a. nettverk. Det døgnåpne Østfold (DDØ) arrangerer erfarings- og utviklingsamlinger for alle kommunene.

Erfarings- og fornyingskonferansen Beat for Beat

Beat for Beat 2009 var den 6. i rekken og samlet fortsatt mange deltakere fra de fleste kommuner, KS, fylkesmannsambetet og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen er å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden og å presentere det utviklingsarbeidet som foregår i kommunene. Evalueringen fra kommunene er meget god.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Folkehelse

Fylkesmannen i Østfold spiller en aktiv rolle i det omfattende folkehelsearbeidet i Østfold. Vi deltar i det regionale partnerskapet, i prosjektet "Folkehelse i plan" og i ressursgrupper for ernæring, fysisk aktivitet og tobakk. En rekke tiltak er etablert i regi av de tre ressursgruppene. I 2009 har Fylkesmannen gitt innspill til mange kommunale planer av ulik karakter. Utjevning av sosiale helseforskjeller er et tverrfaglig satsingsområde i fylkesplanen. Sammen med Østfold fylkeskommune, Våler kommune og Norsk nettverk av helse- og miljøkommuner arrangerte Fylkesmannen en konferanse om temaet i november 2009.

Omsorgsplan 2015

I løpet av 2009 har Fylkesmannen i Østfold besøkt samtlige kommuner for å drøfte arbeidet med Omsorgsplan 2015 med tilhørende delplaner. De fleste kommunene er i gang med helhetlig planlegging av omsorgstjenestene i tråd med Omsorgsplan 2015. I løpet av 2010 vil 12 kommuner ha vedtatt nye planer. 10 kommuner har etablert demensteam. I november 2009 arrangerte Fylkesmannen en konferanse om demens.

Sosiale tjenester og NAV-reformen

Det er nå etablert NAV-kontor i alle Østfoldkommunene. NAV samarbeidsgruppe (Fylkesmannen og NAV fylkesledd) har gjennomført regionale informasjonsmøter for politiske og administrative ledere, brukerrepresentanter og arbeidstakerorganisasjoner. Som et av tiltakene for å øke kompetansen ved NAV-kontorene har samarbeidsgruppen frikjøpt 12 kompetanseveiledere, hver i 20 % stilling. Fylkesmannen, NAV fylkesledd og Høgskolen i Østfold har sammen etablert et studium (10 studiepoeng) i kollegaveiledning. Meningen er at det skal bli et permanent tilbud til NAV-ansatte.

Blant flere kompetansetiltak innen økonomisk rådgivning har Fylkesmannen i Østfold utarbeidet en nettbasert metode som er overlatt Arbeids- og velferdsdirektoratet for bruk på nettstedet Navet.

Fylkesmannen har i samarbeid med Husbanken arrangert to dialogkonferanser om boligsosialt arbeid i 2009. Overfor kommuner som mottar tilskudd til oppfølgingstjenester i bolig er det iverksatt flere kompetanseutviklingstiltak.

Opptrappingsplanen for rusfeltet

12 av 18 kommuner mottar tilskudd. I 2008 var tallet 5. Fylkesmannen driver oppfølging og ulike kompetanseutviklingstiltak overfor disse kommunene. Samarbeidet med KoRus Øst om å planlegge og gjennomføre tiltak er godt. Flere rusfora er etablert, likeså et nettverk for LAR-medarbeidere og selvhjelpsgrupper for rusavhengige.

Det ble i 2009 gjennomført 9 systemrevisjoner etter sosialtjenesteloven. Temaene var helse- og sosialtjenester til barn i barnebolig, helse- og sosialtjenester til voksne med psykiske lidelser og midlertidig bolig etter sosialtjenesteloven. Ett planlagt tilsyn ble utsatt til 2010.

Etter helselovgivningen ble det gjennomført 15 systemrevisjoner, hvorav 5 i spesialisthelsetjenesten. Temaene var helse- og sosialtjenester til barn i barnebolig, helse- og sosialtjenester til voksne med psykiske lidelser, legemiddelbehandling i sykehjem, kommunal legevakt, spesialiserte tjenester til personer med psykiske lidelser, journalføring hos privatpraktiserende psykolog, journalføring hos privatpraktiserende psykiater. To planlagte tilsyn ble utsatt til 2010.

Tilsyn

Innen hendelsesbasert tilsyn etter helselovgivningen avsluttet vi 193 saker, mot 254 i 2008 og 165 i 2007. Ved utgangen av året var det en restanse på 90 saker.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Fylkesmannen har i 2009, som tidligere år, lagt vekt på samarbeidet mellom sektorer og sammenhengen i opplæringsløpet fra barnehage til videregående opplæring som forutsetninger for å sikre gode oppvekstvilkår og opplæringstilbud for barn og unge i fylket. Fylkesmannens kommunemøter (6 pr år) samt kommunekonferansen for alle ordførere og rådmenn, har hatt fokus på dette. Utdanningsavdelingens egne møter med kommunesektoren har også vektlagt dette. I tillegg gjennomføres konferanser og seminarer (f.eks. regelverkskolering) med tverrfaglig fokus.

Barneverntjenesten i kommunene

Fylkesmannen har fulgt opp resultatene av systemrevisjon gjennomført 2008, i 6 kommuner i fylket. Tilsynet var en del av det landsomfattende tilsynet i 2008 med kommunale barnevern, helse- og sosialtjenester på oppdrag fra Statens helsetilsyn og Barne- og likestillingsdepartementet. Tilsynet omfattet tjenester og tiltak til utsatte barn i skolepliktig alder, og tiltak eller tjenester knyttet til overgangen fra barn til voksen. Tilsynet undersøkte om de tre kommunale tjenestene ved behov samarbeider om å gi utsatte barn rette tiltak og tjenester til rett tid. Det ble avdekket avvik i alle 6 kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført møter med 3 kommuner som følge av kommunenes rapportering på barnevernområdet.

Fylkesmannen behandlet 72 klagesaker i 2009. Av disse var 9 klager på enkeltvedtak jf. Bvl. § 65 og 63 besværing som Fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. Bvl. § 23.

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført 115 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket. Ca halvparten av tilsynene var uanmeldt.

Antall tilsynsbesøk tilsvare det omfanget som forskriften krever. Tilsynet ble utført på 14 institusjoner fordelt på 49 tilsynsobjekter (avdelinger). 5 institusjoner er statlige, 1 institusjon er kommunal og 8 institusjoner eies og drives av private.

Tilsyn med omsorgssentra for enslige mindreårige asylsøkere

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 gjennomført tilsyn med to omsorgssentra for enslige mindreårige asylsøkere. Begge omsorgssentrene har to avdelinger. Tilsynsomfanget er gjennomført i henhold til forskriftens krav til antall besøk.

Barnehage

Alle Østfold-kommunene kunne gi barnehageplass til alle med lovfestet rett til barnehageplass fra høsten 2009. I henhold til årsmeldinger fra kommuner/barnehager var det pr 15.12.2009 i alt 13.605 barn i barnehage i Østfold, mot 13.136 barn i 2008. Fremdeles er andelen barn i barnehage i fylket under landsgjennomsnittet. Fylkesmannen har overvåket situasjonen løpende.

Oppgaver for økt kvalitet

Fylkesmannen har lagt vekt på tett dialog med og oppfølging av kommunene ved gjennomføringen av barnehagereformen, med deltakelse i ulike nettverk og møtevirksomhet. Måloppnåelsen på dette feltet er tilfredsstillende, selv om personressursen på området har vært redusert i forhold til 2008. Mer detaljinformasjon ligger i kap. 3, Kunnskapsdepartementets resultatområde 38 og 39.

Tilsyn

Resultatoppnåelsen på tilsynsområdet er bra. Det ble også i 2009 lagt vekt på at medarbeidere med ulike fagbakgrunn deltok i tilsynet. Også i 2009 ser vi at tilsynenes effekt avhenger av at kommunenes etterarbeid preges av systemforståelse og kompetanse. Vi ser også at Fylkesmannens veilederrolle etterspørres sterkt av kommunene i denne fasen. Etter en vurdering av 2009-arbeidet planlegges en ny kompetanseutviklingsprosess overfor kommunene knyttet til lov og regelverk i 2010.

Tilskudds- og forvaltningsoppgaver

Forvaltningsoppgaver på barnehagefeltet har totalt sett en tilfredsstillende resultatoppnåelse for 2009. Det ble

tildelt omlag en milliard kroner i statlige tilskudd til barnehager i fylket. Det oppsummeres god intern kontroll i henhold til rutiner og prosedyrer for tilskuddsforvaltningen i avdelingen, men den eksterne tilskuddskontrollen har lavere resultatoppnåelse enn planlagt, med avlyste kontroller.

Utdanning

Tilsyn, områdeovervåking, klagesaksbehandling

Fylkesmannen har særlig fokus på rettssikkerheten til elevene gjennom tilsyn og klagebehandling, men også gjennom løpende arbeid med å ha en oversikt over status i sektoren, slik den kommer til uttrykk på ulike måter, fra budsjett og lærerressurser til klagesaker og bekymringsmeldinger. Klagesaksbehandlingstida økte noe i forhold til 2008, men er ennå stort sett forsvarlig.

Vi gjennomførte omfattende regelverkskolering helt ned på skolenivå høsten 2009. Denne storsatsingen oppsummeres som særdeles vellykket, og ble planlagt videreført for 2010.

Resultatoppnåelsen på tilsyn er imidlertid vesentlig svakere enn forutsatt. Det er klare avvik fra resultatkravene. De tydelige avvikene har sin årsak i manglende personressurser. Det ble ikke foretatt tilsetninger i forbindelse med den sentrale styrkingen av budsjettet for 2009, og vi hadde betydelige vakanser i forbindelse med avgang av flere medarbeidere, før nytilsetninger kunne skje ved årets slutt.

Forvaltningsoppgaver

Tilskuddsordningene er forvaltet etter forutsetningene. Veiledning og informasjon er gitt løpende. Informasjon og veiledning knyttet til introduksjonsloven har hatt noe mindre omfang enn i 2008. Vi forklarer det med at kommunene nå behersker arbeidsfeltet stadig bedre.

Oppgavene knyttet til eksamen var i 2009 enda mer omfattende enn i 2008, blant annen gjennom en økning i klagesaker for videregående opplæring på oppimot 40% til hurtigklagesensuren. Gjennom sterke interne omprioriteringer og overtidbruk ble imidlertid oppgavene også denne gang løst godt.

Nasjonale handlingsplaner og satsinger

Fylkesmannens arbeid med nasjonale handlingsplaner og satsinger i 2009 har pga bemanningssituasjonen, stort sett vært ren informasjonsformidling.

Sammenfattende om måloppnåelsen

Sammenfattende oppsummeres måloppnåelsen for 2009 på utdanning som ujevn.

Likestilling

Fylkesmann Anne Enger ledet Likelønnskommissjonen som avga innstilling våren 2008. Etter dette har fylkesmannen i Østfold vært etterspurt som foredagsholder og deltager i det offentlige ordskiftet om likelønn og likestilling. Dette har bidratt til økt fokus på likestilling i samfunnet.

Fylkesmannen har kontrollert om kjønnsrepresentasjon er oppfylt ved oppnevning av medlemmer og varamedlemmer til forliksråd i fire av fylkets kommuner i 2009. I forbindelse med utskiftning av medlemmer/varamedlemmer til kontrollkommissjonene for psykisk helsevern, har man tilstrebet at det på sikt oppnås en kjønnsrepresentasjon i samsvar med likestillingslovens krav.

Universell utforming og likestilling er tema i Fylkesmannens samordning av innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner og reguleringsplaner. Likestilling inngår også ofte i spørsmål om kompetanseutvikling i møte med kommunen, bl.a. som barnehagemyndighet. Fylkesmannen er samarbeidspart ved opprettelse og deltakelse i rekrutteringsteam for barnehagene.

Embetsinterne likestillingstiltak er omtalt i kapittel 3 under FADs resultatområde 98.1, 98.2 og 98.4.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Reguleringsplaner

Rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre har medvirket i et høyere antall innsigelser til reguleringsplaner enn

tidligere år. Oppfølging av nasjonal strandsonopolitikk utgjør også en stor andel av innsigelsene. Mange reguleringsplaner ble lagt ut til offentlig ettersyn med vedtak før 01.07.09 slik at de kunne behandles etter tidligere plan- og bygningslov. Av disse hadde flere preg av å være uferdige og av dårlig kvalitet, noe som også har medvirket i antallet innsigelser. Det har vært behov for å signalisere endringene i ny plandel av loven ved oppstart av reguleringsplaner, slik at disse kommer inn i riktig planprosess.

Strandsonen

Fylkesmannen har fokus på utviklingen i strandsonen og fører en restriktiv linje når det gjelder dispensasjoner og nedbygging. Antall saker har økt betydelig de siste årene. I forbindelse med at plandelen i ny plan- og bygningslov trådte i kraft 01.07.2009, sendte vi et brev til alle kommunene i Østfold vedrørende endringer av rutiner for oversendelse av dispensasjonssaker. Endringene gikk hovedsakelig ut på at flere saker skal oversendes Fylkesmannen. Dette gjelder spesielt innenfor LNF-områder. Vi har da også fått flere saker til uttalelse.

Fylkesmannen har deltatt i de møter som er gjennomført i Kystsonenettverket.

Kommuneplaner

Oppfølging av kommuneplaner og tema- og delplaner har høy prioritet. Mange kommuneplaner er mer enn 4 år gamle og flere står foran revisjon etter ny plan og bygningslov. De store bykommunene er i gang med ny oppdatering av sentrumsplaner og regionplanlegging eller interkommunal planstrategi. Mye ressurser har gått med til videreføring av fylkesplanen (ikke endelig vedtatt av departementet). I våre innspill til planarbeidet har spesielt areal- og transportspørsmål og klimahensyn stått sentralt. Oppfølgingen av den nye lovteksten som stiller strengere krav på en rekke områder, er krevende. Fylkesplanen synes å sette så vide rammer at de ikke ivaretar den nasjonale arealpolitikken godt nok. Videre er kjøpesenteretablering sterkt i fokus som følge av økende grensehandel.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i det nyopprettede planforum som i Østfold er kalt Regionalt planmøte. Erfaringene er gode, med mange innspill fra kommunene og god dialog. Ved siden av kommune- og reguleringsplaner er den nye fylkesplanen årsak til mange av diskusjonene i forumet. Fokus på regionale planspørsmål er økende.

Fylkesmannen legger vekt på å være tydelig og komme i dialog gjennom oppstartmøter hvor både samfunnsdel og arealdel er tema. I større grad fokuseres på beredskap, helse og universell utforming i våre innspill. Da få kommuner er i gang med egne klimaplaner, tas temaet (klima – ATP) opp i de fleste sakene.

Byggesaker

Saksbehandlingstiden (liggetid) for byggesaker er redusert fra 2008 til 2009, blant annet som følge av at saksbehandlerkapasiteten har stabilisert seg. Lengste behandlingstid i 2009 var cirka 32 uker, det samme som i 2008. Gjennomsnittet for perioden er 20 uker (24 i 2008). Dispensasjonssaker dominerer fortsatt klagesakene.

Saksbehandlingstiden for klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 4 måneder. Tidspunktet for når en sak er kommet inn, er det tidspunktet saken er mottatt fra fylkeskommunen. Saken er da klar for behandling.

Fylkesmannen har i 2009 benyttet noe tid på å gjøre seg kjent med den nye plan- og bygningsloven (byggesaksdelen), og gjennomførte i desember 2009 en samling for kommunenes byggesaksbehandlere. Utvalgte deler av den nye byggesaksdelen sto på programmet. Intern og ekstern opplæring vil fortsette i 2010 frem mot lovens ikrafttredelse.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksbasert næringsutvikling

Partnerskap og handlingsplan:

Arbeidet med bygde- og næringsutvikling er utført på grunnlag av "Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold". Ved utarbeiding av planer og prosjekter har det vært et godt samarbeid mellom Fylkesmannen og det øvrige partnerskapet i fylket: Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, næringsorganisasjoner og andre aktuelle etater. Dette gjelder spesielt ny handlingsplan for landbruksbasert næringsutvikling i 2010, Regional matkultur, revidering av regional utviklingsplan (RUP) og ny fylkesplan. Vi mener at dette samarbeidet fungerer etter de forutsetningene som er lagt til grunn fra sentralt hold.

De viktigste satsingsområdene for landbruksbasert næringsutvikling i Østfold er:

- Mat og foredling
- Landbruksrelatert reiseliv
- Økologisk landbruk
- Skog og trebasert næring
- Bioenergi
- Inn på tunet

Jf bl.a. kapittel 3, resultatområde 21.3 Bygde- og næringsutvikling.

Inn på tunet

Cirka 40-50 gårder tilbyr Inn på tunet tjenester i fylket og mange gårdbrukere er interesserte i å starte opp. Fylkesmannen bidrar med veiledning i en tidlig startfase. Fylkesmannens innsats rundt Inn på tunet har i 2009 handlet mye om å øke samarbeidet mellom landbruket og nye kjøpergrupper, som NAV.

Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2020. For tiden rulleres handlingsplan for økologisk landbruk. Dette arbeidet utføres i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus da Østfold og Akershus er utpekt som foregangsregion, og det skal satses på å øke forbruket av økologiske produkter. Innenfor husdyrproduksjonene ligger Østfold rimelig godt an med økologisk produksjon, spesielt egg- og melkeproduksjon. Hovedutfordringen for Østfold er at vi har mange produsenter som driver med ensidig kornproduksjon.

Skogressurser

Anslagsvis kan en hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden (netto balansekvantum). I 2009 var avvirkningen relativt lav med 0,44 mill kubikkmeter omsatt for salg. Virke til hjemmeforbruk av materialer og ved utgjør i tillegg 25 % av salget til industrielle formål. I Østfold har vi dermed et relativt lavt unyttet potensial på avvirkningssiden.

Bioenergi er et viktig satsingsområde både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. Et treårig bioenergiprojekt i fylkene Østfold og Akershus er nå avsluttet. Det vil bli vurdert å starte et nytt bioenergiprojekt i 2010.

For å kunne opprettholde en høy volum- og kvalitetsproduksjon i framtiden er ungskogpleie det viktigste enkelttiltaket. Beregnet årlig behov for ungskogpleie er ca 27.000 dekar. Gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar. For å kompensere for etterslepet, bør det utføres ungskogpleie på over 30.000 dekar pr år en periode framover.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Det er stort fokus på forurensingsproblematikken i forbindelse med RMP. Vi har prioritert 90 % av potten til forurensing, mens det bare har vært rom for å bruke 10 % til kulturlandskap. Det har medført at kulturlandskapsordningene spisses mot de viktigste arealene og elementene.

Det er i de nye RMP-ordningene lagt enda større vekt på verdifulle arealer og elementer. I tillegg er det større fokus på friluftsliv og tilgjengelighet, samt at vi har lagt til rette for større aktivitet i forhold til kulturminner.

I tillegg til de sentrale midlene innvilget Fylkesmannen i 2009 skjønnsmidler til et veilednings- og motivasjonsprosjekt i Eidsberg, Trøgstad og Rakkestad som har særlig store utfordringer. Her har fokus vært på endret jordarbeiding og buffersoner med utgangspunkt i miljøplaner. Det har vært viktig å komme ut med god og relevant informasjon og praktisk veiledning til de som skal gjennomføre tiltakene.

Kontroll av tilskuddsforvaltningen

Fylkesmannen har i 2009 utarbeidet risikobasert kontrollplan for tilskuddsforvaltningen på landbruksområdet og har gjennomført forvaltningskontroll i tre kommuner, Rakkestad, Rygge og Fredrikstad. Kommunen har generelt god kompetanse og lang erfaring i forvaltning av tilskuddsordningene i landbruket, men det manglet rutiner på søknadsbehandling og arkivering av søknader. En kommune manglet gyldig delegeringsreglement. Kommunene har gitt tilbakemelding om at det er utarbeidet rutinebeskrivelser for de ordningene som ble kontrollert. De har også startet arbeidet med gjennomgang av delegeringsreglementet og de administrative fullmaktene for forvaltning av tilskuddene.

Det er gjennomført en kontroll av jordbruksforetakenes oppfølging av Jordarbeidingsforskriften. 19 foretak i fire kommuner (Aremark, Hobøl, Marker, Våler) fikk besøk. Det var generelt lite avvik fra forskriften.

Biologisk mangfold

Fylkesmannen har videreført arbeidet med biologisk mangfold i 2009, der handlingsplaner for truede arter, verneplanarbeid etter naturvernloven, naturtypekartlegging, hensyn til biologisk mangfold i plansaker og bekjemping av fremmede arter er stikkord. Fylkesmannen er med i verdiskapingsprogrammet "Naturarven som verdiskaper" med prosjektet "Naturarven som verdiskaper - Våtmarks-, vann- og kystbaserte opplevelser i Akershus og Østfold."

Rovvilt

To representanter fra Fylkesmannen, hhv. fra landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen møter i rovviltnemnda. Midler til konfliktforebyggende tiltak samordnes med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukslandskapet (SMIL). RMP-tilskudd til holmebeiting virker også konfliktdependende ved at beitedyr flyttes ut på holmer uten rovdyr.

Helhetlig vannforvaltning – Vanddirektivet

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har krevd mye ressurser også i 2009. Rollen som Vannregionmyndighet for region 1 – Glomma/Indre Oslofjord preges av stor grad av nybrottsarbeid. Framdriftsplanen er fulgt og forvaltningsplanen med tiltaksprogrammet ble oversendt innen fristen.

Det er arrangert møter i vannregionutvalg med arbeidsutvalg og referansegruppe. Arbeidet i de 8 vannområdene i første planfase er også fulgt opp og innsatsen koordinert. I 2009 har hovedfokus vært å gjennomføre høring og endelig behandling av regional forvaltningsplan med tiltaksprogram. Vannområdene har hatt en aktiv deltagende rolle i dette arbeidet. Det samme har de andre fylkesmennene i regionen og vannregionutvalgets arbeidsutvalg.

Klima

Klima er tema i overordnede kommunemøter og Fylkesmannen benytter 2 kommunale nettverk for klimaplanlegging som arena for å formidle nasjonal politikk. Miljøvernavdelingen, landbruksavdelingen og samordnings- og beredskapsstaben samarbeider om dette. Klimanettverkene dekker 17 av 18 kommuner i Østfold. Arbeidet i 2009 har i hovedsak vært knyttet til å forberede planprogrammene slik at kommende planer vil dekke statlige retningslinjer og blir godt forankret lokalt. For Østfold sin del er god transport- og arealplanlegging og energiomlegging i varmeproduksjon de viktigste utfordringene på utslippsiden. Vi regner med at alle deltakerkommunene vil ha vedtatt oppdaterte klima- og energiplaner i løpet av høsten 2010.

Tilsyn

Fylkesmannen har deltatt i planlagte tilsynsaksjoner. Det vises til mer detaljert rapportering i kap. 3 Miljøverndepartementets resultatområde 07.3 Virkemidler og prosesser.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen sluttførte i 2009 arbeidet med ny FylkesROS for Østfold. Fylkesberedskapsrådet og flere andre aktører var involvert i arbeidet. Dette følges opp i 2010 og er et viktig grunnlag for samordningsarbeidet knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Arbeidet med videreutvikling, tiltakskort samt at FylkesROS Østfold gjøres elektronisk tilgjengelig videreføres i 2010.

Fylkesmannen har de senere år lagt stor vekt på arbeidet knyttet til flomsikring og flomberedskap. Dette gjelder Vansjø-Hobølvassdraget og Glomma. Fylkesmannen har gjennomført flere øvelser for å sette fokus på

konsekvensene av flom i vassdragene. Dette er fulgt opp også i 2009. Det arbeides blant annet med kartlegging og tiltak for Mosseregionen for å bedre arbeidet med flomsikring i Vansjø-Hobølvassdraget.

Videre har fylkesmannen hatt et særlig fokus på oppfølgingen etter skogbrannen i Tomb-området som berørte Fredrikstad kommune og Råde kommune. Det er lagt vekt på å videreutvikle Linnekleppens funksjon som skogbranntårn og samarbeidet mellom kommunene, Alarmsentral Brann Øst, Rygge Flyklubb, Østfold Skogselskap og fylkesmannen. Et eget prosjekt for å styrke dette arbeidet er gjennomført i 2009. Fylkesmannen har gitt prioritet til oppfølgingen av Interregprosjektet Grensestrategisk krisehåndtering 2009-2011. Prosjektet er et samarbeid mellom kommuner og statlige myndigheter på svensk og norsk side av riksgrensen.

Fylkesmannen har gitt høy prioritet til kommunerettede aktiviteter. Alle kommunene som kan berøres av Moss lufthavn Rygge er øvet i strategisk krisehåndtering. Øvelsen var et samarbeid mellom regionale og lokale myndigheter. Fylkesmannen har også etablert samarbeid med Østfold fylkeskommune for å utvikle beredskapsplaner for videregående skoler. Fylkesmannen gjennomførte en skrivebordsøvelse for de videregående skoler i Østfold i samarbeid med Østfold fylkeskommune og politiet. I tillegg er det gjennomført øvelser for Halden kommune og Spydeberg kommune.

Fylkesmannen er aktiv bidragsyter i arbeidet med klimatilpassing og hvordan dette håndteres i samfunnsplanleggingen regionalt og lokalt. Vi er med i etablerte klimanettverk i kommunene.

For å styrke atomberedskap har Fylkesmannen i samarbeid med Statens strålevern utarbeidet et øvingskonsept for aktører i landbrukssektoren med vekt på langsiktige konsekvenser ved radioaktiv forurensing. Seminar og øvelse gjennomføres i 2010 med støtte fra Strålevernet.

I en av de strengeste kuldeperiodene på mange år sviktet strømforsyningen i Hvaler kommune. Fylkesmannen holdt løpende kontakt med kommunen som etablerte sin kriseledelse. Fylkesmannen holdt også DSB orientert. Det kan konstateres at gjeldende planer både for kommunen og Fylkesmannen fungerte tilfredsstillende. Fylkesmannen vil ta initiativ til et møte med kommunen og kraftleverandør for å drøfte tiltak som kan bedre leveransesikkerheten.

Fylkesmannens kriseberedskap ble testet gjennom en øvelse i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). DSB konkluderte med at embetet var godt foreberedt til å håndtere kriser. Nødvendige justeringer i planverk og organisasjon følges opp fortløpende.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen er Kongens representant i fylket og har ansvaret for koordinering og tilrettelegging av kongelige besøk i Østfold. Kongehuset besøkte Østfold ved to offisielle anledninger i 2009.

H.K.H. Kronprins Haakon og H.K.H. Kronprinsesse Mette-Marit deltok under åpningen av klimakonferansen CC9 på Hafslund hovedgård i Sarpsborg torsdag 4. juni 2009. H.K.H. Kronprinsen holdt åpningstalen på den internasjonale konferansen som samlet politikere, miljøvernere, næringslivsledere og representanter fra akademia fra en rekke land. Vertskap for CC9-konferansen var Hafslund ASA i samarbeid med Bellona og Club de Madrid.

Onsdag den 9. september 2009 deltok H.M. Kong Carl XVI Gustaf av Sverige og H.K.H. Kronprinsregent Haakon under den offisielle åpningen av Ytre Hvaler og Kosterhavet nasjonalparker. De enestående havområdene med blant annet Norges største innenskjærs kaldvanns korallrev, dyre- og plantelivet på land og i hav, er de første marine nasjonalparkene i Norge og Sverige. Åpningsdagen for nasjonalparkene startet med H.M. Kong Carl Gustaf som deltok under åpningsseremonien på Nordkoster kl 0909 den 9/9-09. H.K.H. Kronprinsregenten med følge seilte med Christian Radic fra Hvaler til Strömstad hvor han sammen med H.M. Kong Carl Gustaf deltok på en stor markering på Skepsbrodplatsen. De kongelige seilte deretter med Christian Radic tilbake til Skjærhalden på Hvaler, hvor H.K.H. Kronprinsregenten sto for den offisielle åpningen av Norges 31. nasjonalpark på Ytre Hvaler.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Fylkesmannen mottok 27 søknader om H.M. Kongens fortjenstmedalje i 2009. Syv søknader ble avvist. Det ble overrakt 3 fortjenstmedaljer i gull og 17 fortjenstmedaljer i sølv.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 00.1 og 00.2	13	13 0
Sum:	13 0	13 0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturen mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Oslofjord-verneplanen omfatter 46 områder, inkl. 9 revisjoner og 9 utvidelser, i 7 kyst- kommuner. Planen var på høring i 2005, ble oversendt DN i juni 2006 og er pr. 2009 fortsatt til sluttbehandling i MD. Sjøfuglplanen (20 nye områder, 6 revisjoner) ble vedtatt 19.6.09.

Ytre Hvaler nasjonalpark ble vedtatt 26.juni 2009, på dagen 5 år etter brev med varsel om oppstart ble sendt til grunneiere m.fl.! Det var god kontakt med DN og MD om de siste justeringer og vurderinger før vedtaket. Arbeidet med forvaltningsplanen har pågått hele året med god kontakt til ulike brukergrupper. Forvaltningsplanen er noe forsinket da mye tid og ressurser ble brukt til åpningen. Det var en storstilt felles åpning av Ytre Hvaler nasjonalpark og Kosterhavets nationalpark 09.09.09. Denne inngikk også som en del av interregprosjektet Vår felles arv jf. Resultatområde 5.2. Det er utarbeidet brosjyre og en generell plakat over området som en begynnelse på informasjonsarbeidet.

For frivillig vern av barskog ble 4 områder fagundersøkt i 2009, 7 områder er til økonomisk verdivurdering og 1 område (Gaupesteinsmarka i Østfold/Akershus) er under sluttforhandling for frivillig vern-avtale. Lurkevann naturreservat ble opprettet 26.06.09. Pretebakkefjella er til sluttbehandling i Miljøverndepartementet og forventes avklart i Regjeringen om kort tid.

Marin verneplan - Østfoldtransektet har vært inne i en "hvileperiode" i 2009.

10 kommuner er godkjent i Naturbasen. I 2009 ble Våler, Sarpsborg og Hvaler lagt inn i basen. Supplerende registreringer ble i 2009 foretatt i Halden og Fredrikstad. Mye grunnlagsmateriale foreligger for øvrig, men det gjenstår mye arbeid med kvalitetssikring og digitalisering i kommuner i Indre Østfold. Det vil kreve omfattende ressurser å få ferdigstilt og kvalitetssikret data fra de 7 gjenværende kommunene i fylket.

Forvaltning av verneområder hadde spesielt høy aktivitet i 2009 som følge av stor samlet bevilgning (inkl. ekstraordinære tiltaksmidler) til tiltak i verneområder. Det var stor innsats mot fremmede arter, særlig rynkerose. Andre prioriterte tiltak var bl.a. krattrydding på øyer, skjøtsel av beiter og skjøtsel av kulturlandskapet på Søndre Jeløy. Ved Gjølssjøen ble det bygd fugletårn, og den permanente utstillingen i Jeløy Naturhus ble utvidet. Forprosjektet vedrørende restaurering av sjøene i Hæra ble startet opp. Samarbeidet med Statens Naturoppsyn fungerte godt.

Utkastet til forvaltningsplan for Øra ble ferdigstilt og er oversendt DN.

Fylkesmannen deltok i DN's arbeid med utforming av maler for bevaringsmål.

Arbeidet med verneforslaget for Værne Kloster landskapsvernområde i Rygge ble forsinket pga. kapasitetsmangel. Justert verneforslag vil bli sendt DN innen kort tid.

Miljøvernavdelingen har ellers deltatt på samarbeidsarenaer for kulturlandskapet med landbruks- og kulturminnemyndighetene og fulgt opp arbeidet med utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Videre har en deltatt i arbeidsgruppe om ny bruk av gamle låver og holdt innlegg om Turkart Østfold på seminar om Friluftsliv og kulturarv.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Viltforvaltning

Vilttiltakssøknader er behandlet og tilskuddsmidler fordelt til mottakere. Rapporter fra tidligere aktiviteter og flerårige prosjekter er gjennomgått med søkerne. Mer enn halvparten av søknadene var gjennom elektronisk søknadssenter.

Kommunene og hjorteviltregionene er fulgt opp mhp bestandsforvaltning og regionreformen. Hjorteviltregisteret benyttes til forvaltningsstatistikk og fallvilt, men innlegging er noe treg i en del kommuner.

Midler til rovvilttiltak er fordelt til konfliktdempende tiltak i 8 prosjekter kr 324888,- og skadeforebyggende tiltak i 22 gjerdeprosjekter kr 1341574,-. Erstatningssøknader er behandlet og erstatning utbetalt. Det er gått mye tid til informasjonsarbeid overfor befolkning og lokal forvaltning om rovviltsituasjonen og rovviltforvaltningen.

Videre er det arbeidet aktivt med tiltak for åkerrikse, sammen med kommunenes landbrukskontor og enkeltpersoner. Relativt krevende å ha varsling og tiltaksberedskap på dette gjennom sommeren. Hubroregistreringene kom ikke inn i løpet av året slik at oppfølging ikke ble satt i gang.

Det er gitt løpende veiledning om jaktregler mv. overfor kommuner, fylkeskommune, organisasjoner, politi og publikum. Jegerprøver sendes ut etter behov og kommunenes refusjonskrav om jegerprøve er utbetalt.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Alle de faste oppdragene er utført. Når det gjelder de fylkesspesifikke oppdragene så er kalkingsanbudet gjennomført av DN og Miljøkalk. Vassdraga i Østfold ble kalket med båt og helikopter første halvdel av september. Fagrådet for Skagerrakkysten har fått ny sekretær, og ny hjemmeside er etablert. Møte avholdt i oktober. Fylkesmannen har informert allmennheten om situasjonen rundt edelkreps, krepsepest og signalkreps via vår nettside. Arbeidsgruppe for ferskvannskreps er opprettet. Det er gjennomført prøvefiske etter kreps både i Rødnessjøen og i Øymarksjøen. Kategoriseringen av vassdrag med anadrom laksefisk er gjennomført. Deltok på akvakultursamlingen i Trondheim i oktober.

Forvaltning av trua arter

Utkast til nasjonale handlingsplaner for honningblom og klippeblåvinge ble utarbeidet og arbeid med en tilsvarende plan for 5 kritisk truede arter (hvitmure, solrose, fargemyske, smaltimian og bakkeknapp) ble igangsatt. Overvåking av klippeblåvinge er gjennomført.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Et utkast til en handlingsplan med status og tiltak er utarbeidet. Det er knyttet kontakt med en del kommuner vedr. konkrete tiltak mot enkelte planter som bør bekjempes, noen tiltak er iverksatt. Det er etablert et samarbeid med Det Norske Hageselskap om infomateriell til hageeiere / utsalgssteder i Østfold. Marine fremmede arter utredes i regi av Havforskningsinstituttet og NIVA.

01.4 Friluftsliv

Det har vært få saker om allemannsretten. Generelt blir allemannsretten ivaretatt ved behandling av plan- og dispensasjonssaker. Friluftinteressene, spesielt i strandsonen og i by- og tettstedsnære markaområder og kulturlandskap blir jevnlig tatt opp på fylkesmannens styringsmøter med kommunene.

Forvaltningen av de statlige friluftsområdene er fulgt opp. Oslofjordens friluftsråd er gitt i oppdrag å utarbeide forvaltningsplaner for en rekke viktige områder ved kysten og i innlandet. Disse planene vil bli framlagt samlet på våraparten 2010. Ellers er utvalgte nabovarsler blitt fulgt opp.

Alle innkomne søknader er behandlet, og alle tilskudd utbetalt. Dette gjelder midler til tiltak for friluftslivet (post 74), tiltak i sikra friluftsområder (post 31) og fjorårets tiltakspakke (også over post 31). Rapport er sendt DN 25.jan. 2010.

Mottatte sikringssaker (Refsnes, Ystehedeneset og Kolbjørnsviksjøen) er gjennomgått og videresendt til DN.

Stimulerings- og motiveringstiltak er blitt ivaretatt av fylkeskontakt for Forum for friluftsliv i skolen. Ellers vises til fordelingen av tilskudd over post 74. Vårt løpende arbeid med turkartet på nett har også vært en form for motivering, rettet mot skoler og allmennhet.

Vi har også bistått DN med å åpne Gullholmen som friluftsområde og utredet mulighetene for å etablere en kystledhytte på nedlagt fyrstasjonen.

Skjærgårdstjenesten følges opp, ved fordeling av midler fra SNO og deltakelse i møtene.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har krevd mye ressurser også i 2009. Rollen som Vannregionmyndighet for region 1 – Glomma/Indre Oslofjord preges av stor grad av nybrottsarbeid. Framdriftsplanen er fulgt slik at årets viktigste oppgave: oversendelse av forvaltningsplanen med tiltaksprogrammet ble utført innen fristen.

Det er arrangert møter i vannregionutvalg med arbeidsutvalg og referansegruppe. Arbeidet i de 8 vannområdene i første planfase er også fulgt opp og innsatsen koordinert. I 2009 har hovedfokus vært å gjennomføre høring og endelig behandling av regional forvaltningsplan med tiltaksprogram. Vannområdene har hatt en aktiv deltagende rolle i dette arbeidet. Det samme har de andre fylkesmennene i regionen og vannregionutvalgets arbeidsutvalg.

Rollen som pådriver og koordinator har blitt vanskeliggjort ved at tilgjengelig veiledningsmaterieell har vært mangelfullt. Vannforvaltningsforskriften er detaljert på hva en forvaltningsplan med tiltaksprogram skal inneholde, men innsamling av materiale og utforming av presentasjoner i dokumentene har vært ressurskrevende. De sentrale føringene har også blitt endret underveis.

Fylkesmannen i Østfold har hatt et tett samarbeid med de aktuelle fylkeskommunene i regionen for å tilrettelegge for behandling og vedtak av plandokumentene høsten 2009.

Arbeidet med fullkarakterisering og nye vurderinger av vannforekomstenes tilstand pågår fortløpende etter hvert som ny kunnskap innhentes. VannNett brukes flittig og holdes til enhver tid oppdatert.

Vannmiljø vil bli tatt i bruk når arbeidet med karakterisering og klassifisering tar til i 2010.

Forberedelse for oppstart av arbeidet i fase 2 vannområdene i Østfold ble prioritert i 2009, og avtaler er inngått slik at arbeidet kan starte opp tidlig i 2010.

Fylkesmannen i Østfold har også deltatt aktivt i sentrale myndigheters arbeid med vannforvaltningsforskriften. Arbeidet har omfattet utvikling av IKT-verktøy, kommunikasjonsstrategi og ulike veiledere. Det følger også mye informasjon, foredrag og representasjonsoppgaver med fagfeltet. Fylkesmannen i Østfold har som vannregionmyndighet deltatt i internasjonale fora.

Arbeidet som vannregionmyndighet (VRM), har til en viss grad gått på bekostning av det lokale arbeidet i Østfold. Vi har tre vannområder hvor forvaltningsplanarbeidet er startet opp. I Morsa og Haldenvassdraget deltar flere kommuner og vi bistår i arbeidet. I Enningdalsvassdraget som er grensekryssende kreves det et tett samarbeid med svenske myndigheter. Her må fylkesmannen involvere seg i større grad og støtte Halden kommune som eneste norske kommune av betydning i vannområdet. Arbeidet med å fullføre overvåkingsplaner er ferdig med unntak av Enningdalsvassdraget.

Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann, og resultatene av dette legges inn i Vannmiljø og publiseres på Miljøstatus og Aquamonitor. Vår faglige vurdering er at omfanget av overvåkingen burde vært større. Dette kommer også til uttrykk gjennom arbeidet med overvåkingsplaner for vannområdene i første planperiode. Bakgrunnen for manglende overvåking er begrensede ressurser til formålet som følge av beskjedne/reduerte statlige tilskudd og vanskeligheter med å få forurenserne til å bidra til finansieringen. Det er et spesielt problem at det mangler virkemidler for å få landbruket, som gir det dominerende bidraget til overgjødslingen, til å bidra økonomisk til overvåkingen og tiltaksrettede undersøkelser. Vi savner også en nærmere formell tilknytning til overvåkingen av fylkets sjøområder.

03.2 Overgjødsling og nedslamming

Utslipp fra avløp er en vesentlig forurensingskilde til vassdragene i Østfold. I løpet av 2009 er kommunene med vassdrag i første planperiode etter vannforskriften kommet langt i arbeidet med fornyelse av avløp i spredt bebyggelse, øvrige kommuner i er i en startfase i dette omfattende arbeidet. Innen større kommunale avløpsanlegg er det avdekket betydelig vedlikeholdsetterlep, både i forhold til teknisk tilstand på installasjoner og tidligere vedtatte vedlikeholds- og saneringsplaner. Avløpsanleggene er gjennom de nye utslippstillatelsene pålagt å konkretisere forurensingsforskriftens §14-5 med strategi for fornyelse og vedlikehold av avløpsnett og tidsfestet handlingsplan. Etterlevelsen av disse dokumentene vil bli vektlagt ved tilsyn og vurdert årlig. Avløpsanleggene er i hovedsak plassert i risikoklasse 2 eller 3 slik at en tredel av anleggene kontrolleres årlig.

03.3 Oljeforurensning

Fylkesmannen har i 2009 oppdatert sine sårbarhetskart etter MOB-modellen. Et tilfelle av tankbilvelt er fulgt opp med undersøkelser av forurensning og opprydding. I tillegg har erfaringer fra oppryddingen etter Full City-havariet blitt gjennomgått på seminar. Fylkesmannen deltar aktivt i Interkommunalt utvalg for akutt forurensning - IUA-styret - med organisering og gjennomføring av beredskapen i Østfold.

03.4 Miljøgifter

Forurenset sjøbunn

Fylkesmannen i Østfold har mottatt risikovurderinger for 3 verftslokalteter i Fredrikstad sentrum. Risikovurderingene viser at det ikke er forurensinger på disse som tilsier at det skal gjøres lokale tiltak, men at det er behov for videre kartlegging og risikovurdering av elvebunnen gjennom hele bysentrum. Dette vil bli fulgt opp videre, kommunen har fått tilsagn om støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet 2010. For de 2 øvrige verftslokalitetene gjelder: Moss verft inngår i et større fellesprosjekt i regi av vannområdeutvalget Morsa – det er utført mer detaljert kartlegging av sjøbunnen i 2009 med blant annet kjerneprøver som viser tidsutviklingen. Resultatene med beregning av naturlig restitusjonshastighet og effekten av tiltak på de sterkest forurensete områdene, skal foreligge til 1. mars 2010. Engelsviken har levert forureningsdata som viser et sannsynlig behov for tiltak langs strandsonen. Det er behov for å kartlegge tilstanden i tilgrensende områder som delvis ble mudret i 2005. Dette planlegges gjennomført straks isen går. Det sterkest forurensete området er teknisk komplisert med mye grov stein, kaianlegg og skinneganger. Utover dette er det gjennomført en første kartlegging i Halden havn i regi av Halden kommune, Vannområdeutvalget for Haldenvassdraget og Fylkesmannen i Østfold. Dette arbeidet utvides med mer detaljerte undersøkelser i 2010.

Fylkesmannen har i 2009 behandlet 24 søknader om tillatelse til mudring og dumping. Forureningsgraden har variert og i 1 tilfelle måtte masser legges på land på grunn av høyt innhold av miljøgifter. Det er i alt gitt tillatelse til mudring av 55000 m³ med sediment fra båthavner og private bryggeanlegg. Muddermassene er henvist til de faste dumpeplassene ved Belgen, Haslau, vest av midtre Sletter og vest av Revlingen. En del av vurderingen om tillatelse skal gis, har vært mulige konflikter med bestand av ålegras og oppgang av sjørret.

Grunnforurensning

Fylkesmannen har behandlet 2 større saker ang. grunnforurensning i 2009. Det dreier seg om opprydding på skytebanene ved Gansrødbukta og Regimentsmyra i Fredrikstad. Forurensning og søl i forbindelse med trafikkuhell er blitt fulgt opp.

03.5 Avfall og gjenvinning

I 2009 var 4 forbrenningsanlegg for ordinært avfall i drift i Østfold. Disse omdannet 225 000 tonn avfall til 580 GWh varmekraft til industrien. Et 5. anlegg er blitt bygd i Sarpsborg og vil bli satt i drift i 2010. Da vil anleggene i Østfold få kapasitet til å forbrenne 300 000 tonn ordinært avfall i året.

Det er også 5 anlegg med god kapasitet for deponering av avfall. Tilgjengelig deponivolum er dekket for mange 10-år framover. I tillegg finnes 6 sorteringsanlegg for blandet avfall og et for blandet uorganisk avfall. Disse sorterer om lag 100 000 tonn næringsavfall i året.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

Arbeidet med klimaendringer er i all hovedsak rettet inn mot deltakelse på fellesamlinger under klimanettverkene for livskraftige kommuner. Nettverkene dekker 17 av 18 kommuner. Denne møteplassen utnyttes til politikkformidling og veiledning av kommunene. Ved behandling av utkast til planprogrammer, reguleringsplaner m.v. sjekker vi om klimahensyn er vurdert og ivaretatt. Klimaspørsmål blir ellers også tatt opp i møter mellom enkeltkommuner og fylkesmannen, samt er tema ved tilsyn i relevante virksomheter. Samordnet areal og transportpolitikk og kompakt og funksjonell tettstedsutvikling står sentralt i våre saker etter plan- og bygningsloven. Det er samarbeid med landbruksavdelingen i arealspørsmål og om bioenergi prosjekter i Østfold. Fylkesmannens samordnings- og beredskapsstab håndterer klimatilpassing.

Ved årsskiftet har 3 kommuner vedtatte planer av nyere dato. De fleste kommunene følger en felles fremdrift og legger opp til å ha vedtatt oppdaterte klima- og energiplaner i løpet av oktober 2010.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Fylkesmannen er kjent med at de 4 kommunene som har fått brev fra SFT - nåværende Klima- og forurensningsdirektoratet KLIF - om at de har risiko for overskridelser av luftkvalitetskravene i forurensningsforskriften kapittel 7, samarbeider om luftkvalitetskartlegging. Det er hentet data fra 2 faste målestasjoner, samt at det er gjennomført måleperioder flere steder i byene. Sarpsborg kommune har gjennomført det faglige arbeidet med å sette disse data sammen med trafikkdata og utslippsdata fra industri i luftkvalitetsmodellen AirQuiz. Byene har vedtatt å videreføre samarbeidet, foreløpig med vekt på styrke overvåkingen.

Støy er et økende miljøproblem, noe vi også merker ved økte henvendelser og økt bruk av ressurser til dette tema. Støy er viktig tema ved behandling av samtlige kommuneplaner og mange reguleringsplaner. Fylkesmannen har styrket innsatsen på saksbehandling av støyende virksomheter. Fylket har flere store virksomheter hvor støy er et alvorlig miljøproblem. Rudskogen motorsenter, Stene Stål Gjenvinning og BG Stone pukkverk med utskipingshavn innerst i Iddefjorden har tatt mye av de støyressurser avdelingen råder over. Et flertall av saksbehandlerne på plan og forurensning har fulgt KLIFs kurs på TA-1442. Framover vil vi følge opp kommunenes ansvar knyttet til kap. 5 om støykartlegging og tiltaksutredning.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljø fora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

Jf resultat område 07.2 er alle IPPC virksomheter i Østfold har blitt fulgt opp med tillatelser og ved årets utløp har også alle hatt tilsyn etter ny tillatelse. Fylket har 5 IPPC virksomheter knyttet til intensivt dyrehold. Fylkesmannen er representert i BREF-arbeidet innen dette området i EU.

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

Det ble i 2008 inngått et Interreg-samarbeid med Länsstyrelsen i Västra Götaland for arbeidet med Nasjonalparkene Ytre Hvaler og Kosterhavet. Den totale rammen i prosjektet er 28 millioner. Første halvdel av 2009 var det fokus på prosessen frem mot godkjenning av parkene, konkretisering av delprosjektene og ansettelse av eksternt prosjektleder. Felles innvielse av parkene var 090909 og mye ressurser ble lagt ned i et storslagent felles arrangement. Interregprosjektet går til juni 2011. Prosjektet krever 1,5 årsverk på avdelingen.

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Fylkesmiljøvernsjefen er medlem av styret til Svalbards Miljøvernfond.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Sammen med fylkeskommunen og Miljøverndepartementet har det vært avholdt seminar med opplæring i plandelen av ny plan- og bygningslov.

Planstatistikk fra 2009 (uttalelser fra fylkesmannen som berørt fagmyndighet)

Det er behandlet 20 kommuneplaner i 2009. Dette er arealdelen til kommuneplaner, kommunedelplaner og tematiske planer. I løpet av året har fylkesmannen fremmet innsigelse til 3 av kommuneplanene.

Fylkesmannen har uttalt seg til 81 reguleringsplansaker med til sammen 209 innspill eller uttalelser. Det er fremmet 25 innsigelser til reguleringsplaner. Ingen innsigelser har medført meglings eller blitt oversendt MD i 2009. Fylkesmannen har skrevet 468 uttalelser m.m i dispensasjonsaker. Dette inkluderer 17 saker som ble påklaget.

I forhold til tidligere år medfører dette at det har vært en liten økning i kommune- og kommunedelplanarbeidet vårt i forhold til 2008, men det er ingen stor endring fra tidligere år. Det har vært en liten nedgang i antallet uttalelser til reguleringsplaner i forhold til 2008, men omtrent på linje med tidligere år. Det har vært markert flere innsigelser til reguleringsplaner i 2009. Dette har trolig sammenheng med kjøpesenterbestemmelsen. Antallet dispensasjonssaker har steget siden i fjor og det har ikke vært skrevet så mange uttalelser siden 2000. Dette har sammenheng med at fylkesmannen i forbindelse med ny plan- og bygningslov sendte nytt rundskriv om hvilke saker fylkesmannen ønsker tilsendt.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Fylkesmannen har fulgt arbeidet med ny plan og bygningslov, og deltatt i konferanser nasjonalt (DN/MD) og regionalt (Østfold planforum). Det er videre avholdt kursing av kommunene, i samarbeid med Fylkeskommunen. Fylkesmannen har også deltatt i det regionale kystsonenettverket.

Antall klagesaker 2009 - reguleringsplaner og bebyggelsesplaner:

Innkomne saker: 19, vedtak truffet: 18, stadfestet helt eller delvis: 18

Behandlingstid/FMs arbeidsinnsats:

Lengste: 25 timer, gjennomsnittlig: 15 timer. Antall klagesaker som gjenstod til behandling pr. 31.12.09: 5

Saksbehandlingstiden for klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 4 måneder. Tidspunktet for når en sak er kommet inn, er det tidspunktet saken er mottatt fra fylkeskommunen. Saken er da klar for behandling.

Restanser pr. 31.12.09 var 5 saker.

06.3 Samordning av statlige interesser

Kommuneplaner og regionale planer

Det er lagt ned mye arbeid i oppfølging av kommuneplanene med innsigelser (2 gjenstår fortsatt å slutføre), og oppfølging av kommunedelplaner og temaplaner som følger i etterkant av kommuneplanene. I fylket er det nå 7 kommuneplaner som ikke er rullert og 4 som er 4 år gamle eller mer. Mye ressurser har gått med til videreføring av fylkesplanarbeidet og regionale fylkesdelplaner for Mosseregionen og for Nedre Glomma. Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse prosessene med fokus på våre politikkområder. Arbeidet som tidligere inngikk i delplaner og regionplaner, med jordvern, avgrensning av senterområder og tettstedutvikling er videreført i forslaget til fylkesplan, som er til sluttbehandling våren 09. Våre innspill til dette planarbeidet har vært viktige som ledd i formidling av spesielt jordvernpolitikken.

Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen har deltatt aktivt i styrings- og prosjektgruppa til arealstrategien og i prosjektgruppene for veilederen og handlingsplanen. Det er gitt to skriftlige innspill til drøftingsfasene av fylkesplanen og en endelig høringsuttalelse. Fylkesmannen har dokumentert jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Til tross for dette er resultatet etter Fylkesmannens mening slik at utkastet til fylkesplan med arealdel, ikke i tilstrekkelig grad ivaretar sentrale føringene om jordvern og kulturlandskap.

Overfor de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram (3), har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog gjennom oppstartmøter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema. I større grad enn før fokuseres det på klima og beredskap i våre innspill.

06.4 Kart og geodata

Fylkesmannen samarbeider med fylkeskartkontoret om organisering av Norge Digitalt Østfold. GIS anvendes i arbeidet med vanddirektivet, verneplaner, nasjonalpark, regionalt miljøprogram og behandling av planer etter plan- og bygningsloven. Tematiske geodata blir anvendt i saksbehandlingen og kommunene i Østfold har tilgang til miljødata for utarbeidelse av sine kommuneplaner.

Arbeidet med bedre tilgang til naturtypedata og i naturbasen vil bli intensivert i 2010.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Forurensing - databasen

Forurensing er oppdatert i henhold til forventningene i embetsoppdraget. Tillatelser og planlagte og gjennomført kontroller er fortløpende registrert. Annen informasjon som koordinater, div. anleggfelt er oppdatert. Fylkesmannen har superbruker på Forurensing.

Miljøstatus har hatt en oppdatering men det er fortsatt forbedringspotensiale.

Formidling av miljøhensyn

Fylkesmannen har tildelt skjønnsmidler til flere miljøprosjekter, bl.a kartlegging av biologisk mangfold i kystkommuner (marine naturtyper) og innlandskommuner. Nasjonal miljøpolitikk er formidlet til kommunene, herunder ordførere og rådmenn i møter med enkelt-kommuner og fellessamlinger for kommunene. Fylkesmannen deltar i klimanettverket.

07.3 Virkemidler og prosesser

Tillatelser etter forurensingsloven

Innen fagområde landbasert er det støyende virksomhet som har generert størst innsats i 2009, spesielt knyttet til fastsettelse av tillatelser til Brekke stenbrudd (BG Stone) og Rudskogen Motorsenter. Vi er også i prosess med Stene Stål Gjenvinning AS om å avklare eventuelt behov for å revidere støykrav og med Aker Solutions for å avklare om det kan være behov for egen tillatelse også for denne virksomheten. Gyproc har levert utslippsdokumentasjon med tanke på å harmonisere utslippskrav for kvikksølv og rammebetingelser for Gyproc med Klima- og forurensningsdirektoratets avgjørelse i klagesaken om Norgips. Bedriftene er konkurrenter men utslippsforholdene er ikke umiddelbart sammenliknbare. Vi forventer å fatte vedtak tidlig i 2010.

Tilsyn

Tilsynet for 2009 har blitt gjennomført som sentrale aksjoner og i tråd med egne planer. Sentrale aksjoner krever mye ressurser og går til en viss grad på bekostning av egeninitierte tilsyn. I 2009 ble det gjennomført 3 forvaltningsundersøkelser i form av revisjoner i 3 kommuner i Østfold.

Fylkesmannen anmeldt 2 virksomheter i 2008/2009 og har bistått politiet ved eksterne anmeldelser. Vår oppfatning er at anmeldelser på forurensningsområdet dessverre ikke blir prioritert av politiet. De to virksomhetene er MOVAR og BG-Stone. Ingen av disse har foreløpig blitt sluttført av politiet.

Alle IPPC virksomheter i Østfold har blitt fulgt opp med tillatelser og ved årets utløp har også alle hatt tilsyn etter ny tillatelse. Fylket har 5 IPPC virksomheter knyttet til intensivt dyrehold. Fylkesmannen er representert i BREF-arbeidet innen dette området i EU. (BREF er en veileder for best anvendelig teknologi (BAT) til hjelp for bedrifter m.fl.)

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 01	202	137	202	137
Resultatområde 02	0		0	0
Resultatområde 03	85	18	85	18
Resultatområde 04	13		13	0
Resultatområde 05	1		1	0
Resultatområde 06	265		265	0
Resultatområde 07	166	68	166	68
Sum:	732	223	732	223

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Driftsenheter og arealbruk

Antallet foretak i landbruket går stadig ned i Østfold. I 2009 søkte 2459 foretak om produksjonstilskudd. Dette er en nedgang på 72 søkere fra forrige år. I 10-årsperioden 1995 til 2004 gikk søkertallet ned med ca 100 pr år.

Jordbruksarealet som omfattes av produksjonstilskudd, ble redusert med 5100 dekar fra 2008 til 2009. Årsaken er vesentlig korrigerende arealoppgaver ved hjelp av nye gårdskart og pågående arbeid med kvalitetssikring av jordregisteret. Som eksempel kan nevnes at søknadene om produksjonstilskudd august 2009 ble redusert

med 3850 dekar.

Når det gjelder ulike produksjoner er grovfôrarealet øket med 2200 dekar. Kornarealet er redusert med ca. 5100 dekar. Potetarealet er redusert med 800 dekar, delvis på grunn av plantesykdommen potetsystemematode som har rammet flere gårder. Areal for grønnsaker, frukt og bær var i hovedsak som i 2008.

Mjølkeproduksjon

Antallet mjølkeproduksjonsforetak gikk også ned - 11% fra 2008. I august 2009 søkte 178 foretak om produksjonstilskudd til 5086 mjølkekuer. I august 2008 var tallene hhv 200 og 5394.

Rovviltkompensasjon

Østfold, Oslo og Akershus danner region 4 av landets 8 regionale roviltneemnder. Av årets rammetildeling på kr 1.675.000 er kr 1.341.574 brukt til forebyggende tiltak og kr 342.888 til konfliktdempende tiltak. Veiledning og informasjon om gjerder er tidkrevende, ikke minst som følge av DN's endrete standarden.

To representanter fra Fylkesmannen (landbruks- og miljøvern avdelingen) møter i roviltneemnda. Midler til konflikthforbyggende tiltak samordnes med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukslandskapet (SMIL). RMP-tilskudd til holmebeiting virker også konfliktdempende ved at beitedyr flyttes ut på holmer uten rovdyr.

Årets midler til roviltkompensasjon - kr. 50.000 - er brukt til kontakt med næringa og kommunene (35.000), samt til å bidra til gjennomføring av et kurs for sauebønder i Østfold der tilpasning av saueholdet til dagens roviltpolitikk var ett av temaene (15.000).

Status for overføring av veterinærtjenesten til kommunene

Fordeling av tilskudd til kommunale veterinærtjenester er basert på avtalen mellom Kommunenes Sentralforbund (KS) og Den norske veterinærforening av 17. desember 2008. Denne ble revidert (kun satser og arrondering) 16. november 2009 og avtalen ble stadfestet 1. desember 2009.

Statens landbruksforvaltning forvalter tilskudd til kommunale veterinærtjenester og overfører midler til Fylkesmannen som utbetaler til den enkelte kommune. Østfold mottar tilskudd til: 1) Veterinær vakt (vakttilskudd). Dette fordeles etter avtale mellom KS og Den norske veterinærforening. 2) Administrasjonstilskudd som fordeles likt til alle landets kommuner og skal bidra til å dekke kommunenes administrasjonsutgifter.

I Østfold har 3 kommuner det administrative ansvaret og fylket er inndelt i 4 områder: Østfold sør, vest, nord og øst. Rapport for 2009 kommer i 1. kvartal 2010.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMOS	206	318	0,03	1,94	3,46	5,38	7,9
Sum	206	318	0	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvirkning

I Østfold har avvirkningen for salg i lang tid vært i overkant av 0,5 mill kubikkmeter årlig. Østfold kan anslagsvis hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden (netto balansekvantum). I 2009 var avvirkningen relativt lav med 0,44 mill kubikkmeter omsatt for salg. Hvis vi i tillegg tar med virke til hjemmeforbruk til materialer og ved, tilsier erfaringstall fra SSB at disse formålene forbruker ytterligere 25 % av salget til industrielle formål i tillegg. I Østfold har vi dermed et relativt lavt unyttet potensial på avvirkningssiden.

Skogkultur

Hovedutfordringen er ungskogpleie. I Østfold har vi beregnet at det årlig bør utføres ungskogpleie på ca 27.000 dekar. Gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar. For å kompensere for dette etterslepet, burde vi en periode utført ungskogpleie på over 30.000 dekar. Effekten av tilskudd er stor, i 2003 ble

statstilskuddet fjernet og aktiviteten sank til ca en tredjedel av normalt dette året. Det er utført ungskogpleie på 19.992 dekar i 2009. Dette er en nedgang på ca 4000 dekar fra 2008.

I Østfold brukes mesteparten av de skoglige virkemidlene (Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK) på ungskogpleie. Kommunene, som forvalter brorparten av disse midlene, har i 2009 brukt drøyt 2,5 mill kroner på skogkulturtilskudd totalt. For å kunne opprettholde en høy volum- og kvalitetsproduksjon i framtiden er ungskogpleie det viktigste enkelttiltaket i Østfold.

Foryngelse er den nest viktigste utfordringen innen skogkulturarbeidet. I Østfold er vi så heldige at ca 76 % av skogarealet er egnet/velegnet til naturlig foryngelse i følge Norsk institutt for skog og landskap. Dette gjør at foryngelse kommer lettere her enn i de fleste andre fylker i Norge. Men det er dog dessverre slik at det ikke nødvendigvis er det/de riktige treslagene som kommer etter hogst. I Østfold var antallet utsatte granplanter i 2009 knapt 0,9 mill. Med det avvirkningsnivået vi har hatt, burde det nok ha vært plantet minst 1,5 mill. planter årlig. Den årlige resultatkontrollen på foryngelsessiden har hatt en uheldig tendens de senere år. Det er for mange felter som ikke er forynget etter 3 år og dette er spesielt uheldig på de gode bonitetene.

Historisk har lave tømmerpriser har gitt synkende investeringer i skogkultur. Vi antar at dette er tilfellet også for 2009. På slutten av 2009 og starten av 2010 har tømmerprisene steget og vi håper at dette sammen med annen innsats på området, vil bidra til høyere aktivitet i 2010.

Skogfondsordningen

I 2009 har skogeierne innbetalt ca 20 mill. kroner (28 mill. kroner i 2008), og fått utbetalt ca 22,3 mill. kroner (24 mill kroner i 2008). For første gang på mange år har det skjedd en reduksjon i innstående skogfondsbeløp. Gjennomsnittlig trekkprosent var 12,2 % i 2009 mot 13,3 % i 2008.

Bioenergi

Bioenergi har en viss utbredelse i Østfold, men i all hovedsak i form av tradisjonell vedfyring, samt at treforedlingsbedriftene er betydelige forbrukere. Det er også enkelte gårder som varmes opp ved brenning av flis/halm. Fokuset er for tiden stort på bioenergi som oppvarmingskilde, og gitt at rammebetingelsene blir gode, bør det forventes høyere aktivitet i årene som kommer. I 2009 gav Innovasjon Norge støtte til nesten 30 nye bioenergi prosjekter, primært gårdsvarmeanlegg. Det er gitt 12 fjernvarmekonsesjoner i Østfold og 9 søknader er fortsatt til behandling hos NVE, men ikke alle er basert på bioenergi. Det er avsluttet et 3-årig prosjekt om bioenergi i Østfold og Akershus.

Skogsveier

Skogsveier er viktig for å utløse aktivitet og å sørge for en jevn leveranse til industrien over året. Skogsbilveinettet i Østfold utgjør nærmere 2000 km. Det er ikke noe stort behov for nye skogsbilveier, men fokus må rettes mot opprusting og jevnlig vedlikehold av eksisterende veier. Statstilskudd og skogfond med skattefordel er viktige insitamentet for å investere i skogsveinettet. Den nye skogfondsordningen synes å ha gitt økt aktivitet både for nybygging, ombygging og vedlikehold. Gjennom veitilskudd ble det bevilget 0,8 mill kroner, hovedsakelig til standardheving (ombygging) av eksisterende veier til helårs skogsbilveier.

Skogbruksplanlegging

Skogbruksplaner er basisgrunnlaget for en god skogforvaltning. Det går mot slutten for inneværende hovedplan og alle kommunene er nå MIS-registrert. Planarbeidet er avsluttet i Rygge, Råde, Fredrikstad og Rakkestad og går mot slutten i Berg, Halden. Takstarbeidet er startet opp i Marker og Eidsberg med laserscanning og ortofotografering.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Fylkesmannen i Østfold har vedtatt "Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2009" som samt sentrale føringer/strategier og oppgavedokumenter. Planen definerer satsingsområder og er retningsgivende for tildelingen av BU-midler hos Fylkesmannen i Østfold og Innovasjon Norge.

I 2009 ble Østfold tildelt kroner 3.282.930,- i tillegg til overførte midler fra 2008 og inndratte midler i 2009. Det ble fra Fylkesmannen innvilget kroner 2.891.919,- til utredninger og tilrettelegging. Satsingsområdene var

Mat og foredling, Landbruksbasert reiseliv, Økologisk landbruk, Skog og trebasert næring, Bioenergi, Inn på tunet, Kompetanse og Informasjon. Fordelingen av de fylkesvise BU-midlene er gjort i tråd med overnevnte handlingsplan og strategier.

Fordelingen av fylkesvise BU-midler i Østfold 2009:

Formål	Kroner
• Mat og foredling	834 400,-
• Landbruksbasert reiseliv	177 500,-
• Økologisk landbruk	312 900,-
• Skog og trebasert næring	443 775,-
• Bioenergi	0,-
• Inn på tunet	307 494,-
• Samarbeid	53 000,-
• Entreprenørskap	200 000,-
• Annet*	460 670,-
• Praktikant	102 180,-
• SUM	2 891 919,-

*Herunder støtte til kompetanseoppbyggende tiltak som tidligere ville blitt dekket av EVL-midler

Mat og foredling

Interessen for lokal mat øker på alle områder der mat kan brukes til opplevelser, bespisning eller utdanning på alle aldersnivå.

Partnerskapet samarbeider om å legge til rette for at flere skal bli produsenter eller forbrukere av lokal mat. Markedsføring, salg og distribusjon er oppgaver Regional Matkultur arbeider med. Det Kongelige Selskap for Norges Vel er prosjektleder og lisensholder for Regional Matkultur. Prosjektet arbeider med koblingene mellom matprodusentene, HORECA og serveringsstedene i tradisjonelt og grønt reiseliv. Regional Matkultur er det naturlige nettverket for satsingen på mat og reiseiv i Østfold. Nedenfor er det en oversikt over noen av satsingene og prosjektene som Fylkesmannen er involvert i innenfor mat og foredling:

- Økologisk kjøtt pålegg med kontakt mellom husdyrprodusent, Brødrene Ringstad og Norgesgruppen.
- Utvikling av det økologiske fast food markedet basert på høne
- Kokkekonkurranser er gjennomført i eget fylke og på Østlandet
- Sunn mat i barnehagene
- Nærmat med lokale tradisjoner på barneskolene
- Velg sunt på idrettsarrangement hvor Tine blir hovedsponsor
- Kurs i historiefortelling for opplevelses- og matprodusentene
- Distribusjonsløsninger innen kjøle- og ferskvarer
- Grønt Pakkeri i Råde
- Produktutvikling og innpass av lokal mat i HORECA og serveringsbransjen
- Fokus på norske eller lokale råvarer i Det norske måltid
- Smakens Uke 2009 ble lite brukt i barneskolen så her bør vi få opp interessen i 2010

Lokal mat har fotfeste både i det grønne og tradisjonelle reiselivet i Østfold. Bevisstgjøringen hos restaurantkockene og reiselivsbransjen gjør det lettere for matprodusentene å inngå avtaler og øke salget. Målet er at lokal mat og norsk mattradisjon skal bli et naturlig innslag i turist- og opplevelsesbransjen. 2009 har vært året for dette arbeidet.

For videregående opplæring i naturbruk, reiseliv og matfag har vi iverksatt et pilotprosjekt i samarbeidet mellom Østlandsfylkene. Forprosjektet viser at det stor variasjon på opplæringen i videregående skole. Østlandet har kommet frem til at skoleverket selv og skoleeierne må vise. Viken-samarbeidet ønsker å tilrettelegge undervisningsstoff og heve kompetansen til lærere innen reiselivsrelatert yrkesfagutdanning i samsvar med strategien Verdifulle opplevelser. Departementet er kontaktet og Viken er i dialog om utviklingen fra strategi for gjennomføring. Ungt entreprenør og World Skills er med og gjør dette mulig.

Landbruksrelatert reiseliv

Høsten 2009 engasjerte Fylkesmannen en person for å arbeide med prosjektet Grønt reiseliv. Hovedfokus er koblingen mellom reiseliv, lokal mat og økologisk mat samt koblingen mellom tradisjonelt og landbruksrelatert reiseliv.

I 2009 har de fleste søknader innen grønt reiseliv gått til Innovasjon Norge. Fylkesmannen i Østfold har gitt støtte til Fiskelandprosjektet, "Naturbaserte produkter" og Regional matkultur. I tillegg er det gitt støtte til "storytellingsprosjekt" i regi av destinasjonsselskapet i Fredrikstad, og til brosjyre Reiseliv Indre Østfold, som er den destinasjonen med flest landbruksbaserte reiselivsaktører i fylket. For å koble tradisjonelt og grønt reiseliv gjennom matopplevelser, har Fylkesmannen bidratt med støtte og/eller koordinering av lokal mat til bl.a. "Opplevelseskonferansen 09" og innspillingen av "Perfect Day" langs Halden-kanalen.

VisitOslofjord.no er en felles webportal for reiselivet i Østfold. Fylkesmannen har koblet inn Regional matkultur sine medlemmer, som også omfatter landbruksrelaterte aktører, slik at de blir synliggjort under denne kanalen.

Forprosjektet "Mat og Reiseliv" startet på tampen av 2009. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og Bondelaget. Målet er å fremme landbruksbasert og tradisjonelt reiseliv.

Praktikantordningen

Det ble innvilget 1 søknad i 2009 med et tilskudd på kr 102.180.

Prosjektet "Ny bruk av gamle driftsbygninger i Østfold"

Prosjektet startet opp i mars måned 2009, og skal være avsluttet ved utgangen av mars 2010.

De store røde låvene har preget Østfold-landskapet de siste 100 årene. Bygningene er i mange tilfeller store, og er plassert inn i gårdstunene på en helhetlig måte. De siste 10-15 årene har det skjedd en merkbar strukturutvikling i jordbruket i Norge. Det er fra myndighetenes side blitt stimulert til samdrift innen melkeproduksjon.

Konsesjonsgrensene har i denne perioden blitt hevet to ganger. Dette har ført til flere nye og store driftsbygninger som i mange tilfeller har fått en uheldig utforming og plassering i forhold til eksisterende bygninger og tunformer.

Mange av de gamle store driftsbygningene er blitt revet, eller de har fått lov å stå inntil videre. Bygninger som mister sin funksjon, får i mange tilfeller kort gjenværende levetid. Når først forfallet kommer, vil det være et stort økonomisk løft å berge bygningene.

Prosjektets mål er å stimulere til fortsatt bruk av de gamle driftsbygningene knyttet opp til tradisjonelt landbruk og nye næringer. Det skal vises fram eksempler på hvordan de gamle låvene er bygd om til ny næringsvirksomhet eller til fortsatt tradisjonell jordbruksdrift.

For omtale av øvrige prosjekter viser vi til resultatområdene 21.4 Tre og miljø og 22.5 Økologisk landbruk.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Verdiskapingsprogrammene ble forvaltet av Innovasjon Norge i 2009 og midlene ble brukt til prosjekter som har grunnlag i Handlingsplanen for landbruksrelatert næringsutvikling. Det var ofte kombinert finansiering mellom midler som Fylkesmannen disponerer av BU-fondet og verdiskapingsprogrammene.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Det regionale miljøprogrammet (RMP) har fokus på forurensingsproblemer og 90 % av potten er disponert til forurensingstiltak. Følgelig har det vært rom for bare 10 % til kulturlandskapstiltak. Dette har medført at tilskuddet er spisset mot de viktigste arealene og elementene. Endret jordarbeiding og gras på utsatte arealer, er de viktigste forurensingstiltakene. Det er arbeidet med å gjøre ordningene enklere å forvalte.

I de nye RMP-ordningene er det lagt enda større vekt på verdifulle arealer og elementer, friluftsliv og tilgjengelighet, samt at vi har lagt til rette for større aktivitet i forhold til kulturminner.

I tillegg til de sentrale midlene innvilget Fylkesmannen i 2009 skjønnsmidler til et veilednings- og motivasjonsprosjekt i Eidsberg, Trøgstad og Rakkestad. Dette er kommuner med særlig store utfordringer. Her har fokus vært endret jordarbeiding og buffersoner mot vassdrag med utgangspunkt i miljøplaner. Det er viktig å komme ut med god informasjon og praktisk veiledning til de som skal gjennomføre tiltakene.

I arbeidet med å bedre vannkvaliteten i Haldenvassdraget og Morsavassdraget kom man til at tilskudd alene ikke er nok for tilstrekkelig tiltaksgjennomføring. Det ble derfor innført forskrift med krav til jordarbeiding og miljøltiltak på de mest erosjonsutsatte arealene i disse vassdragene. Vassdragene i Østfold er generelt meget sårbare. I forbindelse med rulleringen av RMP var det derfor behov for å utvide og tilpasse forskriften om krav til jordarbeiding og miljøltiltak. Erfaringer har vist at for å få god nok oppslutning om endret jordarbeiding, er det nødvendig å bruke flere virkemidler samtidig – dvs. en kombinasjon av forskrift og tilskudd. Det fins utsatte arealer som aldri bør pløyes om høsten, så som bekkkanter og drog der vannet samler seg og graver betydelig.

Det ble en del ekstra jobb med RMP fordi den bare ble delvis godkjent. Underbemanning har gjort at vi ikke har fått fulgt opp så godt som ønsket. Fylkesmannen har bidratt til å utvikle og prøve WebGIS Avrenning som verktøy for behandling og registrering av RMP-søknader.

Fylkesmannen er systematisk involvert i tre vannområder. I tillegg til Morsa og Haldenvassdraget er også arbeidet i Nedre Glomma startet opp og Fylkesmannen deltar både i arbeidsgrupper og i styringsgrupper for vannområdene.

Det er svært høy oppslutning om RMP i de vannområdene som ble valgt ut i første planfase. I den nye jordarbeidingsforskriften er det krav om at alle foretak skal ha minst 60 % av arealet i stubb eller gras. Brukerne følger godt opp og i disse områdene pløyes det nå i liten grad til vårkorn.

Vestre Vansjø

Landbruks og matdepartementet bevilget høsten 2007 midler til et treårig prosjekt med hovedformål å redusere fosfortilførselen fra jordbruket til vestre Vansjø. Alle bønder rundt vestre Vansjø fikk tilbud om individuell miljøveiledning samt tilbud om å inngå kontrakt om gjennomføring av omfattende vannmiljøtiltak. Det ble i 2008 inngått forpliktende kontrakter for 73 prosent av arealet med lokal avrenning til vestre Vansjø. Prosjektet har medført en nedgang i fosfortilførsel i området fra i gjennomsnitt 2,2 kg P/daa i 2004 ned til 0,6 kg P/daa i 2009. Dette vil si at for arealet som er under kontrakt, så gjødsles det med 13 tonn mindre fosfor per år. Bruk av miljøkontrakter, forsøk og individuell miljøveiledning har derfor vist seg å være en kostnadseffektiv måte å redusere fosfortilførselen til vestre Vansjø.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmiddel	Avfallsinnsa
FMOS	524451	29682030	16830	0	1743646	261570	0
Sum	524451	29682030	16830	0	1743646	261570	

22.4 Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2020. For tiden er handlingsplanen for økologisk landbruk under rullering. Dette arbeidet utføres i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus da Østfold og Akershus er utpekt som foregangsregion, og det skal satses på å øke forbruket av økologiske produkter.

Fra etterkrigstiden har jordbruket i Østfold blitt drevet i en ensidig retning, med mye korn og åkervekster.

Antallet husdyr er lavt, noe som vanskeliggjør tilgangen på gjødsel. På produksjonssiden er mangelen på allsidighet og utfordringer knyttet til vekstskifte og næringsforsyning, noen av de viktigste utfordringene en må ta tak i.

Utviklingen fra 2002 og fram til i dag er lovende, og vi har ved utgangen av 2009 en andel økologisk dyrket areal på 4,2 %. Økologisk eggproduksjon står sterkt i fylket med en andel på bortimot 20 % ved utgangen av året.

Fylkesmannen deltar i Fellesløft for norsk økologisk matkorn. I forbindelse med denne økologiske kampanjen, ble det i 2009 kjørt to prosjekter etter Re-modellen i Østfold. Det ene prosjektet ble kjørt i Økoløft-kommunene Spydeberg, Trøgstad og Eidsberg. Vi har også støttet andre aktiviteter som kurs i økologisk matlaging for barnehageansatte i Trøgstad og deltagelse på ulike arrangementer for å heve kompetansen om økologisk landbruk.

Gjennom tilskudd til økologisk handlingsplan har vi i 2009 fokusert på produksjon og kompetanse. I alt kr 425 000 er fordelt på 12 ulike tiltak. Det er stor søknadspågang, og mange aktiviteter er avhengige av disse midlene for å kunne gjennomføres.

Videre er det innvilget kr 312 900 av BU-midler til økologiske prosjekter i 2009, fordelt på seks forskjellige tiltak.

I tida framover vil en prioritere å støtte tiltak for økt forbruk av økologiske varer og tjenester, samt for økt økologisk andel innenfor de produksjonene Østfold har fortrinn.

22.5 Tre og miljø

BU finansierte aktiviteter i 2009

Det er innvilget kr 270.000,- til et fellesprosjekt innen oppsøkende skogkultur, Aktivitetskampanje Skogkultur Østfold, for å legge til rette for fremtidig kvalitetsskogbruk.

Det er innvilget kr 40 000,- til Jenter i Skogbruket for div arrangementer.

Skogselskapet i Østfold har arrangert en fagdag for profesjonelle skogsarbeider. Tiltaket er støttet med kr 81 025,-.

Foreningen Norske Lauvtrebruk har fått kr 7 750,- i støtte til gjennomføring av "Seminar om bruk av norsk løvtre i bygg" og årsmøte i Halden.

Trebruk AS / Treforum Akershus og Østfold

Trebruk AS har i 2009 arbeidet med nye søknader og gjennomføring av en rekke prosjekter som har fått tilsagn i Treprogrammet. Det mest medieprofilerte av prosjektene var nok det nye butikkonseptet i tre for Norgesgruppen. En ny butikk ble åpnet på Vestby i fjor.

I løpet av 2010 skal Trebruk AS og Treforum Akershus og Østfold møtes for å forta en rolleavklaring. Det er fortsatt viktig å prøve å hjelpe fram gode ideer om bruk av tre. Når ny person med ansvar for verdiskapingsprogrammene er på plass i Østfold fylkeskommunen, vil Fylkesmannen og Innovasjon Norge samt Trebruk og Treforum forsøke å finne en hensiktsmessig organisering.

Bioenergi

Bioenergi er et viktig satsingsområde for regjeringen både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. I 2009 ble det avsluttet et 3-årig bioenergi prosjekt i fylkene Østfold og Akershus. Prosjektet var et samarbeidsprosjekt mellom fylkesmennene, fylkeskommunene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Det vil bli vurdert et nytt bioenergi prosjekt i 2010.

I forbindelse med Østfold Skogselskaps flisleveranse til bioenergianlegget ved Halden Fengsel, er det gitt støtte til Norsk institutt for skog og landskap for å undersøke effekten av ulike lagringsmåter på furutømmer.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

I 2009 behandlet fylkeslandbruksstyret (FLS) seks klagesaker etter jordloven § 12 (fradeling) hvor kommunens vedtak ble stadfestet og en klagesak etter jordloven § 12 hvor klageren fikk medhold. I to konsesjonssaker ble kommunenes vedtak stadfestet. En klage på omgjøring av konsesjonssak ble ikke tatt til følge. FLS behandlet og omgjorde sju delingssaker (jordloven § 12) i hht forvaltningslovens § 35. Av disse ble fem påklaget. FLS fastholdt sitt vedtak i fire av sakene og sakene ble sendt Statens landbruksforvaltning (SLF) som har ferdigbehandlet og stadfestet to av vedtakene. I en av omgjøringssakene tok FLS klagen til følge.

Fylkeslandbruksstyret har i 2009 behandlet kommuneplanene for Skiptvet og Hvaler og fremmet innsigelse til Hvalers kommuneplan. Ved første gangs behandling av Skiptvets kommuneplan fremmet FLS innsigelse men trakk innsigelsen ved andre gangs behandling. Saken ble deretter oversendt Statens landbruksforvaltning som har fremmet innsigelse.

Ved høringen av Prestbakkfjella naturreservat i Halden uttrykte et enstemmig FLS at de var meget tilfreds med vernet.

Statens landbruksforvaltning fremmet i 2009 innsigelse til fire større jordbruksarealer i Sarpsborg og Fredrikstad (også rapportert for 2008). Dette er arealer som etter behandling av en rekke kommuneplaner i 2007 var uavklart og som Fylkeslandbruksstyret trakk sine innsigelser til ved ny behandling i 2008. Det er store utfordringer knyttet til å oppnå en felles forståelse om potensialet for fortetting, omforming, bruk av "ledig" areal og et forsterket jordvern på den ene siden, og utbyggingsinteresser på den andre siden. Det er derfor ønskelig å få interessene avveid og sakene avgjort av Miljøverndepartementet.

Enkelte kommuner har etter Fylkesmannens vurdering en for liberal praksis når det gjelder jordlovens § 12.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Produksjonstilskudd i jordbruket

Produksjonstilskuddet utgjør en viktig del av landbrukets inntektsgrunnlag. Det ble utbetalt 273 millioner til 2531 søkere. Antall foretak som søkte produksjonstilskudd i Østfold er redusert noe i forhold til forrige år - 2459 søkere i 2009 mot 2531 søkere i 2008. Innføring av nye gårdskart med tilhørende oppdatering av arealtallene i jordregister og landbruksregister, førte til unormalt mange feilmeldte søknader. Ca 30 % av foretakene sendte inn søknad om produksjonstilskudd via internett.

Velferdsordningene i jordbruket

Søknader til velferdsordningene i jordbruket ble registrert/behandlet og utbetalt fortløpende. Det ble utbetalt 26 mill. kroner i tilskudd til avløsning ferie og fritid, 2,45 mill. kroner til avløsning ved sykdom og 4 mil. kroner til tidligpensjonister i jordbruket i 2009.

Fra 2008 tok avløserlagene over ansvaret for landbruksvikarordningen. Østfold har to avløserlag som har fått tilskudd på til sammen 1,75 millioner i 2009.

Informasjon/veiledning

Fylkesmannens mål er å utvikle kommunenes kompetanse. Vi har holdt to informasjonsmøter om produksjonstilskudd- og velferdsordningene i jordbruket i 2009 om endringer og rutiner ved forvaltning av søknader om tilskudd til landbruket.

Kommuner med nye gårdskart og som etter planen skulle være ferdig med ajourholdet i løpet av 2009, er fulgt opp i samarbeid med Institutt for Skog og landskap. Ni kommuner er nå ferdig med ajourholdet og har fått nytt kvalitetssikret jordregister.

FMs kontrollarbeid på landbruksområdet i 2009, jf hjelpeskjema til bruk i embetenes årsrapporter

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll ?

- Antall personer : 4
- Årsverk: 0,35

2. Gjennomførte forvaltningskontroller

Kommune: Rakkestad

- Ordninger/omfang: Tilskudd til avløsning ved sykdom
 - Registrerte avvik: Vedtak er ikke i samsvar med delegasjonsreglementet.
1. Ytelser fra NAV: Innhenter ikke opplysninger om berettiget beløp, kun mottatt beløp. Berettiget beløp skal trekkes fra. tilskuddsberegningen.
 2. Enkelte søknader har dårlig dokumentasjon på lønn og arbeidsgiveravgift ved bruk av privat avløser
 3. Manglende sykemelding for deler av perioden i et tilfelle.

Oppfølging av avvik: Nytt delegasjonsreglement er under utarbeidelse. Inntil dette foreligger vil enhetsleder/seksjonsleder underskrive brev hvor vedtak fattes.

1. Berettigede ytelser fra NAV vil bli trukket fra selv om søker ikke har mottatt ytelsen.
2. Rakkestad kommune har utarbeidet rutiner for at dokumentasjon på lønn og arbeidsgiveravgift ved bruk av privat avløser skal være tilfredsstillende.
3. Rakkestad kommune har utarbeidet rutiner som dokumenterer sykemelding for hele perioden det søkes for.

Kommune: Rygge

- Ordninger/omfang: Tilskudd til avløsning ved sykdom
- Registrerte avvik: Vedtak: Myndigheten er delegert til leder av landbrukskontoret. Saksbehandler skriver under vedtaket.

Oppfølging av avvik:

1. Vedtakene er nå i samsvar med delegeringsreglementet. Myndighet på det aktuelle saksområdet er 17.11.2009 delegert fra landbrukssjef til landbruksrådgiver.
2. Det er utarbeidet ny arbeidsbeskrivelse for saksområdet.
3. Det er utarbeidet ny rutinebeskrivelse for tilskuddsforvaltningen
4. Kommunen vil følge anbefalingen fra SLF/Riksarkivet om arkivering og journalføring av arkivsaker.

Kommune: Fredrikstad

- Ordninger/omfang: Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved sykdom
- Registrerte avvik:

1. Vedtak: Myndigheten er delegert til leder av arealplanavdelingen. Saksbehandler skriver under vedtaket.
2. Manglende dokumentasjon av berettigede ytelser fra NAV.
3. Dokumentasjon på innbetalt arbeidsgiveravgift innhentet etter at vedtak om utbetaling er fattet.

Oppfølging av avvik:

1. Kommunen har gjort vedtak om fullstendig gjennomgang av administrative fullmakter. Det er planlagt oppstart i løpet av uke 6. Det er utarbeidet en foreløpig delegering til arealplansjef, fagleder og saksbehandler fra rådmannen datert 01.02.2010.
2. Brev var sendt NAV med anmodning om dokumentasjon for 5 brukere. Da intet svar kom ble det purret pr telefon og mottatte opplysninger fra NAV ble nedskrevet på brevkopien. For ettertiden vil vi be søker om nødvendig skriftlig dokumentasjon før vedtak fattes.

3. Gjennomførte foretakskontroller: 19 foretak i 4 kommuner ble besøkt.

Ordninger/omfang: RMP. Som en oppfølging av kravene i vanddirektivet ble det i 2009 gjort endringer i forskriften som regulerer jordarbeiding m.m. i de tre vassdragene Vansjø-Hobølvassdraget, Haldenvassdraget og nedbørfeltet til Isesjø. Denne forskriften er hjemlet i Produksjonstilskuddets § 8, og stiller krav til jordarbeiding og lignende tiltak på jordbruksarealer i sårbare vassdrag. For å følge opp forskriften, både i forhold til kommunene og ute på det enkelte foretak, ble det gjennomført en veiledningskontroll på noen gårdsbruk. Gårdsbrukene ble valgt ut i samarbeid med kommunene med sikte på å treffe gårdsbruk der det kunne være brudd på forskriften, eller usikkerhet omkring hvordan forskriftens bestemmelser skal forstås.

Stedlig kontroll eller annen type kontroll: I tillegg til gårdsbrukene vi besøkte, prøvde vi å få med det som var av

tydelige avvik når vi kjørte gjennom områdene.

Registrerte avvik: Det som ble avdekket på kontrollen dreide seg i all hovedsak om små avvik, som at buffersonene var litt for smale (13 meter stubb i stedet for 20), eller at det var jordarbeidet litt for stort areal. I et tilfelle var det bare 35 % stubb, noe som anses for å være et betydelig avvik, da forskriftens krav er 60 %. Vi fant avvik på 6 av foretakene.

Oppfølging av avvik: Siden dette er første år med nytt regelverk har vi valgt å gi tydelige tilbakemeldinger om bruddene, men ikke trekke i produksjonstilskudd i år. Det har vært viktig å øke kunnskapen og forståelsen omkring en litt vanskelig forskrift. Alle foretakene som ble besøkt har fått tilsendt brev med tilbakemelding fra kontrollen.

4. Andre kommentarer/ innspill

I kontrollplanen for 2009 var det også planlagt å gjennomføre kontroll hos de smågrisforetakene som er med i MEI-konseptet. Den kontrollen ble avlyst pga svinepandemien.

Kontrollaktiviteten ble noe mindre i 2009 enn planlagt. Forvaltningskontrollene ble gjennomført, men foretakskontrollene ble redusert pga svineinfluenzaen og mindre ressurser enn planlagt. Vi brukte 70 dagsverk på kontroll i 2009, planlagt tidsforbruk i kontrollplanen var satt til 80 dagsverk.

Statistikk over klager og dispensasjonssøknader

I tabellen vises antall klager på utbetaling av produksjonstilskudd som er behandlet i kommunene og utbetalt av Fylkesmannen i 2009. De fleste av dispensasjonene er gitt pga virksomhetsoverdragelser og kravet til grønngjødsling.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMOS	186	2	57	2	0	0
Sum	186	2	57	2	0	0

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMOS	47	0	1	3	0	2	2	0	2
Sum	233	2	58	5	0	2			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Dialogen med kommunene skjer gjennom en årlig 2-dagers samlingen med ordførere og rådmenn. Fylkesmannens ledergruppe besøker hver enkelt kommune hvert 3. år til dialog om statlige føringer og forventninger til kommunene, og om kommunenes muligheter til å imøtekomme disse.

I årlige tildelingsbrev til kommunen gis føringer om mål, tiltak og prioriteringer for forvaltning av tilskuddsordninger der kommunene har innvilgingsmyndighet eller gir tilråning ovenfor regionale myndigheter. Det arrangeres fagmøter for kommunene om tilskuddsforvaltning, Regionale miljøprogram RMP, arealforvaltning, næringsutvikling og skogbruk.

Østfold har årlige SMIL-tildelinger på ca 10 mill kroner (Spesielle miljøtiltak i landbruket). Innmeldte behov fra kommunene utgjør over det dobbelte beløp. Fangdammer og hydrotekniske tiltak er kostbare tiltak og tar mye av potten, spesielt i de kommunene som sliter med fosforavrenning fra jordbruket.

Videre arrangeres årlig 2 dagers samling med landbruksforvaltningen i kommunene. Dette skjer normalt på høsten, men for 2009 er denne samlingen utsatt til mars 2010.

I disse møtene drøftes ressursituasjonen i kommunene, og hvordan arbeidet på mat- og landbruksområdet kan følges opp. I flere kommuner er kapasitets- og ressursituasjonen på landbruksområdet bekymringsfull.

I arbeidet med EUs vanndirektiv har fylkesmannen brukt skjønnsmidler til tiltak i to vannområder. Det er også brukt skjønnsmidler i et veilednings og kompetanseprosjekt for bønder i Rakkestad, Eidsberg og Trøgstad for å forberede bøndene på å møte miljøutfordringene.

Samarbeidet med KS er nokså begrenset, men KS har oppnevnt representanter til arbeidsgrupper i forbindelse med Handlingsplan for næringsutvikling og RMP.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk for jordvern og kulturlandskap, er knyttet til å få kommunene med på å se helhetlig på arealdisponeringene innad i og på tvers av fylkets regioner. Målet må være en samlet mest mulig hensiktsmessig og effektiv bruk av arealene. Østfold har stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming. Ved å fokusere på og utnytte dette potensialet, er det i Østfold mulig å unngå ytterligere nedbygging av verdifulle jord- og landskapsressurser i overskuelig framtid.

Det er store utfordringer knyttet til å formidle nasjonale mål om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene. Dialogen med kommunene foregår på ulike arenaer; embetsledelsens møter med seks kommuner hvert år, årlig samling hvor embetsledelsen treffer kommunenes ordførere og rådmenn, årlig samling for kommunal landbruksforvaltning, fagdager for kommunene, ved drøfting av plansaker med kommunene i regionalt planmøte (jf. Pbls planforum), i møter og skriftlige innspill til kommune(del)planprosessene. I 2009 arrangerte FMLA også fagdag for kommunene om urbant jordskifte hvor jordskifterettene i Østfold og Oslo/Akershus sto for det faglig innholdet.

Det har i 2009 vært noe aktivitet i forbindelse med at fylkesplanen for Østfold er til sentral godkjenning i Miljøverndepartementet. Ved utarbeidelse av planen formidlet Fylkesmannen aktivt nasjonal areal- og jordvernpolitikk og dokumenterte jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Arealdelen til fylkesplanen har etter Fylkesmannens vurdering, likevel ikke blitt i tråd med det nasjonale målet for jordvern. Dersom planen blir godkjent slik den foreligger, være dette være et stort skritt i gal retning for jordvernet i fylket. Fylkesmannen er bekymret for forsøk på kobling mellom "Fremtidens byer" som handler om fortetting og transformasjon og lokale ønsker om utbygging av såkalt "miljøby" på nasjonalt verdifull dyrka mark.

Fylkesmannen varsler fortsatt innsigelse til reguleringsplaner som omfatter dyrka mark og som ikke er i tråd med kommuneplanene. Ved behandling av reguleringsplaner som er i tråd med kommuneplanene, oppfordrer Fylkesmannen kommunene til å vurdere om arealer med dyrka mark kan føres tilbake til LNF-område eller reguleres til jordbruk.

Bøensæter med plasser i Aremark kommune, utvalgt kulturlandskap i Østfold, har i 2009 hatt samme skjøtsel av arealene som tidligere år. Hoveddelen av tildelte midler ble i 2009 brukt til å fullfinansiere flytting av låve med stall til Bøensæter. Øvrige tiltak er prioritert og fordelt i en 10-års periode. Bøensæter med plasser har også tidligere vært et prioritert område og dokumentasjonen av området inkludert biologiske verdier er god. Det er viktig å motivere grunneierne til enda bedre skjøtsel av arealene og dette vil være prioritert oppgave i 2010.

Østfold hadde i 2009 en meget høy avgang av dyrka mark med 1397 dekar. Dette er ikke i tråd med sentrale føringer og mål om halvering av omdisponering av dyrka mark innen 2010.

26.2 Samfunnsplanlegging

Planlaget har representanter fra alle avdelingene og fagområdene ved embetet og har ansvar for dialogen, møtene

og høringsuttalelsene i forbindelse med kommune- og fylkesplanene. I 2009 har Fylkesmannen medvirket i arbeidet med kommuneplanen for Skiptvet hvor landbruks- og miljøvernområdets arealinteresser har vært fremmet gjennom skriftlige innspill, møter og høringsuttalelser med innsigelser. Det ble også avgitt høringsuttalelse med innsigelse til kommuneplanen for Hvaler. Innsigelsene skyldes dels avvik fra sentrale føringer, bl.a. for forvaltning av kystsonen. Kommuneplanene for Rakkestad og Halden har vært under arbeid og er utfordrende på flere måter. Fylkesmannen har vært særlig opptatt av å spille inn et forsterket jordvern, strengere rammer for spredt utbygging, krav om fortetting og omforming og at kommunenes retningslinjer for landbrukstilknyttet næringsutvikling må være i tråd med veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss".

Arbeidet med planprogram for bykommunene Sarpsborg og Fredrikstad påbegynt. Videre er det startet en felles kommuneplanprosess på grunnlag av regionalt samarbeid i Mosse-regionen (felles planprogram), hvor arealbruk i henhold til RPR-ATP og fortetting/transformasjon er i fokus.

Hovedinntrykket fra 2009 er at kommunene som rullerte sine kommuneplaner ikke var innstilt på dialog med regionalt nivå. Unntaket Skiptvet kommune ønsket å løse innsigelsene gjennom dialog, men ønsket ikke å rette seg etter lovens krav til avgrensning og konsekvensutredning av arealer for spredt boligbygging.

Potensialet for mer effektiv arealutnytting blir oftest ikke synliggjort av kommunene i planprosessene. Dette gjør det utfordrende å aktivt gi innspill om fortetting med kvalitet og omforming i kommune(del)planene, for på den måten hindre tettstedsvekst og sikre jordressurser og andre verdier.

Konsekvensutredninger som berører landbrukets arealinteresser, herunder spredt utbygging, er noe vi må ha fokus på og stille strengere krav til da slike utredninger ofte er fraværende eller ikke gode nok.

Vi har i 2009 ikke hatt verneplanarbeid som har vært konfliktfylt i forhold til landbruksinteressene i fylket.

Fylkesmannen arbeider for økt bruk av GIS og geodata og deltar både i fylkets geodatautvalg og temadatautvalg i Norge digitalt Østfold. Det er også etablert en samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen, kommunene i Østfold, Statens kartverk og fylkeskommunen i Østfold gjennom Turkart Østfold.

Fylkesmannen har også en samarbeidsavtale om GIS med fylkeskommunen.

Kartdata fra Geovekst, Norge digitalt og ortofoto fra Norge i bilder er tilgjengelig i en egen innsynsløsning via web-grensesnitt. Karttjenesten er også tilgjengelig for publikum, næringsliv og kommuner og er i flittig bruk. Videre er det etablert en egen innsynsløsning for regionalt miljøprogram, til stor nytte for kommunene. Kartløsningen er også integrert mot saksbehandlersystemet ePhorte. Tjenestene og dataene er til stor nytte i den daglige saksbehandling.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum		
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 21	304	26	304	26
Resultatområde 22	148		148	0
Resultatområde 23	58		58	0
Resultatområde 24	108		108	0
Resultatområde 25	27		27	0
Resultatområde 26	36		36	0
Sum:	681	26	681	26

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverk

Fylkesmannens tilsyn med kommunesektoren er en del av den statlige styringen. Tilsyn og veiledning skal medvirke til at befolkningens rettigheter blir ivaretatt og at kommunens tjenesteyting utføres innen de rammer som fremkommer av lov og regelverk. Fylkesmannen har i 2009 ført tilsyn med både kommuner og private skoler på opplæringsområdet, fra og med august 2009 er oppgaven å føre tilsyn med de private skolene overført til Utdanningsdirektoratet.

Det felles nasjonale tilsynet i 2009 er gjennomført i henhold til embetsoppdraget og instruks for felles nasjonalt tilsyn fra Utdanningsdirektoratet. Tema for det felles nasjonale tilsynet var organisering av elever i grupper, herunder skoleeiers plikt til å ha et forsvarlig system for å oppfylle disse pliktene, jf. opplæringslova §§ 13-10 og 8-2. Tilsynet ble ført etter en felles metodikk på landsbasis. Det ble sendt egen rapport til Utdanningsdirektoratet både på resultatene fra gjennomført felles nasjonalt tilsyn og på lukking av avvikene i etterkant.

I tillegg til det felles nasjonale tilsynet har Fylkesmannen gjennomført regionale tilsyn på utvalgte områder i forhold til en risiko og vesentlighets vurdering. I 2009 har det vært gjennomført tilsyn med voksenes rett til grunnskoleopplæring, som også er et prioritert område fra Utdanningsdirektoratet. Det har også vært ført tilsyn med retten til grunnskoleopplæring, og særskilt språkopplæring inkludert nærskoleprinsippet for barn og unge i asylmottak og omsorgssenter. Dette tilsynet videreføres i 2010.

Det er gjennomført tilsyn med enkelt kommuner på ulike tema med bakgrunn i områdekunnskap, risiko og vesentlighetsvurdering i forkant av det enkelte tilsyn. Tema har av den grunn variert fra kommune til kommune.

Fylkesmannen systematiserer områdekunnskap fra ulike kilder til bruk i vurdering av om tilsyn skal benyttes som verktøy. I dette ligger også grunnlagsdatet fra skoleporten, GSI og opplysninger som fremkommer under tilsyn og klagesaksbehandlingen.

Tilsynet med organisering av elever i grupper jf rapportering i GSI viste avvik ved 2 av de 3 rapporterte kommunene/skolene, avviket ble meldt lukket ved at de aktuelle skolene ble tilført ressurser.

Tilsyn knyttet til systemkravet i opplæringsloven, viser at det er mye avvik knyttet til opplæringsloven § 13-10. Det fremkommer at kommunene ofte fokuserer på å etablere system på de områder det er satt fokus på gjennom tilsyn og i liten grad etablerer et helhetlig system som retter seg mot internkontroll av opplæringslovens bestemmelser i en sammenheng. Volum på tilsynsarbeidet for 2009 var lavere enn planlagt. Årsaken var 30% lavere bemanning i en periode på ca 6 mnd.

Fylkesmannen samarbeider med Utdanningsdirektoratet om informasjon og veiledning om regelverket for grunnopplæringen. Det er gjennomført 3 fylkeskonferanser for skoleeiere om sentrale bestemmelser som gjelder grunnopplæringen. Tema var blant annet veilederen fra KS og Utdanningsdirektoratet om at skoleeiere skal ha forvarlige systemer for å sikre at kravene i regelverket blir fulgt, samt den nye bestemmelsen om tilstandsrapport, veilederen til området spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp, nye bestemmelser i lovverket mm.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
FMOS					■		Det ble sendt en samlerapport til kommunene

FMOS	Alle kommuner	Oppll § 10-8 system som sikrer nødvendig kompetanse i personalet og § 13-10 kravet om å ha et forsvarlig system for å påse at § 10-8 etterleves	13 av 18 kommuner avvik på § 13-10 andre ledd jf 10-8 5 av 18 kommuner avvikl på § 10-8		☐	Skriftlig tilsyn - dokumentasjon og redegjørelse fra kommunene - systemrettet tilsyn	med informasjon om at resultatene fra tilsynet vil danne grunnlag for nytt tilsyn med et utvalg av kommunene som hadde avvik
FMOS	Fredrikstad kommune - FFK college	Oppll § 2-2 omfang av opplæringa i tid, § 2-15 rett til gratis offentlig grunnskoleopplæring, § 7-1 skyss, § 8-2 organisering av elevene i grupper, § 11-1 samarbeidsutvalg og § 13-10 forsvarlig system	Avvik nr 1. Fredrikstad kommune har ikke sikret at skoler som legger til rette for FFK-college organiserer elevene i grupper i samsvar med regelverket, jf oppll § 8-2, jf. § 13-10 annet ledd. . Avvik nr. 2 Fredrikstad kommune har ikke sikret at rammer for skoletiden er i samsvar med regelverket for de elevene som deltar på FFK-college, jf oppll § 2-2 femte ledd, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-6.		☒	Dokumentasjon og intervjuer. Systemrettet tilsyn	
FMOS	Askim kommune	Oppll §§ 13-10 og 8-2 om skoleeier har et forsvarlig system for å organisere elevene i grupper	Avvik 1: Askim kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at organiseringen av elevene i grupper skjer i samsvar med lovens krav, jf oppll §§ 13-10 andre ledd og 8-2		☒	Felles nasjonalt tilsyn. Intervjuer og dokumentasjon. Systemrettet tilsyn	
FMOS	Eidsberg kommune	Oppll §§ 13-10 og 8-2 om skoleeier har et forsvarlig system for å organisere elevene i grupper	Avvik 1: Eidsberg kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at organiseringen av elevene i grupper skjer i samsvar med lovens krav, jf oppll §§ 13-10 andre ledd og 8-2		☒	Felles nasjonalt tilsyn. Intervjuer og dokumentasjon. Systemrettet tilsyn	
FMOS	Hvaler kommune	Oppll §§ 13-10 og 8-2 om skoleeier har et forsvarlig system for å organisere elevene i grupper	Ingen		☐	Felles nasjonalt tilsyn. Intervjuer og dokumentasjon. Systemrettet tilsyn	
FMOS	Torderød skole	privatskoleloven §§ 5-2 tredje ledd og 3-4 andre og tredje ledd om skoleeier har et forsvarlig system for å organisere elevene i grupper.	Ingen		☐	Felles nasjonalt tilsyn. Intervjuer og dokumentasjon. Systemrettet tilsyn	
		oppll §§ 4A-1, 4A-4 og 13-1 første ledd om					

FMOS	Sarpsborg kommune	kommunens plikt til å oppfylle retten til grunnskoleopplæring for de som er over opplæringspliktig alder og som trenger slik opplæring	Ingen		☐	Skriftlig tilsyn - dokumentasjon og redegjørelse fra kommunen	
FMOS	Våler kommune	oppl §§ 4A-1, 4A-4 og 13-1 første ledd om kommunens plikt til å oppfylle retten til grunnskoleopplæring for de som er over opplæringspliktig alder og som trenger slik opplæring	Avvik 1: Kommunens informasjon om grunnskoleopplæring for voksne sikrer ikke at målgruppen kan ivareta sitt behov for grunnskoleopplæring, jf oppl §§ 4A-1 og 13-1		☒	Skriftlig tilsyn - dokumentasjon og redegjørelse fra kommunen	
FMOS	Rygge kommune	oppl §§ 13-10 annet ledd, 1-3 første og annet ledd og 8-2 om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og å følge opp at organiseringen av elevene i grupper og tilpasningen av undervisningen til den enkelte elev skjer i samsvar med lovens krav	Avvik 1: Rygge kommune oppfyller ikke kravet til et forsvarlig system for å vurdere og følge opp resultatet av disse vurderingene i forhold til at organiseringen av elever i grupper og tilpasningen av undervisningen til den enkelte elev skjer i samsvar med lovens krav, jf. opplæringsloven §§ 13-10 annet ledd, 1-3 og 8-2.		☒	Dokumentasjon og intervjuer - systemrettet tilsyn	
FMOS	Skiptvet kommune	oppl §§ 2-1, 2-8 og 8-1 om kommunen sørger for retten til grunnskoleopplæring, særskilt norsk opplæring og ivaretar nærskoleprinsippet for enslige mindreårige asylsøkere i omsorgssenter	Avvik 1: Skiptvet kommune fatter ikke vedtak om særskilt språkopplæring i henhold til regelverket, for enslige mindreårige asylsøker barn i omsorgssenter som kommunen vurderer at har rett til slik opplæring jf opplæringsloven § 2-8 første ledd.		☒	Dokumentasjon og intervjuer	
FMOS	Hobøl kommune	oppl §§ 2-1, 2-8 og 8-1 om kommunen sørger for retten til grunnskoleopplæring	Avvik 1: Hobøl kommune kartlegger ikke norskkunnskapene til de minoritetsspråklige elevene fra asylmottaket før særskilt språkopplæring igangsettes jf opplæringsloven § 2-8 fjerde ledd Avvik 2: Hobøl kommune fatter ikke vedtak om særskilt språkopplæring i henhold til regelverket for enslige mindreårige asylsøker barn i omsorgssenter som kommunen vurderer at har rett til slik opplæring jf opplæringsloven § 2-8 første ledd		☒	Dokumentasjon og intervjuer	
							Det ble sendt en

FMOS	Alle private skoler	Psl § 5-2 andre ledd, bokstav i) om system som sikrer nødvendig kompetanse i personalet og § 5-2 tredje ledd om forsvarlig system for å påse at § 5-2 andre ledd etterleves	7 av 15 private skoler - avvik på § 5-2 tredje ledd jf kompetanseutviklingskravet i andre ledd, bokstav i) 5 av 15 private skoler - avvik på § 5-2 andre ledd, bokstav i)		Skriftlig tilsyn - dokumentasjon og redegjørelse fra kommunene - systemrettet tilsyn	samlerapport til skolene med informasjon om at resultatene fra tilsynet vil danne grunnlag for nye tilsyn på området
------	---------------------	---	---	--	--	--

31.2 Klagesaksbehandling

Ingen avvik i forhold til måloppnåelse, men begrensede juridiske og spesialpedagogiske ressurser i embetet har gjort at det har vært problematisk å oppnå kort saksbehandlingstid i saker som berører elever. Det har vært krevende å ha en relativt forsvarlig restansesituasjon.

		Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMOS	Klage i grunnskolen	spesialundervisning	3	0	3
FMOS	Klage i grunnskolen	nærhetsprinsippet	2	18	20
FMOS	Klage i grunnskolen	skyss	2	10	12
FMOS	Klage i grunnskolen	fysisk og psykisk skolemiljø	1	1	2
FMOS	Klage i grunnskolen	standpunkt karakterer	60	42	102
FMOS	Klage i grunnskolen	bytte fremmedspråk/språklig fordypning	1	1	2
FMOS	Klage i grunnskolen	11. år i grunnskolen	1	1	2
FMOS	Klage i grunnskolen	fritak nynorsk	0	1	1
FMOS	Klage i grunnskolen	saksomkostninger fvl. § 41	1	0	1
FMOS	Klage i grunnskolen	erstatning tapte eiendeler	0	1	1
FMOS	Klage i videregående opplæring	spesialundervisning	2	0	2
FMOS	Klage i videregående opplæring	inntak særskilt utdanningsprogram	2	6	8
FMOS	Klage i videregående opplæring	inntil to år ekstra i vgo	3	3	6
FMOS	Klage i videregående opplæring	godskriving i læretid for tidligere fagbrev	0	1	1
FMOS	Klage i private skoler	spesialundervisning	0	1	
FMOS	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	spesialpedagogisk hjelp	3	3	6

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen. Datainnsamlingen har forløpt problemfritt og resultatene er brukt i tilsynsarbeidet og i dialogen med skoleeierne.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet med eksamen og nasjonale prøver og bistått utdanningsdirektoratet med informasjon og veiledning overfor skoleeierne. Fylkesmannen har opprettet veiledningstjeneste overfor skoleeierne i bruk av PAS som nasjonalt verktøy for administrasjon av eksamen og nasjonale prøver, og som

verktøy for registrering av resultater lokalt og uttak av lokale rapporter.

Fylkesmannen har informert om og stimulert skoleeiere og skoleledere til å følge opp arbeidet med eksamen og nasjonale prøver som indikatorer på elevenes læringsutbytte og som en del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Dette har også vært eget tema på egne samlinger med sektoren.

Eksamen i grunnskolen

Østfold er egen sensurregion for grunnskolen. Koordineringen og gjennomføringen av sentral sensur foregikk uten større vanskeligheter, men antallet foreslåtte fagpersoner burde vært høyere. I norsk ble det flere besvarelser til sensur pr sensorgruppe en ønskelig. Etter ekstra oppfordring overfor skolene og med lærere fra voksenopplærings-sentrene i fylket, ble sensorbehovet i norsk dekket. Det ble arrangert sensorskolering innenfor alle de 3 fagene i forkant av eksamen. Faget matematikk hadde i tillegg en halv dag skolering/møte etter at eksamen og forhåndssensur var gjennomført. Oppmenn og assisterende oppmenn ble oppnevnt for alle tre fagområder, og fellessensur ble arrangert 18. juni.

Avvikling av eksamen og sensur ble gjennomført i henhold til plan. Oppmennene deltok med innlegg på et evaluering- og oppsummeringsmøte vedrørende eksamen som Fylkesmannen hadde

Lokalt gitt eksamen i grunnskolen: Fylket er delt inn i 2 regioner. Representanter for kommunenivået innenfor hver region møtes og fordeler sensorer til den enkelte skole. Fylkesmannen mottar kopi av referat fra disse regionmøtene, og vi kan således følge opp det pågående arbeidet med muntlig eksamen. Dato for muntlig eksamen for den enkelte skole ble lagt ut på våre hjemmesider i mars. I løpet av høsten innhentet fylkesmannen opplysninger om antall elever som kom opp i hvilke fag fra den enkelte skole og sammenstilte disse opplysningene. Resultatet ble presentert og drøftet på evalueringsmøtet 7. januar 2010 for rektorer og inspektører på u.trinnskoler og representanter for kommunenivåene.

Videregående opplæring

Fylkesmannen i Østfold er ansvarlig for å koordinere, organisere og administrere klagebehandlingen etter sentralt gitt eksamen med sentral sensur i en rekke fag. Antallet klager økte fra i overkant av 4000 i 2008 til i underkant av 6000 i 2009.

Antall fagkoder: 41

Antall klager: 5975

Antall behandlede klager: 5921

Ubehandlede: 52 (Ubehandlede skyldes feil ved levering. Ca. 15 er videresendt til ansvarlig for høsteksamen.)

I norsk hovedmål : 2479 klager. 20,8% gikk opp. 1,5 % gikk ned. I norsk sidemål var det 1038 klager hvorav 21% gikk opp og 0,6 % gikk ned.

I realfagene var det en markant økning i antall klager i Fysikk 2 (REA3005). Her var også den høyeste endringsprosenten. 15 % av klagerne gikk opp, og ingen gikk ned. I de øvrige realfagene ligger i hovedsak endringsprosenten mellom 5 og 10.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Fylkesmannen har ikke avdekket rutiner eller praksis ute som er i strid med retningslinjene.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Østfold som helhet har et fritak på 1,8 %. Dette er under landsgjennomsnittet. Størst fritak er det på lesprøve 5. trinn. Fritaket er her på 3,1 %, men også dette er under	Ingen markante forskjeller mellom skoleeierne, men størst forskjell innad i Fredrikstad. 5. trinn 4,6% fritak, mens ungdomstrinnet har 0,24%	Gjennomgående høyere andel fritatt på 5. trinn i hele fylket.	

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap. 225, post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere i mottak: Tilskudd for høsthalvåret 2008 til kommuner med asylmottak, ble utbetalt så sent som primo mars 2009. Tilsagnet ble gitt med forbehold da fylkesmannen ikke hadde mottatt beleggslister fra UDI. Kontroll mot UDI sine lister kunne således ikke foretas før utbetaling. Tilskudd for vårhalvåret 2009 ble utbetalt medio august - også denne gang med forbehold da vi ikke hadde mottatt beleggslister fra UDI. Vi mottok 1 beleggliste for alle mottak i Østfold - for perioden høst 2008/vår 2009 lenger ut på høsten. Fylkesmannen har kontrollert kommunens søknader mot denne beleggliste og funnet at det ikke var samsvar på alle områder. De kommuner hvor det ikke var samsvar, har fått brev fra Fylkesmannen hvor kommunen blir bedt om å redegjøre nærmere for de avvikende punkter. Fylkesmannen følger opp.

Barn i omsorgssentre under Buf-etat: Tilskudd for opplæring i høsthalvåret 2008 ble utbetalt så sent som medio mai 2009. Grunnen til dette var at det hersket usikkerhet om hvorvidt det skulle være primærkommunen eller fylkeskommunen som skulle stå ansvarlig for grunnskoleopplæringen. Dette spørsmål ble besvart i brev fra Utdanningsdirektoratet, datert 03.04.09, til kommuner og fylkesmenn. Alle tilskudd for høsthalvåret 2008 ble betalt ut - med forbehold. Beleggslister fra Buf-etat - for høsthalvåret 2008 og vårhalvåret 2009 - ankom Fylkesmannen 16.06.09. Vi foretok kontroll i ettertid, og det viste seg at 1 kommune hadde fått utbetalt for lite. Dette ble etterbetalt 01.09.09. Tilskudd for opplæring i vårhalvåret 2009 ble utbetalt primo august 2009. Søknadene ble kontrollert mot Buf-etats beleggslister - samsvar for alle.

Vi har hatt tilsyn og tilskuddskontroll i Skiptvet (omsorgssenter) og Hobøl (asylmottak) kommuner i 2009.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnpoplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Kjernen i fylkesmannens egen strategi for Kunnskapsløftet har vært i 2009, som tidligere år, å skape felles møteplasser for informasjon og drøfting. Store ressurser er benyttet til fellessamlinger for alle skoleledere/virksomhetsledere i Østfold (kommuner, fylkeskommune, privatskoler).

Det ble i 08/09 (sluttført V-09) foretatt et skriftlig tilsyn med gjennomføringen av Kunnskapsløftet, jf. Opplæringsloven § 13-10 og § 10-8, i kommunene og de private grunn- og videregående skolene. Tilsynet avdekket avvik i 72% (13 av 18) av kommunene og 47% (7 av 15) av de private skolene. (jf. resultatområde 3.1. i årsrapporten)

Samarbeidet med HiØ har vært godt, og det ble våren 2009 arrangert en egen "tilbyderkonferanse" der fokus var spesielt rettet mot informasjon knyttet til strategi for videreutdanning av lærere (Kompetanse for kvalitet).

Det ble etablert et forpliktende samarbeids- og samordningsforum mellom KS, kommunene, Østfold fylkeskommune, Høgskolen i Østfold, utdanningsforbundet og fylkesmannen, herunder også et eget forum for GNIST.

De statlige midlene til kompetanseutvikling er tiltenkt skoleeierne i sin helhet, og alle skoleeierne (kommuner, fylkeskommune og private skoler) som er tildelt midler til videre- og etterutdanning har utarbeidet planer etter sentrale forutsetninger.

Videreutdanning 2008 (Naturfag og fremmedspråk):

Våler kommune, tildelt 250000 kr., 8 lærere produserte 240 studiepoeng

Rygge kommune, tildelt 223160 kr., 10 lærere produserte 300 stp

Askim kommune, tildelt 200000 kr., 10 lærere produserte 300 stp

Sarpsborg kommune, tildelt 810000 kr., 73 lærere produserte 1367 stp

Fredrikstad kommune, tildelt 320000 kr., 34 lærere produserte 720 stp

Buen kristne skole, tildelt 30000, 1 lærer produserte 20 stp

Videreutdanning 2009 (Kompetanse for kvalitet):

Frikjøpte plasser : 41 fordelt på fylkeskommunen, 6 kommuner og 1 privat skole.

Andre studier : 7 andre studier fordelt på 4 kommuner og 1 privat skole.

Etterutdanning i lesing 2008:

Belastningsfullmakten til Østfold var på kr. 1.052.000. 4 kommuner hadde tilsammen 95 lærere med på etterutdanning. I tillegg deltok 75 personer fra 8 kommuner i Østfold, og 11 personer fra Rælingen kommune i Akershus, på en "Lesekonferanse" i Trøgstad. Konferansen var et samarbeid mellom Høgskolen i Østfold, Fylkesmannen i Østfold, og kommunene Marker, Rakkestad, Rælingen og Skiptvet.

Etterutdanning 2009:

1.722.500 ble tildelt etter første søkerunde V-09 fordelt på 3 kommuner, 1 privat skole og fylkeskommunen.

En rest på 1.066.368 kr til videreutdanning ble overført til etterutdanningsmidler og fordelt etter ny søkerunde H-09. Rest etter siste tildeling var kr. 317.992, jf. tredje tertialrapport til utdanningsdirektoratet H-09.

Vi kan oppsummeres måloppnåelsen for 2009 som god.

32.3 Skoleporten

Særskild Rapportering	J	A	NEI	Spesifiser dersom avvik	Øvrige kommentarer
1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?	X				Flere av våre ansatte har deltatt i kurs hos direktoratet. Nye medarbeidere får også kjennskap til systemet internt.
2. Benytter embetet Skoleporten på en formålstjenlig måte i tilsynsarbeidet?	X				Vi har fokus på flere av indikatorene i Skoleporten før tilsyn gjennomføres. Er også med i forbindelse ved utvelgelse av tilsynsobjekter.
3. Brukes Skoleporten i lokal kvalitetsvurdering?	X				Vi viser skoleeierne data fra Skoleporten ved hver anledning og oppfordrer til bruk lokalt.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

Ønsker at oppdateringer av data i Skoleporten skjer så raskt som mulig for eksempel eksamensresultater.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Arbeidet med de nasjonale strategiplaner er først og fremst knyttet til informasjon og erfaringsformidling. Noen av satsingene har vært høyt prioritert på bakgrunn av analyser av resultater i sektoren. Dette gjelder "Gi rom for lesning" og realfagsatsingen.

Fylkesmannen har deltatt i styringsgrupper for "Realfagsatsing i regionen", Vitensenter, Karriereveiledningsprosjektet og Prosjekt i regi av høgskolen knyttet til skole- og barnehageeier-rollen.

Innenfor "Program for digital kompetanse" har Fylkesmannen vært samarbeidspartner med Høgskolen om prosjektet "Lærende nettverk".

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning – kap 230.01

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Fylkesmannen har informert og veiledet skoleeier om regelverket og nasjonale føringer på området. I tillegg har fylkesmannen informert og veiledet elever, lærlinger, foresatte og allmennheten om elevenes rettigheter og rettsikkerhet.

I forbindelse med fylkesmannens regelverksamlinger i 2009 (3 stykker) har det blitt gitt informasjon om klagesaksbehandlingen og om veilder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning.

Det er også informert om meldinger til barnevernet fra barnehageansvarlige og skoleansvarlige.

Henvendelsene til Fylkesmannen på telefon og mail er økende.

Tilsyn er gjennomført på området tilpasset opplæring og spesialundervisning. Det er egen rapportering på dette feltet. Tabell er vedlagt som viser oversikten over klagesakene.

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltning på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsforvaltningen på barnehageområdet omfatter mange tilskuddsordninger og store beløp. Tilskuddsforvaltningen er svært risikoutsatt og krever at flere har innsyn og mulighet til å overlape hverandre, samt et system for å redusere risikoen for feilutbetaling. Fylkesmannen har etablert stramme rutiner for tilskuddsbehandlingen som innbefatter fortløpende registrering i et forsystem, kontrollfunksjoner der flere personer er involvert før utbetaling gjennomføres, samt tertialvise avstemninger mellom forsystem og regnskapssystem.

Ved årets utgang kan Fylkesmannen konstatere at måloppnåelsen på tilskuddsområdet er tilfredsstillende. Det er ingen søknader om tilskudd som ankom før vår frist til kommunene for 2009, som kan defineres som faktiske restanser. Imidlertid økte saksbehandlingstiden noe utover høsten, og fordi mange søknader kom etter vår frist til kommunene, har antall ubehandlede søknader økt i desember og januar.

Det har i 2009 vært gjennomført tilskuddskontroll (stikkprøvekontroll) i to kommuner i Østfold. I Rømskog har det vært gjennomført kontroll med tilskudd til barn med nedsatt funksjonsevne. I Sarpsborg har det vært gjennomført kontroll med tilskudd til å bedre språkforståelsen til minoritetsspråklige barn i førskolealder. Det er ført kontroll både med bruk av tilskuddet og i forhold til regelverket for tildeling av tilskuddet. Her er det avvik i forhold til mål i virksomhetsplanen, da vi hadde planlagt 4 kontroller. For nærmere beskrivelse og resultat av stikkprøvekontrollene henviser vi til egen rapportering til Kunnskapsdepartementet.

38.2 Klagesaksbehandling

Alle klager over vedtak etter barnehageloven er behandlet uten ugrunnet opphold og saksbehandlingstiden har vært omtrent fire uker. Ingen avvik i fht. måloppnåelse.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMOS				
FMOS	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om foreldrebetaling § 1, jf § 4	0	1
FMOS	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om dispensasjon, midlertidig jf. barnehageloven § 17	0	1

FMOS	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til off. tilskudd, § 6	23	0
------	--	---	----	---

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannens informasjons- og veiledningsoppgaver på barnehagefeltet er helt sentrale. Også i 2009 har våre nettsider vært sentrale i dette arbeidet. I tillegg utfører Fylkesmannen løpende informasjon og veiledning, skriftlig, pr. e-post og muntlig. Det er avholdt møter med kommunene som barnehagemyndighet, samt møter med enkeltkommuner etter behov. Fylkesmannen har også deltatt i nettverk for kontaktpersoner fra kommunene.

På vårt møte med barnehagemyndigheten og representanter for styrere i kommunale og ikke-kommunale barnehager i desember var veilederne "Til barnets beste" og "Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning" tema. Dette møtet er tenkt som starten på en rekke regelverksamlinger som planlegges i 2010, med målgruppe barnehagemyndighet, barnehageeiere og styrere.

Tilsyn er gjennomført med kommunene som barnehagemyndighet, ofte med veiledning i etterkant.

For å bidra til at kommunene praktiserer forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd, foregår det også en utstrakt løpende informasjon og veiledning knyttet til forståelsen av forskrift om likeverdig behandling. Lovendringen på dette området har vært tema i våre møter med barnehagemyndigheten.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunen og andre lokale barnehagemyndigheter utfører de oppgaver de som barnehagemyndighet er pålagt etter barnehageloven med tilhørende forskrifter, jf. barnehageloven § 9 annet ledd. Tilsyn er en del av den statlige styringen. Tilsyn og veiledning skal medvirke til at befolkningens rettigheter blir ivarettatt og at kommunens tjenesteyting utføres innen de rammer som fremkommer av lov og regelverk.

Fokus for tilsynet i 2009 har vært med kommunen som godkjenningsmyndighet, kommunen som tilsynsmyndighet og kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning, herunder dispensasjoner.

Fylkesmannen innhenter områdekunnskap fra en rekke kilder som media, henvendelser fra brukere, klagesaker, årsrapporter, gjennomførte tilsyn osv. Områdekunnskapen danner grunnlag for en risiko og vesentlighetsvurdering både i forhold til vektlegging av tema og utvalg av kommuner.

Det har vært ført tilsyn med barnehagemyndigheten i 5 kommuner. 2 av tilsynene har vært systemrettet i forhold til kommunens tilsyn med barnehagene. Alle tilsynene er gjennomført ved gransking av dokumentasjon og gjennomføring av intervjuer med de ulike ansvarsnivåene i kommunen.

I tillegg til tilsyn er det gjennomført tilskuddskontroll med 2 kommuner. Kontrollen har vært gjennomført med fokus på forvaltning av tilskuddsordningene på barnehageområdet jf F-02/2009 og grunnlaget for tilskuddsutebetalingene. Kontrollen avdekket ingen avvik mellom rapporteringsdata for utbetaling av tilskudd og faktiske grunnslagstall i kommunen. Det ble imidlertid avdekket avvik på saksbehandlingsrutinene i begge kommunene bla i forhold til vedtaksbehandlingen.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Ko
FMOS			Avvik nr. 1 Kommunen påser ikke at forutsetningene for godkjenning etter		■			

FMOS	Hobøl kommune	<p>bhgl § 8 om kommunens plikt til å påse at barnehagene drives i samsvar med loven, § 18 tredje ledd og forskrift 16. desember 2005 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder og godkjenning av barnehage etter barnehageloven § 10.</p>	<p>barnehageloven er på plass før godkjenning gis og driften settes i gang, jf bhgl § 10 første ledd jf. § 6 annet ledd Avvik nr. 2 Kommunen behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder i henhold til regelverket, jf bhgl Barnehageloven § 18 tredje ledd, jf. forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 1 første ledd</p>		☒		16,5 dagsverk
FMOS	Råde kommune	<p>bhgl § 8 om kommunens plikt til å påse at barnehagene drives i samsvar med loven, § 18 tredje ledd og forskrift 16. desember 2005 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder og godkjenning av barnehage etter barnehageloven § 10.</p>	Ingen		☐	<p>Merknad nr. 1: Kommunen har ikke sikret at delegeringsreglementet er oppdatert i forhold til gjeldende barnehagelov av 2005 og at myndighet til å gi dispensasjon fra utdanningskrav er skriftliggjort.</p>	14 dagsverk
FMOS	Fredrikstad kommune	<p>bhgl § 8 om kommunens plikt til å påse at barnehagene drives i samsvar med loven, § 18 tredje ledd og forskrift 16. desember 2005 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder og godkjenning av barnehage etter barnehageloven §§ 10 og 11 og forskrift 16. desember 2005 om.</p>	<p>Avvik nr. 1: Ved godkjenning av familiebarnehager fatter ikke alltid Fredrikstad kommune vedtak om godkjenning av det enkelte hjem etter barnehageloven.</p>		☒		16 dagsverk
			<p>Avvik nr. 1: Rakkestad kommune behandler ikke</p>				

FMOS	Rakkestad kommune	bhgl § 8 om kommunens plikt til å påse at barnehagene drives i samsvar med loven, §§ 17 tredje ledd og 18 tredje ledd og forskrift 16. desember 2005 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder og • kommunens plikt til å føre tilsyn etter barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 17 og 18 og forskrift 16. des 2005	søknader om dispensasjon fra utdanningskravet i henhold til regelverket, jf §§ 17 og 18, jf. forskrift 16. desember 2005 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 1. Avvik nr. 2: Rakkestad kommunes tilsyn påser ikke at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk jf bhgl § 16, jf. § 17 første og annet ledd og forskrift om pedagogisk bemanning § 2.		☒		16,5 dagsverk
FMOS	Moss kommune	bhgl § 8 om kommunens plikt til å påse at barnehagene drives i samsvar med loven, §§ 17 tredje ledd og 18 tredje ledd og forskrift 16. desember 2005 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder og • kommunens plikt til å føre tilsyn etter barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 17 og 18 og forskrift 16. des 2005	ingen		☐		14

Resultatområde 39 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

39.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Fylkesmannen har avholdt møte med barnehagemyndigheten der forståelse av regelverket om rett til barnehageplass var et viktig tema. Vi la også ut informasjon om emnet på Fylkesmannens nettsider.

Fylkesmannen hadde tett dialog med enkeltkommuner, både på telefon og e-post, i forbindelse med innføringen av rett til barnehageplass. Spesielt i vårhalvåret, i forbindelse med utlysning av ledige plasser og opptak av barn, var det behov for mye veiledning.

Fylkesmannen gjennomførte i august 2009 skriftlig kartleggingstilsyn i alle kommuner der kommunens oppfyllelse av barnehageloven § 8 jf. § 12a om rett til barnehageplass var tema. Tilsynet viset at alle kommunene i Østfold pr. 1. september oppfylte barnehagelovens krav om å sørge for at alle barn med rett til plass hadde fått plass i en barnehage i kommunen.

Gjennom Kunnskapsdepartementets månedlige rapportering av risikokommuner, ble Halden fulgt særskilt opp fra Fylkesmannen i Østfold. Takket være en kraftig innspurt, med flere nye barnehager både i privat og kommunal regi, kom også Halden i mål.

Fylkesmannens kommunedialog har også i år hatt fokus på kommunens forpliktelse vedrørende rett til barnehageplass.

Fylkesmannen har oppnådd virksomhetsplanens mål i forhold til resultatkravet.

39.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Viktige samarbeidsparter for Fylkesmannen i 2009 har vært kommunene som barnehagemyndighet og Høgskolen i Østfold. Fylkesmannen deltar også i nettverkssamarbeid med øvrige fylkesmenn i region Øst (Vestfold, Buskerud, Telemark, Oslo og Akershus)

Fylkesmannen har arrangert møter med kommunen som barnehagemyndighet, der bl.a. kvalitets- og kompetanseutvikling har vært tema. I vårt møte i juni ble stortingsmelding 41 "Kvalitet i barnehagen" presentert. Fylkesmannen har også etter invitasjon deltatt i de to nettverkene som kommunenes kontaktpersoner er deltakere i.

Fylkesmannen deltok i november på høgskolens dialogkonferansen om behov for etter- og videreutdanning i barnehagene. Deltakere var Høgskolen i Østfold, KS, Fylkesmannen, kommuner og barnehageeiere

Strategi for rekruttering av førskolelærere til barnehagen 2007-2011: Det har fra Fylkesmannens side ikke blitt arbeidet spesielt med rekrutteringsstrategien i 2009. På grunn av ubesatte stillinger i avdelingen har det ikke vært mulig å prioritere dette arbeidet. Fylkesmannen deltok imidlertid på orienteringsmøte høgskolene i Oslofjordalliansen arrangerte om arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning. Førskolelærermangelen er økende i Østfold, særlig gjelder dette de mindre kommunene i Indre Østfold. Denne utfordringen må Fylkesmannen, i samarbeid med kommuner og høgskolen, arbeide mer med i tiden framover.

Fylkesmannen arrangerte i august 2009 en stor konferanse på Høgskolen i Østfold i samarbeid med Berit Baes forskningsprosjekt "Barns medvirkning i et relasjonelt perspektiv - fokus på de yngste i barnehagen". Konferansen samlet over 200 førskolelærere fra hele fylket.

Fylkesmannen arrangerte i februar 2008 sammen med Høgskolen i Østfold dagskonferansen "Barnehage og skole – en herlig blanding?!", om samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole. I februar 2009 arrangerte vi en oppfølgingsdag, der målet var erfaringsutveksling og ny viten på feltet. Målgruppe: ledere i skole og barnehage og ansatte i kommuneadministrasjonen med ansvar for skole og barnehage.

Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007-2010: Fylkesmannen valgte også i 2009 å fordele midlene til kommunene etter samme fordelingsnøkkel som Kunnskapsdepartementet brukte i fordelingen mellom fylkene. Kommunene fikk tildelt sine midler etter at plan for kompetanseutvikling var mottatt hos Fylkesmannen og gjennomgått ut fra kriterier satt i henhold til føringene i kompetansestrategien. Fylkesmannen mottok 9 planer – 8 fra enkeltkommuner og 1 fra 10 kommuner i samarbeid. Alle fikk tildelt midler. Dette betyr at alle 18 kommunene har fått del i de statlige kompetansemidlene.

Rapporteringen fra kommunene til Fylkesmannen viser at det er et stort mangfold av kompetanseutviklingstiltak som settes i verk lokalt, alt fra dagskurs til etter- og videreutdanningstilbud i samarbeid med høgskoler. Vi ser at de større kommunene, samt små kommuner som inngår i et forpliktende samarbeid, er bedre i stand til å planlegge og gjennomføre systematiske tilbud over tid i samarbeid med en høgskole. For de mindre kommunene, som bare får noen få titalls tusen kroner, er det i større grad mindre kurs og tiltak som gjennomføres. I alle kommuner deltar både kommunale og ikke-kommunale barnehager i kompetansetiltak. Alle kommunenes rapporter viser også at tiltakene for en stor del gjennomføres med temaer som dekkes av de prioriterte områdene i kompetansestrategien.

Grunnet vakante stillinger, har ikke Fylkesmannen kunnet arbeide så mye som ønskelig med dette området.

For regnskap henvises til egen regnskapsrapportering for kap. 0231 post 21 og 63.

39.3 Andre satsingsområder

Handlingsplan for likestilling: Høgskolen i Østfold drifter rekrutteringsteamet i Østfold. Fylkesmannen holdes løpende orientert om arbeidet. Samling for Menn i barnehager ble avholdt på Høgskolen i Østfold i november. Samlingen ble arrangert som et samarbeid mellom rekrutteringsteamet, det tidligere MiB-styret og Fylkesmannen (økonomisk støtte). Styrer i Reier demonstrasjonsbarnehage deltar i rekrutteringsteamet og hadde også innlegg på MiB-samlingen. Arbeidet i rekrutteringsteamet ble presentert på et av Fylkesmannens møter med barnehagemyndigheten i kommunene.

Arbeidet med å styrke språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn: Høgskolen i Østfold drifter NAFOs barnehageprosjekt i Østfold. ca 20 barnehager deltar med egne prosjekter og i veiledete nettverk. Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i prosjektet og det planlegges en større avslutningskonferanse våren 2010.

Fylkesmannen i Østfold ble tildelt kr 300 000 til tiltak for å bedre kompetansen i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering for personalet i barnehagen Kompetansemidlene ble tildelt etter søknad, dels til enkeltbarnehager, dels til kommuner. 11 søknader på til sammen 955 151 kr kom innen fristen. Det ble tildelt 300 000 kr til 8 prosjekter.

Fylkesmannens nettside har vært brukt for å gi informasjon i forbindelse med nasjonale satsinger på barnehageområdet.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510	Fagdep.	1510	Fagdep.
Resultatområde 31	112	80	112	80
31.1 Tilsyn og opp	35	25	0	0
31.5 Eksamen og na	22	16	0	0
Resultatområde 32	45	25	45	25
32.2 Kompetanseutv	24	14	0	0
32.3 Skoleporten	19	11	0	0
Resultatområde 38	78	25	78	25
38.1 Tilskuddsforv	29	9	0	0
38.2 Klagesaksbeha	4	2	0	0
38.4 Tilsyn	33	11	0	0
Resultatområde 39	17	5	17	5
Landsdekkende oppgaver			0	0
Sum:	252	135	252	135

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

I 2009 ble det fattet 642 vedtak om skilsmisser i Østfold. Det ble fattet 762 vedtak om separasjon. Nedenfor er vist utviklingen de seneste årene:

- Skilsmisser: 2009 - 642, 2008 - 702, 2007 - 582 og 2006 - 669 vedtak.
- Separasjoner: 2009 - 762, 2008 - 795, 2007 - 712 og 2006 - 784 vedtak.

42.3 Barneloven

Antall behandlede saker etter lov om barn og foreldre 2009:

- Beslutninger: 2008 - 0 2009 - 0
- Saker under arbeid: 2008 - 1 2009 - 0
- Saker med skriftlig informasjon: 2008 - 3 2009 - 4

42.5 Veiledning og informasjon

Ingen rapporteringskrav.

42.2 Anerkjennelsesloven

I alt 62 utenlandske separasjoner og skilsmisser er anerkjent i 2009.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen førte i 2009 tilsyn med familievernkontoret Moss – Askim.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført 115 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket. Ca. halvparten av tilsynene var uanmeldt.

Antall tilsynsbesøk tilsvare det omfanget som forskriften krever. Tilsynet ble utført på 14 institusjoner fordelt på 49 tilsynsobjekter (avdelinger). 5 institusjoner er statlige, 1 institusjon er kommunal og 8 institusjoner eies og drives av private.

Barneverntjenesten i kommunen

Fylkesmannen har fulgt opp resultatene av systemrevisjon gjennomført 2008 i 6 kommuner i fylket. Tilsynet var en del av det landsomfattende tilsynet i 2008 med kommunale barnevern, helse- og sosialtjenester på oppdrag fra

Statens helsetilsyn og Barne- og likestillingsdepartementet. Tilsynet omfattet tjenester og tiltak til utsatte barn i skolepliktig alder, og tiltak eller tjenester knyttet til overgangen fra barn til voksen. Tilsynet undersøkte om de tre kommunale tjenestene ved behov samarbeider om å gi utsatte barn rette tiltak og tjenester til rett tid. Det ble avdekket avvik i alle 6 kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført møter med 3 kommuner som følge av kommunenes rapportering på barnevernområdet.

Fylkesmannen behandlet 72 klagesaker i 2009. 9 saker var klager på enkeltvedtak jf. barnevernloven § 65.

63 saker var besværingar som Fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. barnevernloven § 23.

45.2 Fritak for taushetsplikt

I alt 11 saker ble behandlet i 2009. Av disse ble 10 søknader innvilget og 1 delvis innvilget.

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Fylkesmannen har økt kompetansen for mange som arbeider med utsatte barn og unge. Vi har arrangert felles fagdager og kontaktmøter for et bredt fagfelt som yter tjenester til denne gruppen. 2 kontaktmøter er gjennomført for ledere og mellomledere i kommunen og spesialisthelsetjenesten som har ansvar for å gi tjenester til utsatte barn og unge. Hovedtema for kontaktmøtene var ”Tidlig intervensjon overfor barn/unge som er i risiko for å avbryte skolegang” og ” Orientering om samarbeidsprosjekt Bupp Moss og Moss kommune”. Tema for fagdagene var: ”Hvordan hjelpe utsatte barn og unge hjemme og på skolen” og ”Tidlig intervensjon – rusutsatte barn og unge”.

45.4 Biologisk opphav

Sakstype:

• Spørsmål om adopsjon	2008 - 10	2009 - 9
• Spørsmål om biologiske foreldre	2008 - 10	2009 - 5
• Spørsmål om familie, halvsøsken, barn	2008 - 5	2009 - 3
• Saker behandlet ferdig pr 31.12.	2008 - 25	2009 - 17
• Saker under behandling pr 31.12.	2008 - 1	2009 - 1

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Bufetat Region Øst en tverrfaglig konferanse om temaet. Fylkesmannen har startet opp samarbeid med berørte grupper om å gjennomføre tiltak i 2010.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har et internt planlag som drøfter og samordner områdenes innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner og reguleringsplaner. Universell utforming er ett av temaene. Det samarbeides med fylkeskommunen og med andre statsetater ved behov. Østfold fylke er valgt som pilotfylke i Miljøverndepartementets satsing på universell utforming. Fylkesmannen, representert ved flere avdelinger, deltar sammen med Østfold

fylkeskommune i en prosjektgruppe for å planlegge og gjennomføre prosjektet. Prosjektet skal vare fra 2010 til 2012. Prosjektgruppen startet sitt arbeid høsten 2009.

Se også Helse- og omsorgsdepartementets resultatområde 83.1.

Resultatområde 48 Likestilling

Som kjent ledet fylkesmann Anne Enger den regjeringsoppnevnte Likelønnskommisjonen. Kommisjonen ble oppnevnt i 2006 og avga innstilling våren 2008. Etter dette har fylkesmannen i Østfold vært etterspurt som foredragsholder og deltager i det offentlige ordskiftet om likelønn og likestilling. I den grad det har vært mulig å finne tid og rom, har hun gjennom dette engasjementet bidratt til økt fokus på likestilling i samfunnet.

Fylkesmannen har i 2009 kontrollert valg, og formelt oppnevnt medlemmer og varamedlemmer til forliksråd i fire av fylkets kommuner. Dette med hjemmel i domstolovens § 58. Kontrollen omfatter blant annet at domstolovens krav om kjønnsrepresentasjon er oppfylt, jf. § 27. I forbindelse med utskiftning av medlemmer og/eller varamedlemmer til kontrollkomisjonene for psykisk helsevern, har Fylkesmannen i 2009 tilstrebet at vi på sikt oppnår en kjønnsrepresentasjon i disse i samsvar med likestillingslovens krav, jf. også brev fra Helse- og omsorgsdepartementet av 02.06.09.

I Fylkesmannens samordning av innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner og reguleringsplaner, er universell utforming ett av temaene. Herunder ivaretas bl.a. likestilling. Som pilotfylke i Miljøverndepartementets satsing på universell utforming deltar Fylkesmannen i Østfold fylkeskommunes prosjektgruppe.

I møte med kommunen som barnehagemyndighet der kvalitets- og kompetanseutvikling har vært tema, inngår også ofte spørsmål om likestilling. Dialogkonferansen om behov for etter- og videreutdanning i barnehagene, ivaretok også likestillingsaspektet. Barnas medvirkning med fokus på de yngste i barnehagene var tema ved presentasjon av et forskningsprosjekt under en konferanse på Høgskolen i Østfold.

Fylkesmannen er samarbeidspartner ved opprettelse og deltakelse i rekrutteringsteam for å få flere menn inn i barnehagene. Vi har videre veiledet utdannings- og yrkesrådgivere om bevisste utdanningsvalg.

Av bygdeutviklingsmidler er innvilget kr 40 000,- til Jenter i Skogbruket for div arrangementer.

For øvrig viser vi til omtale av embetsinterne likestillingstiltak under FADs resultatområde 98.1, 98.2 og 98.4.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 42	125	125	0
Resultatområde 44	3	3	0
Resultatområde 45	131	131	0
45.1 Tilsyn med ba	129	0	0
Resultatområde 46 og 48	10	10	0
Sum:	269	0	269

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

I 2009 ble 12 saker behandlet.

Tre saker i tilknytning til hjelpeverge, tre saker i tilknytning til saksomkostninger, to saker vedr. lån av umyndiges midler, eller gjaldt klagene gaver, restskatt og forvaltning av mindreåriges formue.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOS	12	0
Sum	12	0

51.3 Forliksrådene

Henvendelser fra forliksrådenes sekretariat og fra publikum besvares fortløpende. Fylkesmannen har i 2009 måttet følge opp enkelte kommuners valg av forliksrådmedlemmer og varamedlemmer fra 2008. Valgene var ikke innrapportert til, og kontrollert av Fylkesmannen.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Ingen nye oppnevninger i 2009.

51.5 Tomtefestelov

Ingen saker i 2009

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen har i 2009 ikke mottatt noen forslag til politivedtekter fra kommunene.

51.8 Hundeloven

Ingen saker til behandling.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det kom inn 2977 saker i 2009 og det ble fattet avslag i 155.

For øvrig viser vi til særskilt statistikk sendt Justisdepartementet.

Saksbehandlingstiden har ligget på 4 - 6 uker.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen har behandlet 6 klagesaker i 2009 og mottatt noen henvendelser på telefon og noen feilsendte søknader.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har kartlagt, gjennomført og fulgt opp tiltakene innen forebyggende samfunnssikkerhet.

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Fylkesmannen har oversikt over samfunnssikkerhetsutfordringene i Østfold. Det er utarbeidet ny fylkesROS for Østfold som ble ferdigstilt i 2009. Fylkesmannen har fulgt opp prioriterte områder. Skogbrannberedskap har hatt prioritet og særskilt prosjekt for å videreutvikle varslings- og samordningsarbeid gjennomført. Fylkesmannen har også fulgt opp dette resultatområdet i interregprosjektet Grensestrategisk krisehåndtering 2009-2011. Oversikt over naturbasert og virksomhetsbasert risiko og sårbarhet er også fulgt opp i klimanettverkene i Østfold.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Arbeidet med fylkesROS for Østfold ble basert på utstrakt samarbeid med kommunene, statsetater, fylkeskommunen og andre aktører knyttet til samfunnssikkerhet. Analysen har vært presentert i Fylkesberedskapsrådet, for politidistriktene og for frivillige organisasjoner. Fylkesmannen tar sikte på at analysen skal være tilgjengelig i nettversjon inneværende år. Det arbeides også med å videreutvikle tiltaksplan for prioriterte hendelser i analysen. Disse forholdene har vært tema på møter i Fylkesberedskapsrådet.

Flere kommuner har revidert eller er i ferd med å revidere sine rosanalyser. Fylkesmannen har deltatt på oppstartsamlinger i kommunene Eidsberg, Moss, Råde, Rygge og Våler. I Mosseregionen arbeider kommunene med å få på plass felles risikovurderinger som grunnlag for det videre arbeidet. Det er også etablert godt interkommunalt samarbeid mellom kommuner i Indre Østfold.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannen har etablert en egen faggruppe for å sikre en helhetlig behandling av arealplansaker samt deltakelse på oppstartmøter. I dette arbeidet tas det også hensyn til klima. Innspill er gitt til fylkesplanen. Saksbehandlere i embetets plangruppe har deltatt på diverse kompetansehevede tiltak om ny Plan- og bygningslov, samt klimaforhold.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Det er gjennomført systematisk statusgjennomgang/beredskapstilsyn i Aremark og Eidsberg kommune. Fylkesmannen har orientert om endringer i plan- og bygningsloven, kommunal beredskapsplikt, konsekvenser av klimaendringer mv på konferanse for samtlige kommuner i mars 2009, samt at kommunen deltok på høstmøtet i Fylkesberedskapsrådet.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

Fylkesmannen har fokusert på kvaliteten på beredskapsplanene for skogbrannberedskap, helsemessig og sosial beredskap og atomberedskap.

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

For å utvikle et helhetlig og samordnet krise/ og beredskapsplanverk har fylkesmannen tidligere etablert regionale fagforum beredskap, ett for hvert politidistrikt. Disse fagforaene er arenaer for gjensidig kontakt og samarbeid mellom fylkesmannen, politidistriktene og kommunene når det gjelder rosanalyser og planverk. Det er gjennomført 2 møter i 2009. Kraftforsyningens distriktssjef har deltatt i arbeidet med FylkesROS og gitt faglige føringer for oppfølgingen av beredskapsforberedelser innen kraftforsyningen. Fylkesmannen har drøftet arbeidet med Sivilt beredskapssystem med DSB og dette følges opp i 2009.

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen har i samarbeid med politiet, sivilforsvaret og andre øvd følgende kommuner: Halden, Spydeberg, Moss lufthavn Rygge – Moss, Rygge, Råde og Våler.

I forbindelse med øvelsen i Halden ble det gjennomført et kveldskurs i atomberedskap for kriseledelsen og servicetorget som ledd i forberedelsene.

54.3 Regional samordning – øvelse

Direktoratet for sivilt beredskap gjennomførte øvelse for fylkesmannen 5. november 2009. Det ble avholdt flere forberedende møter. Tema for øvelsen var skogbrann. Direktoratet konkluderte med at embetet var godt forberedt på å håndtere sin rolle under kriser. Nødvendige justeringer av planverk og kriseorganisasjon følges opp.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Kystverket fant å måtte kansellere den planlagte havneøvelsen på grunn av manglende økonomi.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Fylkesmannen har faste årlige møter med Forsvaret, bl.a. med sikte på samarbeid om øvelser. Forsvaret deltar i det etablerte øvingsutvalget for Østfold.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen har gjennomført møter i Fylkesberedskapsrådet – Atomberedskapsutvalget. Fylkesmannen har også deltatt på totalforsvarskonferanser. Det er etablert gode samarbeidsordninger om samfunnssikkerhet og beredskap i Østfold. Dette omfatter blant annet samarbeid med frivillige organisasjoner som Kvinners frivillige beredskap, Røde Kors, Norske kvinners sanitetsforening, Østfold bondelag, Østfold skogselskap, Haldenvassdragets skogeierforening. Det er etablert egen skogbrannovervåking i Østfold med basis i skogbranntårnet på Linnekleppen og Rygge flyklubb. Dette arbeidet ble fulgt opp med et særskilt prosjekt i 2009. Prosjektet er slutført og rapport foreligger. Fylkesmannen deltar i tillegg på faste arbeidsmøter i direktoratet.

54.8 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har avholdt informasjonsmøte om nødnett med kommunene, inklusive helsesektoren og har deltatt på jevnlig møter.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

Fylkesmannen har videreutviklet eget planverk og embetets kriseledelse og stabsapparat er øvet. Samarbeidet og kommunikasjonen med politidistriktene, sivilforsvaret, forsvaret, helseforetak, kommuner og fylkeskommunen med flere har hatt prioritet.

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannen har etablert organisasjon og system for krisehåndtering. Samtlige kommuner har etablert tilsvarende systemer. Sambandstjenesten er ivaretatt i henhold til egen instruks. Nøkkelpersoner har deltatt på diverse kurs og fagsamlinger.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannen har rutiner for tidlig kontakt med politiet og andre berørte virksomheter når en krise oppstår. Dette er også nedfelt i egen sjekklister for Fylkesmannens krisehåndtering. Beredskapsvarsel fra sentrale myndigheter har blitt formidlet og fulgt opp i henhold til rutinebeskrivelser. Dette har vært behandlet på ekstraordinært møte i Fylkesberedskapsrådet i mai 2009 hvor hovedtema var skogbrannberedskap og svineinfluensa.

55.3 Evaluering

Det har ikke inntruffet hendelser i 2009 som har resultert i særskilt bistand til evaluering.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	9	9	0
51.2 Vergemålslove	9	0	0
Resultatområde 52	65	65	0
52.1 Fri rettshjel	64	0	0
Resultatområde 53	32	32	0
Resultatområde 54	39	39	0
Resultatområde 55	32	32	0
Sum:	177	0	177

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Regionale statsetater

Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2009 tok for seg temaene: Plattform for ledelse i staten og veien mot nytt Østfoldsykehus.

Fylkesmannen har en tverrfaglig arbeidsgruppe, Planlaget, for arbeidet med kommuneplaner og den nye plan- og bygningsloven. Et viktig arbeid i 2009 var opplæringsaktiviteter i samarbeid med fylkeskommunen.

Kommunene

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har fire arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes ledelse.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon, dialog og drøfting av spesiell utfordringer i den enkelte kommune Rakkestad, Spydeberg, Sarpsborg, Eidsberg og Askim.
4. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Embetet har etablert en samordningsgruppe med nestledere fra alle avdelinger for bl.a. arbeid med kommunedialogen.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen fordelte i fjor 7 millioner kroner til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene. Arbeidet er godt forankret gjennom en referansegruppe hvor KS er representert med 3 rådmenn.

Det ble gitt støtte til 34 prosjekter som tematisk fordelte seg slik i 2009:

- Ledelse og omstilling, 8 prosjekter i 8 kommuner
- Tjenesteutvikling
 - Service- elektroniske tjenester og prosessmodellering, sju prosjekter i fem kommuner, interkommunalt samarbeid for ti kommuner og fellesprosjekt for hele fylket
 - Effektivitet og kvalitet, prosjekt i to kommuner og nettverk skoleutvikling i fem kommuner
 - Struktur og samarbeid, prosjekt i tre kommuner og utredning for fire kommuner i en region
 - Innvandring, prosjekt i en kommune
 - Frivillighet, prosjekt i en kommune
- Klima og miljø, prosjekter i to kommuner og fire interkommunale
- Samfunnsutvikling, struktur og samarbeid, to interkommunale prosjekter og et prosjekt på demokrati.

Erfaringsoverføring, formidling og veiledning

Vi har valgt en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring, og fortsetter med dette. Nettverkene innen resultatrettet styring og ledelse, BMS og døgnåpen forvaltning/IKT er oppløst, men kommunene fortsetter erfaringsutvekslingene. Det døgnåpne Østfold (DDØ) arrangerer egne erfarings- og utviklingssamlinger for alle kommunene. DDØ søker for 2010 om midler til prosjektleder og ser behovet for et nettverk i mer strukturert form.

Erfaringskonferansen Beat for Beat

Beat for Beat 2009 var den 6. i rekken og samlet fortsatt mange deltakere fra de fleste kommuner, KS, fylkesmannsembetet og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen er å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden og å presentere det utviklingsarbeidet som foregår i kommunene. Evalueringen fra kommunene er meget god. Kommunene ønsker en årlig konferanse over temaet fornying og omstilling.

Hjemmesiden www.fylkesmannen.no/moderniseringos ble lansert 13. mai 2004 og brukes aktivt som informasjonskanal.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har i rapporteringsåret gjort følgende:

Fastsatt rutiner for samordning av tilsyn og kontroll med kommunesektoren, herunder om varsling og dialog ved pålegg som har vesentlig virkning for kommunen. Rutinene omfatter også samordning i praksis, årlig samling for tilsynsetatene og oppnevning av kontaktpersoner ved tilsynssamordning.

Registrering og oppfølging av enkeltsaker er faset ned til de tilfeller som tilsynsmyndigheten vurderer kan ha vesentlig virkning. Fylkesmannen har ikke hatt behov for å mekle i forholdet kommune og tilsynsmyndighet.

Tidssamordning av statlig tilsyn: Fylkesmannen har etter samråd med tilsynsetatene, etablert en enkel løsning for oversikt over planlagte tilsyn som Fylkesmannen holder å jour – Fylkesmannens tilsynsplan 2009. Avtalte besøk i kommunene vises på Fylkesmannens aktivitetskalender (oversikt over kurs, tilsyn, konferanser og møter). Planen og kalenderen har vært tilgjengelig for tilsynsetatene og finnes på vår nettside der de statlige tilsynene og kommunen m.fl. har lesetilgang. Oversikten omfatter i tillegg til statlige tilsyn, også Østfold kommunerevisjons forvaltningsrevisjon samt fylkesmannens kontroll av kommunenes tilskuddsforvaltning. Planen har fungert, men for sent innkomne delplaner forsinket samordningsarbeidet. Vi mener at nytten blir større dersom denne kan ferdigstilles tidligere – fortrinnsvis primo februar.

Embetsintern samordning av tilsyn: Internt erfarings- og planleggingsmøte ble arrangert i november på den tiden vi tidligere har hatt møte med øvrige tilsynsetater. Møtet med de eksterne er forskjøvet til primo februar 2010 for å kunne ferdigstille tilsynsplanen så tidlig som mulig.

Nettverk: De statlige tilsynsetatene skal møtes minst en gang i året for å utveksle erfaringer, drøfte tilsynsmetodikk og annet for bedre samordning. Vi tar sikte på å delta på KRD nasjonale konferanse om samordning av tilsyn i januar 2010.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

ROBEK, budsjett og økonomiplaner

Østfold har 2 kommuner i ROBEK pr 31.12.2009, nemlig Hobøl og Råde kommuner. Hobøl kommune vil etter planen ha dekket inn sitt akkumulerte underskudd i regnskapet for 2009, og vil da kunne meldes ut.

Det ble behandlet en lovlighetsklage av budsjett og økonomiplan for 2009. Budsjettet til Moss kommune ble underkjent på grunn av manglende spesifisering av planlagte innsparinger.

Fylkesmannen godkjente budsjett og økonomiplan for Hobøl og Råde kommuner. Godkjenning for Råde var betinget av aktiv oppfølging og rapportering. Kommunen fikk støtte til omstillingstiltak. Fylkesmannen hadde møter med ledelsen i kommunene som har fått nødvendig og tett oppfølging. Fornyingsarbeidet ble brukt aktivt i omstillingsprosessen.

Lån og garantier

Det er truffet vedtak til 6 søknader om låneopptak i interkommunale selskaper. I tillegg kommer godkjenning av lån i forbindelse med lovlighetskontrollen av budsjettvedtakene og investeringsdelen i disse i ROBEK-kommunene.

Det er behandlet 12 søknader om kommunale garantier for låneopptak. Alle ble godkjent med unntak av Fredrikstad kommunes garanti overfor Fredrikstad fotballklubb. Denne ble kjent ulovlig da klubbens drift ble definert til å være næringsvirksomhet. Fylkesmannen godkjente garantier overfor ishockeyklubbene Stjernen i Fredrikstad og Comet i Halden med forbehold om at vedtektene ble endret og sikret at eventuelt utbytte skulle gå til idrettsformål i klubben for barn- og unge.

Finansforvaltningen

Fylkesmannen innhentet i 2008 oversikt over kommunenes plasseringer i aksjer og verdipapirer. Forslaget til ny finansforskrift er tatt opp i dialogmøtene med kommunene.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Kommunene er gitt veiledning i juridiske spørsmål, både på bakgrunn av muntlige og skriftlige henvendelser. Det er også gitt veiledning i økonomisk planlegging og forvaltning og regelverk på økonomiområdet.

I samarbeid med KS er det arrangert informasjonsmøter om Kommuneproposisjonen og Statsbudsjettet.

Vi har gitt råd og bidstand til kommunenes arbeid med økonomiplaner. Videre har vi gitt uttalelser og kommet med faglige råd om samfunnsdelen i kommuneplanene. Veiledning av kommunene i planutvikling og prosess er styrket gjennom etablering av et tverrsektorielt og tverrfaglig arbeidslag for kommuneplaner. Planlaget har også ansvaret for opplæringsaktiviteter internt og eksternt i plandelen i ny plan- og bygningslov.

Vi har jevnlig kontakt med de 2 interkommunale revisjonsenhetene i Østfold. Kjennskap til og kunnskap om hverandres arbeid gir bedre grunnlag for veiledning, analyse og kontroll av kommunene. Særlig innenfor forvaltningsrevisjonsprosjektene utvikler vi mer gjensidig nytte.

Analysar og kommunaløkonomisk statistikk

Alle kommunene har godkjent KOSTRA-innrapportering på regnskapsdata innen fristen. KOSTRA-data blir brukt i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene. Til hvert møte utarbeides et dokumentasjonshefte med bl.a. økonomistatus for vedkommende kommune.

Østfold analyse, som er et partnerskap mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen, utarbeider årlig publikasjonen "En presentasjon av nøkkeltall for Østfold-kommunene" basert på KOSTRA-data.

Skjønnsmidler

For 2010 er total skjønnsrammen 64 mill kroner fordelt på ordinært skjønn med 36 mill kroner, inntektssvake kommuner 20 mill kroner og prosjektskjønn 10 mill kroner.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valg

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen har i 2009 foretatt totalt 6 lovlighetskontroller etter kommuneloven § 59, alle etter klage. 2 avgjørelser ble opprettholdt, 1 ble kjent ulovlig, og 3 klager ble avvist som følge av at de formelle vilkårene for å ta en avgjørelse opp til lovlighetskontroll, ikke var oppfylt.

Fylkesmannen innhentet i 2008 opplysninger fra kommunene om hvordan kontrollutvalgene ble sammensatt. Undersøkelsene gav ikke grunnlag for lovlighetskontroll av valget etter kommuneloven § 59 nr. 5, i noen av kommunene.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOS	6	5	1	0	0	0	0	0
Sum	6	5	1	0	0	0		

63.2 Valg

Fylkesmannen har i 2009, i samarbeid med fylkeskommunen, avholdt to halvdags veiledningskonferanser for kommunene. På den første konferansen deltok alle 18 kommuner, på den andre deltok 14 kommuner.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 behandlet 3 klager på avslag om innsyn.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Vi har ikke hatt noen saker på dette i 2009.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen stimulerer til samarbeid gjennom aktiv bruk av skjønnsmidler. Det er innvilget prosjektsøknader på interkommunalt samarbeid innenfor følgende temaer; elektroniske tjenester og servicetorg, felles IKT-løsninger og systemer, miljøkartlegginger, GIS og kommuneplansamarbeid, klimaplaner, utvikling av regionråd og samarbeid om utvikling av velferdstjenester. For neste år er det søknader på samhandlingsløsninger innenfor helsereformen, kommunenes eierskapsstrategi og byregionsamarbeid.

Resultatområde 66. Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

I løpet av 2009 har Fylkesmannen mottatt 125 nye klagesaker til behandling. Det er truffet 164 vedtak, mot 144 året før. Klagenes førte frem i 49 av sakene, hvor kommunens vedtak ble opphevet eller omgjort. 115 av vedtakene innebar en stadfestelse av kommunens vedtak.

Saksbehandlingstiden (liggetid) har blitt redusert i perioden. Dette blant annet som følge av at ressursituasjonen (saksbehandlerkapasiteten) har stabilisert seg. Lengste behandlingstid i 2009 var cirka 32 uker (som i 2008), mens gjennomsnittet for perioden er 20 uker (24 i 2008).

Pr. 31.12.09 gjensto 31 ubehandlede saker.

Dispensasjonssaker dominerer fortsatt klagesakene.

I tillegg til å behandle ordinære klagesaker mottar Fylkesmannen en rekke genrelle henvendelser, både skriftlig og muntlig, med spørsmål knyttet til plan- og bygningsloven, og kommunens praktisering av lovverket. Disse besvares fortløpende.

Fylkesmannen har i 2009 benyttet noe tid på å gjøre seg kjent med den nye plan- og bygningsloven (byggesaksdelen), og gjennomførte i desember 2009 en samling for kommunenes byggesaksbehandlere. Utvalgte deler av den nye byggesaksdelen sto på programmet. Intern og ekstern opplæring vil fortsette i 2010 frem mot lovens ikrafttredelse.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen behandlet 3 saker i 2009.

Sakene gjaldt henholdsvis ekspropriasjon av grunn for strand og vitensenter. Begge i henhold til reguleringsplan. Den tredje saken gjaldt ekspropriasjon av grunn for vann- og avløp. I tillegg har vi behandlet en sak om forhåndstiltredelse.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 61, 63, 64 og 65	92	92 0

Resultatområde 62	41	41	0	
Resultatområde 66.	213	213	0	
Sum:	346	0	346	0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Fylkesmannen gir råd og veiledning til enkeltmennesker og kommuner knyttet til lovforståelse, lovanvendelse og tjenesteyting generelt. Det blir også informert løpende over nett og i brev form om fagstoff relatert til lov om sosiale tjenester. Kommunene tilbys særskilte opplæringstiltak etter behov.

Se for øvrig resultatområde 81, rapportering til Statens helsetilsyn.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester -formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Alle NAV-kontor i Østfold er nå etablert.

NAV Samarbeidsgruppe Østfold har fått tilsendt en kort statusrapport med jevne mellomrom. Ansvaret for dette ligger på sekretariatet v/NAV fylke. Sekretariatet har planlagt og gjennomført regionale samlinger med siktemålet å informere om NAV reformen og skape eierskap til gjennomføringen i Østfold. Målgruppen har vært politisk ledelse, administrative ledere, brukerrepresentanter og tjenestemannsorganisasjoner.

Fylkesmannen har et spesielt ansvar for sosialtjenesten i NAV-kontoret og kontorets samarbeid med andre kommunale tjenester. Målet om helhetlige løsninger for den enkelte bruker er avgjørende. NAV samarbeidsgruppe, bestående av fylkesmannen og NAV fylke, samt KS, må framover ha fokus på partnerskapet mellom kommune og stat, slik at begge parter får eierskap til NAV-kontoret. NAV-samarbeidsgruppe skal framover gjennomføre samlinger i Østfold for rådmenn og ordførere.

NAV-kontorene har mange utfordringer når det gjelder kompetansetilførsel. De skal tilegne seg både ny teknologi og nytt lovverk på mange områder. Eksempler er kvalifiseringsprogrammet, arbeidsevnevurdering og arbeidsavklaringspenger. Tid er en knapphetsfaktor, og det blir lett konkurranse mellom kompetansetilførsel og gjøremål som tett individuell oppfølging av den enkelte bruker. Fylkesprosjektet (Fylkesmannen i samarbeid med NAV fylke) har frikjøpt 12 kompetanseveiledere, hver med ca. 20 % stilling, som driver "skulder til skulder-opplæring" i henholdsvis arbeidsevnevurderinger, forskjellige datasystemer og kvalifiseringsprogram. Utgiftene er fordelt likt mellom stat og kommune. Disse personene blir fulgt opp og ivaretatt av fylkesprosjektet og ved at fylkesprosjektet følger opp hvert NAV-kontor i Østfold ved to besøk i året. Her har vi fokus også på andre områder, som tiltak, rus, økonomisk rådgivning og boligsosialt arbeid.

Videre har Fylkesmannen i Østfold i samarbeid med NAV fylke og Høgskolen i Østfold utviklet et studium i kollegaveiledning (10 studiepoeng). Vi håper dette kan bli et permanent tilbud til NAV-ansatte. Studiet starter 18. mars 2010.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Særskilt rapportering med egne frister.

73.4 Økonomisk rådgivning

Gjennomførte kompetanse- og formidlingsaktiviteter i 2009

16. februar overleverte Fylkesmannen i Østfold ”Metode i økonomisk rådgivning for nett” til Arbeids- og velferdsdirektoratet for ferdigstilling og tilpasning til nettstedet NAVet.

To nettverk for økonomiske rådgivere har hatt jevnlige møter for utveksling av kunnskap og erfaringer i 2009. I tillegg har det vært et fellesmøte for nettverkene med Lindorff og forelesning om kommunikasjon og formidling til brukere. Deltakelsen i nettverkene er stabil og temaene som blir diskutert er valgt av medlemmene.

Namsmennene er aktivt med i disse nettverksgruppene. Et av nettverkene blir drevet av Namsfogden i Fredrikstad og et av Fylkesmannen. Videre har Fylkesmannen gitt støtte til reiseutgifter og konferanseavgift for ”penger til besvær” for økonomiske rådgivere i Østfold.

I september ble det avviklet et to dagers grunnkurs i økonomisk rådgivning og en dag med fokus på frivillig forvaltning av inntekt. Evalueringen av konferansene i september gir gode tilbakemeldinger på innhold og gjennomføring. Fylkesmannen har også deltatt i møter med NAV-lederne i Østfold hvor økonomisk rådgivning har vært et av temaene.

Fylkesmannen mener at behovet for økt kompetanse er stigende til tross for opplæringstiltakene de siste årene. Grunnkurset blir derfor etterfulgt av videregående kurs i 2010.

To interkommunale prosjekt er godt i gang og gir økonomisk rådgivning i 7 mindre kommuner.

73.5 Boligsosialt arbeid

Husbanken og Fylkesmannen har arrangert to dialogkonferanser i 2009. Tema og arbeidsform er forankret i et arbeidsutvalg med representanter fra tre kommuner, Rusmisbrukernes interesseorganisasjon RIO og Kriminalomsorgen i tillegg til arrangørene.

I april var temaene pilotprosjektet ”rusfri bolig” i Sarpsborg, status fra arbeidet med å implementere samarbeidsavtalen mellom Kriminalomsorgen og kommunene i Østfold og erfaringer fra prosjektet ”Kontra utkastelse” i Moss. Halvparten av kommunene deltok, inkludert alle de store bykommunene.

I oktober arrangerte Husbanken og Fylkesmannen en todagers samling med tema bolig, arbeid og nettverk. Det var innlegg om kvalifiseringsprogrammet ved NAV og Fylkesmannen i Østfold, Boligskolen SAFIR og Sjølvbyggjarprosjektet i Meland. Ni av Østfold-kommunene deltok i tillegg til prosjektleder fra Kriminalomsorgen Øst og flere brukere. Konferansen ble ledet i samarbeid mellom arrangørene og RIO.

I 2010 var 6 av Østfolds 18 kommuner mottakere av tilskudd til oppfølgingstjenester i bolig. Fylkesmannen har iverksatt faglig oppfølging og kompetanseutviklingstiltak for kommuner som mottar tilskudd. Dette følger to hovedstrategier:

1. Møter med ledelsen i alle kommuner som mottar tilskudd, med fokus på hvordan utvikle og lede prosjekter, forankre dem og hvordan sikre at de genererer kunnskap som er nyttig ut over prosjektperioden. I noen kommuner har vi holdt ett møte, mens det i andre har vært både fire og fem. Denne aktiviteten har bidratt til at vi har en løpende dialog med kommunenes økonomisk og administrativt ansvarlige.
2. Nettverk for alle som arbeider i stillinger i prosjekter finansiert over tilskudd til boligsosialt arbeid og rusarbeid i kommunene. Totalt utgjør dette 13 kommuner og vel 30 prosjekter. Nettverket møtes ca. hver 6. uke til heldagssamlinger. Formålet er todelt: 1) etablering av relasjoner og kompetanseoverføring mellom kommunene og 2) kompetanseheving på prosjektledelse og prosjektutvikling.

Gjennom året gis det løpende råd og veiledning til kommunene per telefon, e-post og øvrige møter.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Søndag 26. April 2009 arrangerte Fylkesmannen i Østfold seremoni for nye norske statsborgere i Brygga kultursal i Halden. Invitasjon ble sendt til 311 personer som hadde fått innvilget statsborgerskap i perioden 13.08.2008 til 27.02.2009. Av disse deltok 57 (18 %) som hadde med seg til sammen 93 gjester.

Opprinnelseslandene til de som deltok på seremonien var: Somalia (8), Burundi (1), Irak (5), Kongo (4), Thailand (3), Iran (2), Romania (3), Kina (1), Bulgaria (2), Syria (1), Polen (5), Ukraina (1), Tyskland (3), Rwanda (3), Pakistan (2), Afghanistan (6), Albania (2), Sør-Afrika (1), Russland (1), Marokko (1), India (1) og Kenya (1). Tilbakemeldinger fra mange av de nye statsborgerne vitnet om at arrangementet var meget vellykket.

Søndag 25. Oktober 2009 var det seremoni for nye norske statsborgere i Samfunnssalen i Moss Rådhus. Invitasjon ble sendt til 341 som hadde fått statsborgerskap i perioden 28.02.2009 til 4.08.2009. Av disse deltok 70 (21 %) som hadde med seg ca 70 gjester.

Opprinnelseslandene til de nye statsborgerne: Afghanistan (4), Brasil (1), Elfenbenkysten (1), Irak (16), Iran (12), Kamerun (1), Kina (2), Kongo (2), Kroatia (3), Nicaragua (1), Polen (1), Russland (2), Somalia (17), Sri Lanka (1), Sudan (1), Syria (1), Thailand (2), Tyrkia (1) og Ukraina (1).

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOS	2	20
Sum	2	

78.2 Bosetting av flyktninger

Under fylkesmannens kommunemøter orienteres om prioriterte oppgaver fra statens side, og kommunene orienterer om sitt arbeid. I denne sammenheng oppfordres kommunene til å være aktive i å tilrettelegge for bosetting av flyktninger. Ved tilsyn er oppmerksomheten bl.a. rettet mot mindreårige asylsøkere, jf resultatområde 45.5 Omsorgssentre for barn - tilsyn og klagebehandling. Språk, kommunikasjon, omsorgsarbeid og psykiatri er viktige temaer ved tilsyn og ved rådgivning i forhold til NAV.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har mottatt 7 klagesaker med hjemmel i introduksjonsloven. Klagen gjaldt opphør av introduksjonsordning. Ingen av klagerne fikk medhold.

Veiledning til kommuner og enkeltpersoner er gitt fortløpende.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Overgangsordningen går mot slutten. Denne fases ut 1. september 2010. Det var forventet at antall deltakere skulle minke for hvert halvår. Så er ikke skjedd. I enkelte større kommuner er deltakertallet økt. Vi antar at dette skyldes større fokus og informasjon om ordningen fra kommuner til potensielle deltakere. Fylkesmannen foretar rimelighetsvurdering av søknadene og ser på gjennomsnittlig gruppestørrelse og hvorvidt antall undervisningstimer og deltakertimer synes rimelige sett i forhold til forventet måloppnåelse. I tilsagnsbrevene kommenteres de ulike tall som er lagt inn i søknadene.

Avregning foretas 2 ganger per år - i januar for det foregående høsthalvåret og i august/september for det foregående For mye eller for lite utbetalt justeres i det neste tilsagnsbrevet, jf. Bevilgningsreglementet i staten.

Utbetalt i 2009: kr 10 554 644.

Per capitatilskuddet utbetales i henhold til søknader registrert i nasjonalt innvandringsregister NIR. De fleste kommuner søkte innen fristene, jf. Rundskriv i 05/09 fra Imdi. For tilskuddsår 1-5 i 2009 ble det utbetalt kr 39 530 600.

Asylsøkere i mottak: Østfold hadde 3 mottak i 2009. Til norskopplæring for voksne asylsøkere i mottak ble det utbetalt kr 1 710 200.

Grunntilskudd: Av fylkets 18 kommuner var det 13 kommuner som kom inn under reglene om grunntilskudd. Utbetalt: kr 4 878 900.

Resultattilskudd: 15 kommuner hadde minoritetsspråklige innbyggere som bestod norskprøve 2 og/eller 3 i 2009. Utbetalt kr 2 664 400.

Etterutdanning/oppdatering for ledere og lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere: 2 kursdager avholdt med ca. 100 personer i oktober med tema: Vold i nære relasjoner, leseopplæring og samarbeidslæring. Kursdagene var et samarbeid mellom Imdi, Vox og Fylkesmannen. Meget god tilbakemelding fra kursdeltakerne. Fylkesmannen har hatt møter med talsperson for voksenopplæringssettene i Østfold og har gitt løpende veiledning til kommuner, VO-rektorer og enkeltpersoner.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 73	89	29	89	29
73.3 Kvalifisering	11	29	0	0
Resultatområde 78	26		26	0
Resultatområde 79	0		0	0
Sum:	115	29	115	29

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Dette var et av temaene ved besøk i alle kommunene i mars/april 2009. Den nasjonale strategien ble kort omtalt. Vi kartla om kommunene hadde etablert koordinerende enheter, samt innhold og funksjon i disse enhetene. Kartleggingen viste at 13 av 18 kommuner har opprettet koordinerende enhet eller tilsvarende. 12 av disse så ut til å tilfredsstillende kravene til innhold og funksjon i henhold til bestemmelsene i forskrift om habilitering og rehabilitering.

Gjennom oppdragsbrevet er fylkesmennene pålagt å bidra til bedre samarbeid mellom første- og andrelinjetjenesten for synshemmede og for unge med kroniske sykdommer og funksjonsnedsettelse. Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt særlige aktiviteter på disse feltene i 2009. Vi vil imidlertid påpeke at Sykehuset Østfold og kommunene i Østfold gjennom flere år har hatt et omfattende og godt strukturert samarbeid. På en rekke felter med fare for svikt finnes det forpliktende samarbeidsrutiner.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Vi har ikke hatt særskilte aktiviteter på dette feltet i 2009.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen skal bistå Helsedirektoratet i oppfølgingen av kommuner som har personer under 50 år med nedsatt funksjonsevne som bor på alders- og sykehjem. Under kartleggingen i 2009 rapporterte 4 kommuner at de hadde til sammen 8 personer i denne kategorien. Ingen av personene har gitt uttrykk for ønske om annen boform. Det er fra kommunenes side vurdert annen boform for 5 personer. Det er utarbeidet konkrete planer for 4 personer. Individuell plan er utarbeidet for 6 personer. Fylkesmannen har fulgt opp de kommuner som har hatt behov for det.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Østfold har siden 2005 hatt et godt strukturert og omfattende samarbeid mellom kommunene og sykehuset. Administrativt samarbeidsutvalg, det overordnede samarbeidsorganet, har myndighet til å vedta samarbeidsrutiner som forplikter både sykehuset og kommunene. På en rekke felter er det vedtatt og iverksatt samarbeidsrutiner. Ordningen ble evaluert av Høgskolen i Østfold i 2009 (Høgskolen i Østfold: Oppdragsrapport 2009:1). En ny, noe justert, samarbeidsavtale mellom hver enkelt kommune og sykehuset skal vedtas sommeren 2010.

For å sikre god samhandling under influensapandemien etablerte administrativt samarbeidsutvalg et eget samarbeidsorgan mellom kommunene, sykehuset og Fylkesmannen. Alle parter har vurdert denne ordningen som svært nyttig.

I 2009 ble det etablert et prosjekt mellom Sykehuset Østfold og 8 kommuner i Indre Østfold. Prosjektet skal ”utvikle aktiviteter og organiseringsformer som sørger for at kommunene i samarbeid med sykehuset ivaretar nødvendige pasientrelaterte, helsefaglige, politiske og samfunnsøkonomiske behov og interesser”.

76.2 Individuell plan

Ved kommunebesøkene i mars/april kartla vi om kommunene har

- systemansvaret for individuell plan synlig og tydelig forankret,
- sektorovergrepene prosedyrer for arbeidet med individuell plan,
- innarbeidet sektorovergrepene prosedyrer for opplæring av personell.

13 av 18 kommuner har synlig og tydelig forankring av systemansvar for individuell plan. 12 kommuner har sektorovergrepene prosedyrer for arbeid med individuell plan, mens 9 kommuner har sektorovergrepene planer for opplæring av personell på dette området.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Temaene kvalitet og kompetanse er hovedfokus i vår utadrettede virksomhet som pådriver for nasjonal helse- og

sosialpolitikk, i kontaktmøter, fagnettverk og konferanser, og i dialogen med kommunene og helseforetaket. Vi formidler ny kunnskap og resultater fra forskning, og bidrar til å spre erfaringer fra praksis.

Noen eksempler på arenaer og tiltak er

- alle våre planlagte tilsyn,
- etablert nettbasert metode for økonomisk rådgivning,
- opplæring i kvalifiseringsprogrammet,
- felles tverrfaglige fagdager for barnevern, psykisk helse og rusforebygging,
- fylkesforum og nettverk for oppfølging av Omsorgsplan 2015,
- felles fagdager og kontaktmøter for et bredt fagfelt som yter tjenester til barn og unge,
- etablert studium i kollegaveiledning i samarbeid med NAV fylke og Høgskolen i Østfold,
- en rekke tiltak knyttet til gjennomføringen av opptrappingsplanen for rusfeltet, se resultatområde 88.2.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen skal bistå under innføring av nødnettet og påvirke kommunehelsetjenesten til å ta det i bruk. På grunn av forsinkelser er nødnettet ennå ikke klart for bruk i helsetjenesten. I Østfold skal de første enhetene ta nettet i bruk i 2010.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Helse- og sosialavdelingen har deltatt i møter i fylkesberedskapsrådet, krisehåndteringsseminar ved Rygge hovedflystasjon/Moss lufthavn Rygge og deltatt i en beredskapsøvelse internt i embetet. I forbindelse med influensapandemien har vi hatt et nært samarbeid med kommunene sammen med samordnings- og beredskapsstaben i embetet.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Ingen saker.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	0	
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Vi har behandlet 28 saker i 2009. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er ca 5 uker. Tallet er basert på opptelling av 1/3 av sakene.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
---------	--------------	------------------------------------

FMOS	28	35
Sum	28	

77.4 Førerkortsaker

Det har vært en stor økning i saker om førerkort. I 2009 ble det til sammen behandlet 1348 saker i Østfold. Det er økning på hele 462 saker fra 2008. Nedenfor vises fordelingen av saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for dispensasjonssaker er økt fra 18,07 dager i 2008 til 31,2 dager i 2009. Mediantiden for 2009 var 25 dager, mot 14 dager i 2008.

Saker der det er gitt uttalelser eller råd 2009:

- Div. rådgivning veiledning - 84
- Tilråding om inndragning - melding til politiet - 574
- Tilråding om tilbakelevering – helsekrav oppfylt – 58
- Melding om optisk korreksjon - 22
- Feilsendt/retur - 8
- Totalt - 754

Saker som gjelder dispensasjon fra helsekravene i førerkortforskriften 2009:

- Innvilget - 518
- Avslag - 37
- Delvis innvilget - 30
- Avsluttet uten avgjørelse/retur - 9
- Totalt - 594

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	1348	25
Sum	1348	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen i Østfold mottok ett journalarkiv i 2009. Arkivet ble levert av dødsboet etter en psykolog. Store deler av journalmaterialet er kun levert elektronisk på en brent CD som ikke kan åpnes og leses. Vi arbeider fortsatt med å finne løsninger på dette. Det har vært fem forespørsler om utlevering av pasientjournaler fra dette journalarkivet og to fra eldre journalarkiv.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOS	1
Sum	1

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen rapporteringskrav.

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

Fylkesmannen utarbeidet som vanlig en felles helse- og sosialmelding i 2009.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Kravet fra Helsedirektoratet er at Fylkesmannen i Østfold skal ha gjennomført ”opplæring av representanter for kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten i alle fylkets kommuner og helseforetak i anvendelse av pasientrettighetsloven kapittel 4 A, for å sikre nødvendig helsehjelp og bidra til rettssikkerhet for pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelp”. I tillegg skal vi ha foretatt en vurdering av ytterligere opplæringsbehov.

Fylkesmannen i Østfold arrangerte høsten 2008 opplæringsseminarer rettet mot opplæringsansvarlige og ledere i spesialisthelsetjenesten i Østfold, den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, samt kommunehelsetjenesten i alle fylkets kommuner. Det ble i løpet av oktober 2008 arrangert fire heldags opplæringsseminarer, hvor vi gikk grundig gjennom vilkårene for å yte helse hjelp i henhold til regelverket og kravene til saksbehandling.

Vår erfaring i forbindelse med mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A, er at det fortsatt er stort behov for informasjon og veiledning i bruk av regelverket. Vi får stadig forespørsler om å bistå med opplæring og veiledning fra tjenestene og tar fortløpende stilling til hvilke slike forespørsler vi kan prioritere. I tillegg vurderer vi av eget tiltak hvor det er behov for opplæring på bakgrunn av erfaringer med de utfordringene vi ser i forbindelse med mottak og behandling av vedtak og klager. I februar 2010 skal vi undervise om regelverket i et emnekurs om sykehjemsmedisin i regi av legeforeningen rettet mot sykehjemsleger. Vi planlegger også å innlede et samarbeid med undervisningssykehjemmet i Østfold, slik at vi kan gå sammen om tiltak for å dekke opplæringsbehov i pleie- og omsorgstjenesten.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

I 2009 har Fylkesmannen i Østfold fremmet folkehelsehensyn gjennom innspill og kommentarer til kommuneplaner og andre planer i Sarpsborg, Fredrikstad, Rakkestad og Skiptvet. For de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram, har Fylkesmannen gått aktivt i dialog med kommunene gjennom møter der både samfunnsdel og arealdel har vært tema.

«Folkehelse i plan» er et prosjekt for å forankre folkehelsearbeidet i kommunale og regionale plan- og styringsdokumenter. For å bedre folkehelseplanleggingen i kommunene og i fylket deltar fem kommuner sammen med Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold i prosjektet.

I møter med kommunene har Fylkesmannen fremhevet verktøyet ”Kommunehelseprofiler” og andre kunnskapsbaserte kartleggingsverktøy for lokal planlegging som viktige.

Det har i 2009 vært gjennomført informasjonsarbeid og seminarer knyttet til resultatene av ungdomsundersøkelsen ”Østfoldhelsa 2008” i Østfold.

Partnerskap for folkehelse dreier seg om tverrfaglig, sektorovergripende og forpliktende samarbeid på regionalt og kommunalt nivå. Østfoldhelsa i Østfold fylkeskommune er et partnerskap som skal oppfylle folkehelse målsettingene i fylkesplanen for Østfold ”Østfold mot 2050”. Foruten Østfold fylkeskommune, består partnerskapet av 17 kommuner, Fylkesmannen i Østfold, Sykehuset Østfold HF, Frivillighetssentralene, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Østfold Idrettskrets og Høgskolen i Østfold.

Universell utforming inngår i fylkenes ordinære ansvar og oppgaver knyttet så vel til egen virksomhet som til veiledning overfor kommunene. Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold søkte i 2009 om at Østfold skulle bli pilotfylke for universell utforming. Miljøverndepartementet valgte 8 pilotfylker, og Østfold er et av dem. Det er nedsatt prosjektgruppe og utarbeidet prosjektplan.

Folkehelse og utjevning av sosiale helseforskjeller er et tverrfaglig satsingsområde i fylkesplanen og hos Fylkesmannen i Østfold. Våler kommune, Fylkesmannen i Østfold, Østfold fylkeskommune og Norsk nettverk av helse- og miljøkommuner arrangerte 25.–26. november 2009 en konferanse om utjevning av sosiale helseforskjeller. Konferansen formidlet noen av de internasjonale erfaringene til WHO Healthy Cities og hadde

fokus på byråkratenes ansvar for å gjøre det mulig for politikerne å treffe velfunderte beslutninger til beste for befolkningen. Et annet tema var hvordan skal samfunnsplanleggingen tilrettelegges for å styrke sosiale nettverk, inkludere utsatte grupper og styrke ressurser til både enkeltpersoner og grupper av mennesker.

Fylkesmannen i Østfold har gitt tilskudd til Helsekilden i Sarpsborg til kompetanseoppbygging om ”social marketing”. ”Social marketing” handler om systematisk bruk av markedsføring, sammen med andre relevante teknikker og konsepter, for å oppnå atferdsendringer, særlig med det formål å utjevne sosiale helseforskjeller. Helsekilden i Sarpsborg vil bli en del av det planlagte ”Science Center Østfold”.

Østfold har vedtatt en satsing på ”Helsefremmende skoler” og det planlegges folkehelsegrupper i videregående skoler.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

I 2009 behandlet Fylkesmannen tre klager etter kommunehelsetjenesteloven § 4a-12. Ingen av sakene ble ferdigbehandlet innenfor 8 ukersfristen.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Det er etablert en ressursgruppe for hvert av områdene ernæring, fysisk aktivitet og tobakk i Østfold. Ressursgruppe ernæring og Ressursgruppe fysisk aktivitet ser på barnehage / skolefritidsordning, grunnskole / videregående skole og idretten som svært viktige arenaer for å legge til rette for gode mat- og aktivitetsvaner for barn og unge.

Tannhelsetjenesten i Østfold deltar aktivt i ressursgruppearbeidet, med tiltak på områdene ernæring og tobakk.

I Østfold er ”Midlene til lokalt folkehelsearbeid 2009” prioritert i et nært samarbeid med Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune, med et spesielt fokus på utjevning av helseforskjeller.

Fylkesmannen i Østfold har gjennom ressursgruppearbeidet i 2009 hatt fokus på ernæring og fysisk aktivitet blant innvandrerkvinner.

”Aktiv på dagtid” er et prosjekt i regi av Østfold idrettskrets, finansiert av NAV Østfold, Østfoldhelse/Østfold fylkeskommune, Fredrikstad, Moss, Våler, Rakkestad og Sarpsborg kommune. ”Aktiv på dagtid” skal bidra til at mennesker som står helt eller delvis utenfor arbeidslivet gis mulighet til å delta i et aktivitetsmiljø. Hensikten er å forebygge sykdommer, dårlig helse, motvirke ensomhet og bidra til at mennesker kommer tilbake i arbeidslivet.

Ved utgangen av 2009 hadde 1350 deltagere kjøpt treningskort til ”Aktiv på Dagtid”, 200 av disse hadde fødeland utenfor Norge. I 2008 var 71 % av deltakerne i en uføresituasjon, tendensen for 2009 er at flere som er på vei tilbake i arbeidslivet deltar i aktivitetene. I 2009 var uføreandelen på 59 %. Fylkesmannen i Østfold ser at ”Aktiv på Dagtid” også er et lavterskeltilbud innen røykeslutt, økt fysisk aktivitet og endring av kostvaner.

Fylkesmannen i Østfold har sammen med Østfold fylkeskommune deltatt i tildelingen av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner.

Ernæring

Ressursgruppe ernæring har som målsetting å redusere sukkerinntaket og øke inntaket av frukt og grønnsaker for barn og unge mellom 0 og 20 år ved informasjon, påvirkning og tilrettelegging. Hovedfokus til Ressursgruppe ernæring er å få Østfolds befolkning til å benytte seg av sunnere mat, mindre sukker og mer vann.

Matvaner etableres tidlig, og innholdet i måltidene er av stor betydning. Gode vaner har man med seg hele livet. Mat og måltider er en sentral del av den daglige virksomheten i barnehagen, og måltidene i barnehagene utgjør en betydelig del av barnets totale kosthold.

En undersøkelse gjennomført av Miljørettet helsevern i Indre Østfold viste en tydelig forbedring når det gjelder mat og måltider i barnehagene sammenlignet med landsdata fra 2005. Dette viser at nye retningslinjer for mat og måltider i barnehagen og formidling av kunnskap har effekt.

Barnehagene i Østfold er invitert til å bli MER - ambassadører for mer frukt og grønt i barnehagen. I 2009 har antallet MER - barnehager i Østfold økt fra 57 til 88.

Østfold er fra 2009 med i prosjektet Fiskesprell. Alle fylkets barnehager er invitert til Fiskesprell-kurs, og responsen fra barnehagene er formidabel. Kursene er planlagt gjennomført våren 2010.

Ressursgruppe ernæring i Østfold gjennomførte våren 2009 en undersøkelse om ungdomsskolenes erfaringer med gratis frukt og grønt på skolen. Rektorene på ungdomsskolene har overveiende positive erfaringer med ordningen, og det store flertallet mener at gratis frukt på skolen er viktig for det sosiale miljøet og enkelt å administrere. Undersøkelsen viste at flere av kommunene også har gratis skolefrukt til elever på barnetrinnet. I Østfold deltar 57 prosent av barneskolene i abonnementsordningen for frukt og grønt.

Kostholdsprosjektet ved de videregående skolene i Østfold gikk i 2009 over i ordinær drift. Østfold fylkeskommune bruker mer enn 3 mill kroner på gratis frukt og grønt til sine 10.000 elever. En av de videregående skolene har tilbud om skolefrokost til 10 kroner. Tilbudet er svært populært og benyttes av 150 – 200 elever hver dag. Som en del av Kostholdsprosjektet er det utarbeidet nye retningslinjer for skolemåltider ved de videregående skolene i Østfold. For å implementere disse er det gjennomført en kursrekke på tre samlinger for kantinepersonellet. Kurset har fokus på sunne produkter til salg og markedsføring og praktisk opplæring i nye lunsjretter i kantinen. Som et resultat av dette er det slutt på alt salg av brus og godteri på fylkeskommunens skoler.

Ressursgruppe ernæring i Østfold ferdigstilte i 2009 konseptet ”Velg sunt på idrettsarenaen”. Østfold idrettskrets i samarbeid med Østfoldhelse og Fylkesmannen har utarbeidet et informasjonsopplegg som retter søkelyset på kosthold for barn og unge som driver med idrett. Samarbeidsprosjektet «Velg sunt på idrettsarenaen» tilbyr informasjon og kurs til lokale idrettslag om hvordan man kan utvide utvalget av sunn mat og drikke i sine kiosksalg.

Fylkesmannen i Østfold har presentert de nye Nasjonale faglige retningslinjene for forebygging, og behandling av underernæring for ulike nettverk på ernæringsområdet og for ledere i primærhelsetjenesten.

Fysisk aktivitet

Ressursgruppe fysisk aktivitet i Østfold har som målsetting å utvikle en kommunikasjonsstrategi som skal styrke kunnskapen om fysisk aktivitet og helse gjennom folkeopplysning og motivere til en aktiv livsstil.

Fra og med høsten 2009 har elever fra 5-7 trinn rett til 2 timers regelmessig fysisk aktivitet utenom kroppsøvingsfaget. For å øke kunnskapen om fysisk aktivitet i skolen har Østfold Idrettskrets i samarbeid med Ressursgruppe fysisk aktivitet arrangert et 2 dagers kurs for lærere og SFO-ansatte i 6 kommuner i Østfold.

Vi har ikke detaljert kjennskap om andel grunnskoler som har minimum 60 minutters fysisk aktivitet daglig og andel videregående skoler som tilrettelegger for daglig fysisk aktivitet.

Fylkesmannen i Østfold har sammen med Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune deltatt i tildelingen av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner.

Ressursgruppe fysisk aktivitet hadde på Verdens aktivitetsdag 10. mai fokus på økt fysisk aktivitet blant barn og voksne. ”Aktivitetsboken - fysisk aktivitet i forebygging og behandling” ble presentert som et verktøy for helsetjenesten i arbeidet med å tilrettelegge for og fremme fysisk aktivitet.

Planleggingen av konferansen ”Forum for fysisk aktivitet” som skal arrangeres i Østfold 8.- 10. september 2010 er startet.

Tobakk

Hovedmålet for Ressursgruppe tobakk er færre tobakksbrukere og bedre helse i befolkningen i Østfold. Den viktigste målgruppen for Ressursgruppe tobakk er ungdom.

For å øke deltagelsen i FRI- programmet fra ungdomsskolene i Østfold ble egenproduserte FRI-kort sendt til hovedlærer på 8., 9. og 10. klassetrinn i januar og august 2009.

Ressursgruppe tobakk engasjerte i juni 2009 en person for å øke deltagelsen og markedsføre FRI-programmet overfor ungdomsskolene i fylket. Rektor ved alle ungdomsskolene ble kontaktet. Dette resulterte i at den gjennomsnittlige påmeldingen til FRI for 8., 9. og 10. trinn økte fra 55 prosent i juni 2009 til 59 prosent i desember 2009. I Østfold deltar 37 av 44 ungdomsskoler i FRI- programmet.

Helsekilden i Sarpsborg kommune inviterte i 2009 til FRI- seminar hvor skoleledere og helsesøstre ved ungdomsskolene ble invitert til å gjennomføre en FRI- leksjon. Dette som en motivasjon for å få flere ungdomsskoler til å melde seg på FRI- programmet.

Helsekilden i Sarpsborg har arbeidet med å forenkle FRI- programmet. Elever på 8. trinn blir undervist med det reviderte programmet "FRI- så klart". Så langt er programmet positivt evaluert av lærere og elever. Prosjektet er delvis finansiert av Fylkesmannen i Østfold.

Alle videregående skoler i Østfold er røykfrie. Det er blitt holdt to tobakksluttekurs ved Glemmen og Malakoff videregående skole. Dette arbeidet vil videreføres ved andre videregående skoler i Østfold i 2010.

Tobakksluttekurs har i 2009 vært arrangert i alle Østfold-byene, men vi ser en dreining mot at flere bruker Røyketelefonen fremfor å delta på ordinære tobakksluttekurs.

Verdens tobakksfrie dag (VTD) ble markert i Østfold ved utdeling av Tobakksfriprisen 2009 til fem ungdomsskoler i Østfold. Bakgrunnen for at disse ungdomsskolene ble valgt, er at de har arbeidet med FRI-programmet over tid og ser verdien av å arbeide med grunnverdien i undervisningsprogrammet, som er gode holdninger og mestring. Det ble delt ut Gerberabuketter til ungdomsskoler som mottok Tobakksfriprisen.

Ressursgruppe tobakk har videreført samarbeidet med Astma- og allergiforeningen, avdeling Østfold om utdeling av body med påskriften "Jeg er født røykfri" til alle nyfødte ved Sykehuset Østfold HF. Planlagt seminar for helsesøstre og jordmødre med tema: Gravide og tobakk måtte utsettes til 2010 grunnet pandemien høsten 2009.

Materiell for røykeavvenning i primærhelsetjenesten er sendt til fastlegene og ledende helsesøstre i Østfold.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Oppdraget har utgått.

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen i Østfold har bidratt til gjennomføring av handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2004-2008 ved å tildele tilskudd til Studentskipnaden i Østfold, Sykehuset Østfold HF og tre kommuner i Østfold for å styrke helsetjenestens innsats i det lokale folkehelsearbeidet. Dette gjelder:

- Helsestasjon for studenter
- Metodeutvikling for å fremme sosioseksuelle ferdigheter hos ungdom og unge voksne
- Prosjekter og tiltak ved helsestasjon for ungdom
- Prosjekt: "Forebygging av uønsket svangerskap og aborter i Østfold" ved Helsekilden i Sarpsborg.

Helsekilden i Sarpsborg har innen seksuell helse utviklet et pubertets-program for skolehelsetjenesten i en kommune i Østfold. Planleggingen er begynt for utviklingen av et program om uønskede farskap rettet mot gutter i videregående skole i Østfold.

Fylkesmannen i Østfold har i kontakt med helsestasjons- og skolehelsetjenesten informert om ny strategiplan på hiv-området og handlingsplan for seksuell helse.

Helsekilden i Sarpsborg har opprettet et nettverk for helsepersonell i videregående skole som vil være en arena for kvalitetsutvikling for området seksuell helse.

83.6 Smittevern

Som følge av influensapandemien har Fylkesmannen i Østfold hatt stor aktivitet på smittevernfeltet i 2009. Viktigste funksjon har vært å være bindeledd mellom kommunene og Helsedirektoratet. På et evalueringsmøte i samhandlingsutvalget for pandemi i Østfold, ble det uttrykt stor tilfredshet med måten Fylkesmannen har håndtert denne rollen på. Fylkesmannen har deltatt i dette utvalget sammen med representanter for kommunene og Sykehuset Østfold. Vi har også formidlet informasjon til publikum og gitt råd og veiledning til helsetjenesten.

Fylkesmannen i Østfold i samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt arrangerte 29. april 2009 vaksinasjonskurs for 130 helsesøstre og leger i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold. Hovedtema for vaksinasjonskurset var endringer i barnevaksinasjonsprogrammet.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 tatt opp igjen de faste møtene med kommuneoverlegene. Dette ble godt mottatt.

Vi følger med på dimensjoneringen av fastlegeordningen. To kommuner søkte i 2009 om nye hjemler. Den ene var uten ledig listekapasitet. I fylket er det 228 fastleger på 269.000 innbyggere. Dette gir en gjennomsnittlig listelengde på 1.180.

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen har en rekke oppdrag knyttet til turnustjeneste for leger, fysioterapeuter og kiropraktorer. Oppdragene er regulert gjennom forskrifter, rundskriv og embetsoppdrag. Det dreier seg blant annet om å opprette og godkjenne turnusplasser, gjennomføre valg for turnus i kommunehelsetjenesten for leger, arrangere kurs i offentlig helsearbeid og i legevaktmedisin og arrangere kurs og andre samlinger for veiledere.

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 hatt fem møter med gruppeveiledning for turnusleger i kommunehelsetjenesten. Som veiledere har vi engasjert to allmennpraktikere.

Vår og høst har vi arrangert et todagers felles kurs i offentlig helsearbeid for de tre yrkesgruppene i turnustjeneste - leger, fysioterapeuter og kiropraktorer.

Et todagers kurs i legevaktmedisin og akuttmedisin er arrangert vår og høst.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene/ Pasientrettighetsloven, klagesaksbehandling

Det vises til resultatområde 82.4. Teksten er gjengitt som forklaring til oversikten nedenfor:

Kravet fra Statens helsetilsyn er at 90 prosent av sakene som behandles av Helsetilsynet i fylkene etter pasientrettighetsloven og kommunehelsetjenesteloven, skal ha en saksbehandlingstid på 3 måneder eller mindre. Når det gjelder saker som gjelder dekning av nødvendige reiseutgifter mellom hjem og behandlingssted, skal median saksbehandlingstid være 3 måneder. Helsetilsynet i Østfold har i 2009 hatt en median saksbehandlingstid på 110 dager.

Oversikt over klagesaker behandlet av Helsetilsynet i Østfold 2009:

- Antall klagesaker mottatt - 51

- Antall klagesaker ferdigbehandlet - 37
- Median saksbehandlingstid (antall dager) - 110
- Restanse pr 31.12. - 25

Når det gjelder mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A, har vi rapportert til Statens helsetilsyn i henhold til rapporteringskrav for Helsetilsynene i fylket i brev av 19. desember 2008. Oversikt over mottatte vedtak og klager følger nedenfor.

Oversikt over mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A i 2009:

- Antall mottatte kopier av vedtak - 125
- Herav vedtak med gyldighet over 3 mnd. - 60
- Antall mottatte vedtak tatt til etterretning - 43
- Antall mottatte vedtak BU som krevde svar - 79
- Antall vedtak opphevet - 3
- Antall vedtak endret - 0
- Antall innkomne klager på vedtak - 0
- Antall opphevede vedtak i klagesak - 0
- Antall endrede vedtak i klagesak - 0

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	37	110
Sum	37	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Halden kommune har i 2009 etablert fengselshelsetjeneste for det nye fengselet som skal tas i bruk i 2010. Fylkesmannen har gitt råd og veiledning i forbindelse med hendelsesbasert tilsyn ved et annet fengsel, men har ellers ikke hatt særskilte aktiviteter rettet mot fengselshelsetjenesten i 2009. Grunnen er at vi har måttet prioritere andre områder.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger og innvandrere

Fylkesmannen i Østfold har ikke kunnet prioritere arbeid på dette feltet i 2009.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen i Østfold har ikke kunnet prioritere spesielle tiltak på dette feltet i 2009. Vi gir stadig råd og veiledning om tilrettelegging av tjenester for ulike grupper i forbindelse med ordinær saksbehandling. Vårt arbeid mot kjønnslemlestelse (resultatområde 45.6) har også relasjon til dette arbeidet.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Alle kommunene deltar i ordningen med et interkommunalt overgrepsmottak lokalisert til legevakten i Fredrikstad og Hvaler. Mottaket tar i mot kvinner og menn over 14 år som har vært utsatt for voldtekt, voldtektsforsøk eller lignende krenkelser. Personalet er spesialutdannet.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen i Østfold, Helsedirektoratet og Nasjonalt kompetansesenter arrangerte 24. og 25. februar 2009 konferanse for 91 helsesøstre og jordmødre om spedbarns- og småbarnsernæring. Fylkesmannen i Østfold har bidratt med informasjon til helsestasjonene om ammekyndig helsestasjon.

Fylkesmannen i Østfold i samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt arrangerte 29. april 2009 vaksinasjonskurs for 130 helsesøstre og leger i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold. Hovedtema for vaksinasjonskurset var endringer i barnevaksinasjonsprogrammet.

De fleste av kommunene i Østfold har tatt i mot og gir tilbud om gratis D-vitaminsdråper til spedbarn med innvandrebakgrunn.

Helsekilden i Sarpsborg opprettet i 2009 et nettverk for ledere innen helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold som vil ha et spesielt fokus på faglige utfordringer for tjenesten.

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 gjennomført en risiko og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) av skolehelsetjenesten. Samlet sett gir funnene fra ROS-analysen grunnlag for bekymring for om kommunene ivaretar skolehelsetjenesten i tråd med lov og forskrifter, anbefalt program for tjenesten og Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller.

Fylkesmannen i Østfold følger med på utviklingen i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold og er, som nasjonale myndigheter, bekymret for personellressursene i skolehelsetjenesten.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 ikke mottatt informasjon om utilstrekkelig jordmordekning i svangerskapsomsorgen.

84.10 Kjønnslæstelse

Se resultatområde 45.6.

84.11 Tannhelse

Tannhelsetjenesten deltar aktivt i folkehelsearbeidet i samarbeid med blant andre Fylkesmannen, se punkt 83.3.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

85.1 Abortloven

Ingen rapporteringskrav.

85.2 Sterilisering

3 saker er behandlet i 2009.

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2009.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Det er behandlet 422 saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 10 dager. Av søknader om generell rekvireringsrett, i alt 14 saker, er det gitt avslag på 1 søknad og 1 er delvis innvilget. På søknad om spesiell rekvireringsrett er det gitt avslag på 4 søknader.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	422	10
Sum	422	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker i 2009.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

Ingen saker i 2009.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen saker i 2009.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

To ansatte i helse- og sosialavdelingen besøkte i mars/april 2009 alle kommunene i fylket. Besøkene besto i møter av ca. tre timers varighet med ansvarlige for kommunenes helse- og omsorgstjenester samt deltakere kommunene selv ønsket å ha med. Tema for møtene var Omsorgsplan 2015 med delplaner.

Oppsummeringen etter kommunebesøkene viser at et flertall av kommunene har kommet i gang med helhetlig

planlegging av omsorgstjenestene i tråd med intensjonene i Omsorgsplan 2015 og St.meld. 25 (2005-2006) ” Mestring, muligheter og mening ”. I løpet av 2010 vil 12 kommuner ha vedtatt nye planer. Det er imidlertid 6 kommuner som ikke hadde påbegynt planarbeid i mars/april 2009. De 3 minste kommunene inngår i denne gruppen. Ytterligere en kommune startet planprosess for omsorgstjenestene i løpet av 2009.

Hovedintensjonen med Rundskriv I-5/2007 Aktiv omsorg ble gjennomgått i møtene, og kommunenes arbeid med å bistå sine brukere av sosial- og helsetjenester til deltakelse i ulike former for aktivitet ble tatt opp. Hovedtendensen var at det settes fokus på deltakelse i ulike gjøremål i sykehjemmene, særlig i skjermede enheter, mens det i liten grad fokuseres systematisk på dette for hjemmeboende.

I forhåndsbeskrivelsen av temaer ved kommunebesøkene ble ”Håndbok om helse og sosialtjenesten i kommunen” etterspurt, og alle kommunene hadde søkt etter denne før besøkene. Vi etterspurte også kommunenes informasjonsmateriell.

Senter for omsorgsforskning, Gjøvik presenterte seg for ledere av helse- og omsorgstjenestene i østfoldkommunene på et kontaktmøte 15.12.09.

Fylkesmannen arrangerte 24.11. konferanse om demens. Temaer for konferansen var:

- Medisinering og miljøbehandling i en Østfoldkommune
- Kultur, trivsel og mestring i dagsenter fra en Østfoldkommune
- Erfaringer fra pårørendearbeid i tre Østfoldkommuner
- Tilbud til pårørende – en del av en helhetlig tiltakskjede ved Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse.

86.2 Demensplan 2015

Arbeid med demensplanen var et sentralt tema i Fylkesmannens møter med kommunene våren 2009. De fleste kommunene som har vedtatt nye planer, eller er i gang med planlegging, har samtidig innarbeidet tiltak for demente, jf. Demensplan 2015. Sju kommuner hadde ingen konkrete planer om å utarbeide egen demensplan.

I løpet av 2009 kunne alle kommunene i Østfold tilby sykehjemsplasser som er tilrettelagte for demente. De fleste kommunene har imidlertid ikke tilstrekkelig antall plasser med heldøgns omsorgstjeneste tilpasset denne brukergruppen. Alle kommuner gir demente avlastningsopphold i sykehjem, men ikke alle kan tilby dette på en avdeling som er tilrettelagt for demente.

Ti kommuner har etablert demensteam som vil øke kvaliteten på utredning av demente og ivareta råd og veiledning til ansatte i sykehjem, hjemmebasert tjeneste og pårørende.

I Demensplan 2015 ”Den gode dagen” er det lagt stor vekt på at alle hjemmeboende demente bør få dagtilbud. Dette anses å være et godt forebyggende tiltak som kan utsette behovet for heldøgns tjenester. I Østfold har 10 kommuner etablert dagsenter tilpasset demente. Bare 5 av disse har åpent 5 dager eller mer pr. uke. Hvis vi legger til grunn at to personer deler hver av de eksisterende dagplassene, vil bare 10 % av antallet hjemmeboende demente kunne gis et tilbud nå. Kun to av de 8 kommunene som mangler tilrettelagt dagtilbud, har planer om å etablere dette, mens tre av de som har tilbud i dag, vil øke omfanget i planperioden.

I alt 8 kommuner har kommet i gang med støttetiltak rettet mot pårørende. Seks kommuner tilbyr pårørendeskole, hvor det i løpet av 6-8 kvelder gis informasjon om demenssykdom, behandlingstilbud og rettigheter. To kommuner har opprettet samtalegrupper for pårørende.

Oppsummeringen fra besøkene i kommunene viser at de kommunene som ikke har foretatt en helhetlig planlegging, heller ikke har demensteam, tilrettelagte dagtilbud eller støttetiltak overfor pårørende til personer med demens.

Som nevnt under resultatområde 86.1 var demens tema for Fylkesmannens konferanse for Østfoldkommunene 24.11.09. I tillegg har Fylkesmannen dekket reise, opphold og kursavgift for representanter fra 16 Østfoldkommuner på kurset ”Helhetlig tiltakskjede i demensomsorgen” arrangert av Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse 22. og 23. oktober.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kommunene i Østfold har i følge KOSTRA-tall bidratt med ca. 1.140 nye årsverk i perioden 2005 – 2008, mens den forventede andelen av de 10 000 nye årsverkene var ca. 560. For 2009 har 10 kommuner vedtatt økning med til sammen ca 86 årsverk, mens 5 har vedtatt reduksjon med til sammen ca 26 årsverk.

I følge tall fra Østfold fylkeskommune ble det i løpet av 2009 utdannet 133 helsefagarbeidere i Østfold. Av disse var 54 lærlinger og 79 voksne. I tillegg har 20 personer fullført omsorgsarbeiderutdanning. Ved årsskiftet var 24 voksne og 6 lærlinger oppmeldt til fagprøve. Målet om å kvalifisere 6-700 voksne til helsefagarbeidernivå i Østfold i løpet av perioden 2007-10 vil ikke bli nådd selv om vi forventer et høyere antall ferdig utdannede voksne helsefagarbeidere i 2010. Østfolds forholdsmessige andel av måltallet for læreplasser i 2008-09 var 87 i året. Målet har vært å gi tilbud om læreplass til de som er kvalifisert og ønsker dette, noe som i hovedsak er oppfylt.

Kommunene har ulike erfaringer ved rekruttering av fagutdannet personell. Det er utstrakt bruk av vikarbyråer for å dekke opp sykepleierbehov i ferier og vikariater. Kommunene har over tid ønsket både desentralisert og deltids høgskoleutdanning, fortrinnsvis sykepleierutdanning. I desember 2009 startet Høgskolen i Østfold opp deltidsutdanning i sykepleie med tilskudd utløst av finanskrisen. Ca halvdel av de 41 studentene her er ansatte i kommunene, de fleste i helse- og omsorgssektoren.

Fagskoleutdanningen hadde få søkere i 2009. Kommunene søkte 01.02. om tilskudd for til sammen 24 deltakere på eldreomsorg, men bare 2-3 startet på utdanningen. Fra innføringen av Kompetanseløftet har det vært betydelig flere deltakere i fagskoleutdanning i psykisk helse enn i eldreomsorg.

Kommunene søkte i 2009 om tilskudd til videreutdanning på høgskolenivå for 94 deltakere, herunder 28 som ønsket videreutdanning i geriatri/demens og 12 i lindrende behandling/palliasjon som sammen med noen andre tiltak ble innvilget tilskudd.

12 kommuner med om lag 320 deltakere er i gang med Demensomsorgens ABC. Om lag halvparten av disse kommunene har startet med eller skal nå i gang med perm 2. Fylkesmannen har gitt tilskudd til alle deltakerkommunene, dels fra Kompetanseløftet, dels fra andre midler under Omsorgsplan 2015.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Saksansvarlig har vurdert alle aktuelle søknader fra kommunene og gitt innstilling til Husbanken i 9 saker i 2009. Representant for Fylkesmannen har deltatt i to møter i Husbanken sammen med representanter fra de andre fylkesmannsembetene i regionen. Det har vært holdt oppstartsmøte med to kommuner i samarbeid med Husbanken.

Kommunenes behov for bygging av omsorgsboliger og sykehjem var tema på kommunemøtene våren 2009. Det ble bl.a. gitt råd i forhold til hvilken tilskuddsordning som ville være formålstjenlig i forhold til de aktuelle prosjektene.

Fylkesmannen har oppsummert kommunenes planer om utbygging av sykehjem og omsorgsboliger fram til 2015. Tallene er imidlertid usikre da flere av kommunene ikke har fattet forpliktende vedtak, jf. planstatus beskrevet ovenfor.

Samlet planlegger kommunene å søke tilskudd til 472 plasser som fordeler seg slik:

- 304 sykehjemsplasser
- 154 omsorgsboliger
- 7 fellesareal i eksisterende anlegg
- 7 sansehager

Dermed ser det ut til at kommunenes planer for investeringer kan realiseres innenfor den rammen Østfold er tildelt (700 enheter).

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Orientering om kvalitetsindikatorer og nytteverdien av å benytte disse og IPLOS-data i planlegging og utvikling av tjenestetilbudet, ble tatt opp med alle kommunene på møtene våren 2009.

I forbindelse med omorganisering av pleie- og omsorgstjenesten i Moss kommune bidro Fylkesmannen med opplæring av alle nye ledere i kvalitetsforskriften og internkontrollforskriften.

Tilsynserfaringer og forbedringsarbeid var tema på Fylkesmannens kommunekonferanse for ordførere og rådmenn i november. Det ble drøftet hvordan kommunene bør bruke resultater fra tilsyn til kvalitetsutvikling av tjenestene, også på tvers av kommunegrensene.

En av satsingene til KS i henhold til Kvalitetsavtalen var prosjektet Samarbeid om etisk kompetanseheving. Østfoldkommunene fikk på Fylkesmannens årlige kontaktmøte orientering om dette prosjektet. I løpet av 2009 har 5 kommuner startet opplæring og prøvd ut ulike metoder for å øke bevisstheten om etiske spørsmål hos de ansatte. Noen har opprettet grupper for etisk refleksjon eller etikkomiteer, mens andre tar opp etiske problemstillinger i ordinære fellesmøter.

Kommunenes arbeid med og realisering av de lokale normene for legetjenesten i sykehjem var tema på kommunemøtene våren 2009. I løpet av 2007 fastsatte 17 Østfoldkommuner egne normer for legetjenester i sykehjem, hvorav 15 vedtok å øke timetallet. De fleste har fulgt opp sine vedtak.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester

Glemmen sykehjem i Fredrikstad ble 1.04.08 utnevnt til Undervisningssykehjem for Østfold og kom i først gang med sitt arbeid da prosjektleder tiltrådte i november 2008.

Fylkesmannen har i 2009 deltatt i møter i styringsrådet. Fylkesmannen har bevilget tilskudd til å etablere nettverk for sykehjemmene i Østfold og dermed bidratt til å spre kunnskap til de øvrige kommunene. Fylkesmannen har videre bevilget tilskudd til utviklingsprosjekter ved sykehjemmene, såkalte ”Frie midler” og bidratt til at kommunene har fått opplæring i prosjektarbeid.

Fylkesmannen har uttalt seg til to søknader om tilskudd til lindrende behandling.

Fylkesmannen har bistått Helsedirektoratet i forbindelse med etablering av Undervisningshjemmetjenester. Hjemmebasert tjeneste i Eidsberg kommune ble i august utnevnt til Undervisningshjemmetjeneste for Østfold.

Prosjektlederne for Undervisningssykehjemmet og Undervisningshjemmetjenestene orienterte om sine planer på Fylkesmannens årlige kontaktmøte med pleie- og omsorgslederne.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Vi gir løpende råd og veiledning til kommunale ledere og saksbehandlere som henvender seg per telefon og e-post. Ca. 40 deltakere fra 16 kommuner deltok på kurs i vederlagsforskriften i desember 2009. Opplæring i saksbehandling er gitt til tre kommuner, saksbehandling og journalføring i en kommune og klagesaksbehandling for nyansatte i NAV Østfold. Saksbehandling er jevnlig deltema på møter med ansatte i kommunene på ulike områder innenfor helse- og omsorgstjenester.

86.9 Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen arrangerte i 2009 et kurs for Fredrikstad, Sarpsborg og Hvaler om kap. 4A Rettsikkerhet ved bruk av makt og tvang overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming. Dette kurset ble holdt for personer som arbeider på avlastningsenheter og på dagsenter. Tilsvarende kurs er gjennomført for ansatte i boliger hvor det bor personer med utviklingshemming for 11 kommuner i Indre Østfold.

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 mottatt 760 meldinger om skadeavvergende tiltak i enkelttilfeller. Disse meldingene fordeler seg på totalt 81 personer fra 13 kommuner. Fylkesmannen har stadfestet 25 tiltak som medfører bruk av tvang og makt, og gitt dispensasjon fra lovens utdanningskrav i 18 saker. Det er gjennomført 17 stedlige tilsyn. Tilsynsrapportene er oversendt Statens helsetilsyn.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen hadde IPLOS, og kommunenes bruk av dette systemet, som et av temaene under besøkene i alle kommunene. Alle kommunene i Østfold registrerer og sender inn IPLOS-data. De fleste bruker dataene som grunnlag for saksbehandling. Det er imidlertid svært få kommuner som tar ut egne rapporter og bruker IPLOS-data i plan- og budsjettarbeid. Noe av årsaken til dette har vært usikker kvalitet på dataene, men denne er nå forbedret. IPLOS-data blir i liten grad etterspurt av kommunens øverste ledelse.

Fylkesmannen har sendt brev til kommunene om status for informasjonssikkerhet i kommunene, med svarfrist 21. desember 2009. Ikke alle kommuner svarte innen fristen. Kommunenes svar er gjennomgått i januar 2010. Kartleggingen viser at det er store mangler ved sikkerhetsløsningene i helse- og omsorgstjenestene i Østfoldkommunene. Alle kommunene som har fagsystemer opplyser at det er etablert tilgangsstyring til IT-systemet. Ellers viser kartleggingen at det er mangel på kunnskap om personvern og informasjonssikkerhet, manglende meldinger til Datatilsynet, og det er mangel på systemer og rutiner etter regelverket.

Vi har deltatt og medvirket med innlegg på Helsedirektoratets konferanse for kommunene i Østfold. I tillegg har vi deltatt på Fredrikstad kommunes gjennomgang av ny versjon av IPLOS med ansatte.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen rapporteringskrav.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Klager på tvangsmedisinerings:

- Antall behandlede saker - 28
- Restanser - 0
- Median saksbehandlingstid i dager - 7
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i dager - 9
- Antall saker med saksbehandlingstid på 7 dager eller mer - 15
- Saker der klageren er gitt helt eller delvis medhold - 1
- Stadfestelser - 22
- Opphevelser - 5

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Ingen rapporteringskrav.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen rapporteringskrav.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Ingen rapporteringskrav.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Særskilt rapportering med egne frister.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ingen rapporteringskrav.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Ingen saker i 2009.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

For 2009 har vi behandlet bare en klagesak. Den omtales slik i årsrapporten:

- Angi antall klagesaker totalt etter alkoholoven: *1*
- Angi type vedtak klagen/e gjelder: *Avslag på søknad om skjenkebevilling*
- Angi omfanget og type veiledning som er gitt til kommunene i forhold til alkoholoven: *Sporadisk råd og veiledning til kommuner og publikum er gitt til de som har tatt kontakt med oss på telefon. Vi har stått som teknisk arrangør for kurs for kommunene i Østfold, Hedmark og Oppland for å styrke kontrollen med kommunale salgs- og skjenkebevillinger.*
- Angi antall behandlede søknader og kontroller vedrørende statlige skjenkebevillinger: *Vi har behandlet en*

søknad om utvidet skjenketid og -areal for befalsmesse med statlig skjenkebevilling. Vi har ikke ført kontroll med statlige bevillinger i fylket.

88.2 Rusmiddelarbeid

I 2010 var 12 av Østfolds 18 kommuner mottakere av tilskudd fra ordningen over kap 0761 post 63. For 2008 var tallet 5. Fylkesmannen har iverksatt faglig oppfølging og kompetanseutviklingstiltak for kommuner som mottar tilskudd. Dette følger to hovedstrategier:

1. Møter med ledelsen i alle kommuner som mottar tilskudd, med fokus på hvordan å utvikle og lede prosjekter, forankre dem og hvordan sikre at de genererer kunnskap som er nyttig ut over prosjektperioden. I noen kommuner har vi avholdt ett møte, mens det i andre har vært både fire og fem. KoRus Øst har gjerne vært med i disse møtene. Denne aktiviteten har bidratt til at vi har en løpende dialog med kommunenes økonomisk og administrativt ansvarlige.
2. Nettverk for alle som arbeider i stillinger i prosjekter finansiert over tilskudd til boligsosialt arbeid og rusarbeid i kommunene. Nettverket møtes ca hver 6. uke til heldagssamlinger. Formålet er todelt; 1) etablering av relasjoner og kompetanseoverføring mellom kommunene, og 2) kompetanseheving på prosjektledelse og prosjektutvikling.

I Østfold er kun Halden deltaker i det nasjonale tillitspersonforsøket. Vi har hatt en rekke møter og samtaler om deres særlige utfordringer gjennom året, både med kommunens ledelse og med medarbeider i prosjektet. I tillegg omfattes prosjektet av de strategier som er redegjort for ovenfor.

Fylkesmannen i Østfold har sammenstilt kommunenes rapporter om bruk av tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid for 2008 i Helsedirektoratets skjema for formålet innen frist fastsatt av direktoratet.

Fylkesmannen i Østfold har bistått KoRus Øst i utarbeidelsen av en regional kompetansehevingsplan for rusfeltet. Ved årsskiftet arbeider kompetansesenteret med ferdigstillingen av denne. Vi opplever å ha et tett og godt samarbeid med KoRus Øst om planlegging og gjennomføring av tiltak. Noen gjennomfører vi sammen, andre koordinerer vi i forhold til hverandre. Fylkesmannens rolle som forvalter av tilskuddsmidler og rettssikkerhetsinstans kombineres med kompetansesenterets rolle som formidler av kunnskap og metoder som er basert på forskning og god praksis innen rusfeltet.

Vel 2/3 av kommunene har fått bistand til å utarbeide av kommunale rusmiddelpolitiske handlingsplaner som ble politisk vedtatt senest i 2009. Sammen med kompetansesenteret retter vi nå oppmerksomheten mot implementering av planene.

I samarbeid med KoRus Øst har vi etablert regionale rusfora i fire av fem regioner definert av ruspoliklinikkens (SMP) opptaksområde. Deltakerne er fra alle kommuner ved NAV, rus/psykiatri, barnevern, og videregående skole, DPS, SMP, BUP, politi og RIO. I hver region er det avholdt 3-6 heldagssamlinger i løpet av 2009.

Vi har også etablert et nettverk for LAR-medarbeidere i de fem største kommunene og poliklinikkene. Dette nettverket ble etablert midtveis i året og møttes til fire halve dager i høst.

KoRus Øst er i samarbeid med fylkesmannen inne i syv kommuner med langsiktige kompetansehevingsprogrammer. Målgruppen er et bredt sammensatt fagfelt, med NAV, psykisk helse og rus, fastleger, barnevern m.fl. Målsetningen er å heve kunnskapsnivået om rusrelaterte problemstillinger og bidra til å øke repertoaret av handlingsalternativer.

Individuell plan er et integrert tema i veldig mange samtaler med både kommuner og spesialisthelsetjenester. I tillegg har det vært tema i flere av rusforumene. Vi har også valgt å benytte oss av RIO sin spesielle kompetanse og engasjement på IP inn i de kompetansehevende programmer som er nevnt over. Målet har vært å heve kompetansen om IP både blant ansatte og brukere, for slik å utløse etterspørsel og samarbeid.

RIO er i Østfold særlig representert av to svært dyktige medarbeidere som fylkesmannen samarbeider godt med. RIO benyttes av oss som kompetanseorganisasjon som deltaker i ulike arbeidsgrupper, men også som kunnskapsformidler og arrangør av for eksempel brukerdialoger. På tampen av året arrangerte RIO i samarbeid med Fylkesmannen i Østfold kick-off for etablering av selvhjelpsarbeid å la Selvhjelp Norge på rusområdet. Dette kan være begynnelsen på et spennende prosjekt med fire kommuner i Østfold, samt kommuner i tre andre fylker i regionen.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 75 og 86	12	76	12	76
Resultatområde 76 og 77	60	45	60	45
Resultatområde 81	122		122	0
Resultatområde 82	305		305	0
Resultatområde 83	29		29	0
Resultatområde 84 og 85	17	24	17	24
Resultatområde 87 og 88	18	61	18	61
Sum:	563	206	563	206

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Planlagte tilsyn

Planlagte tilsyn etter sosialhelsetjenesteloven utført i 2009 er:

Systemrevisjoner i kommunene:

- Helse- og sosialtjenester til barn i barnebolig (L, F) i 4 kommuner og det er funnet 4 avvik
- Helse- og sosialtjenester til voksne med psykiske lidelser (E, F) i 1 kommune og det er funnet 1 avvik.
- Midlertidig bolig etter sosialtjenesteloven (E, S) i 4 kommuner og det er funnet 3 avvik.

Systemrevisjoner i andre virksomheter: Ingen gjennomført.

En planlagt systemrevisjon ble utsatt til 2010.

Forklaring: Landsomfattende tilsyn (L), egeninitierte tilsyn (E), Helsetilsynet i Østfold (H), Fylkesmannen i Østfold (S), Felles tilsyn (F).

81.2 Områdeovervåking

Kartlegging av personvern og informasjonssikkerhet i helse- og sosialtjenesten i kommunene i Østfold.

Fylkesmannen har på oppdrag fra Helsedirektoratet kartlagt personvern og informasjonssikkerhet i helse- og sosialtjenesten i kommunene i Østfold.

Temaer for kartleggingen:

- Navn på IT-system
- Er det etablert klare ansvars- og myndighetsforhold for bruk av IT-systemet?
- Sikkerhetsansvarlig i kommunen
- Melding til datatilsynet
- Er helse- og omsorgstjenesten kjent med Norm for informasjonssikkerhet i helsesektoren med faktaark?

- Er helse- og omsorgstjenesten i kommunen kjent med datatilsynets ”Veileder for kommuner og fylker”?
- Er det etablert rutiner for informasjon om brukers rettigheter til innsyn i henhold til Helseregisterloven § 22 og Personopplysningsloven § 18?
- Er det etablert tilgangsstyring (grensegang) til IT-systemet / elektronisk saksbehandling og journal?
- Har helse- og omsorgstjenesten i kommunen etablert et internkontrollsystem?

Fylkesmannens oppsummering av kartleggingen viser at det er store mangler ved sikkerhetsløsningene i helse- og omsorgstjenestene i østfoldkommunene. Alle kommunene som har fagsystemer opplyser at det er etablert tilgangsstyring til it-systemet. Ellers viser kartleggingen at det er mangel på kunnskap om personvern og informasjonssikkerhet, manglende meldinger til Datatilsynet, og at det er mangel på systemer og rutiner etter regelverket.

Utviklingstrekk av betydning for brukerne av kommunale sosialtjenester som er integrert i NAV-kontor

Fylkesprosjektet (NAV fylke og Fylkesmannen) har nylig vært på en besøksrunde til 17 av 18 NAV-kontor i Østfold. Oppdraget var å se på kvalitet i kvalifiseringsprogrammet. Her fant vi klare forbedringspunkter som også kan overføres til andre områder enn kvalifiseringsprogrammet.

Følgende forbedringspunkter har betydning for brukerne av kommunale tjenester integrert i NAV-kontor:

- Tilgjengelighet: Det er vanskelig å få kontakt med NAV-veiledere, da de ikke ”har lov” til å oppgi sitt direkte telefonnummer. NAV ønsker at kundesenteret skal besvare flest mulig spørsmål. Dette for å avlaste presset på NAV-veilederne.
- Informasjon om tjenestene gis sjelden i mottaket, spesielt når det gjelder kvalifiseringsprogrammet, da NAV-veilederne selv velger ut hvem som skal kunne søke. Holdninger til den enkelte NAV-veileder styrer mye av hvem som får og ikke får informasjon om for eksempel kvalifiseringsprogram.
- Individuell plan informeres det også lite om. Svært få har individuell plan. Her ser vi en hindring også på det organisatoriske nivå. Enkelte kommuner, særlig de største, har organisert seg med en egen koordinator for IP og som skal styre alle individuelle planer i kommunen. Dette er en stor hindring og kan hindre rettssikkerheten til brukerne. Dette er noe som bør ses på fra sentrale myndigheter
- Tverrfaglig samarbeid i NAV-kontoret kan bli bedre. Vi har inntrykk av at de ikke utnytter hverandres kompetanse og går derfor glipp av ”merkompansen” som kan komme brukerne til gode. Dette skyldes mangel på tid og ressurser.
- NAV-veiledere må sette seg inn i mange nye områder samtidig. Mange føler derfor at de ikke mestrer arbeidet sitt, og dette går ut over brukerne. Det som skulle være det nye i NAV - ”tett individuell oppfølging” av den enkelte bruker - er en stor utfordring for NAV.

Risikovurderinger knyttet til tjenester for psykiske lidelser

Noe dokumentasjon er sendt Statens helsetilsyn. Arbeidet ble imidlertid ikke fullført i 2009.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Behandlede saker i 2009:

- Stadfestet - 141
- Omgjort - 62
- Opphevet og tilbakesendt - 39
- Avvist - 6
- Totalt - 248
- Restanse ved årsskiftet - 98

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid: >2 uker - 18, 2 uker-4 mnd - 106, 2-3 mnd - 58, 3-4 mnd - 18, 4-6 mnd - 19

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen i Østfold har i 2009 mottatt 760 meldinger om skadeavvergende tiltak i enkelttilfeller. Disse meldingene fordeler seg på totalt 81 personer fra 13 kommuner. Fylkesmannen har stadfestet 25 tiltak som

medfører bruk av tvang og makt og gitt dispensasjon fra lovens utdanningskrav i 18 saker. Det er gjennomført 17 stedlige tilsyn. Tilsynsrapportene er oversendt Statens helsetilsyn.

81.5 Andre oppdrag

Viser til omtale under resultatområde 82.5.

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Ved utgangen av 2009 hadde Fylkesmannen 3 saker under behandling. Ingen saker ble avsluttet i 2009.

Resultatområde 82 tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Helsetilsynet i Østfold mottok 205 nye tilsynssaker i 2009. Dette er en svak økning fra 2008. Men siden 2003 er antallet saker doblet. Det er bare Helsetilsynet i Oslo og Akershus og i Hordaland som hadde flere tilsynssaker i fjor.

Tallene omfatter hendelser som har ført til tilsynssaker i de kommunale, statlige og private helsetjenestene. De fleste sakene er reist på grunnlag av skriftlige henvendelser fra pasient, pårørende eller meldinger fra helsetjenesten selv. Antallet henvendelser har vært stabilt de siste tre årene i Østfold.

Det høye antallet tilsynssaker de siste årene har gitt oss store utfordringer. Helsetilsynet i Østfold har derfor iverksatt en rekke endringer og effektiviseringstiltak for å håndtere økningen i saksmengden. Saksbehandlingstiden har gått ned fra 250 dager i 2008 til 173 dager i 2009. Helsetilsynet i Østfold har som målsetting å få den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden ned til 150 dager i løpet av 2010.

De alvorligste tilfellene oversendes Statens helsetilsyn for vurdering av reaksjonsform. Helsetilsynet i Østfold oversendte 35 slike saker i 2009. Flere av sakene er ennå ikke ferdigbehandlet i Statens helsetilsyn, men seks av saker har resultert i advarsel og fem har ført til tap av autorisasjon.

Saker knyttet til Sykehuset Østfold har gått ned fra 65 i 2008 til 52 i 2009.

Tilsynssaker ferdigbehandlet av Helsetilsynet i Østfold 2009:

- Ingen oppfølging etter lokal avklaring - 14
- Saker avsluttet etter fullstendig vurdering - 177
- Restanser - 90
- Avviste saker - 11
- Totalt - 193
- Medisn saksbehandlingstid i dager - 161

En del saker som gjelder mindre alvorlige forhold avsluttes etter at Helsetilsynet i fylket medvirker til dialog mellom pasient/pårørende og påklaget personell eller virksomhet. Løses saken på denne måten, avsluttes saken med ”ingen oppfølging etter lokal avklaring”. En sak kan inneholde flere forhold som vurderes.

Tilsyn og klagebehandling skal bidra til at:

- befolkningen får tilstrekkelige tjenester, og tjenester som drives i samsvar med lov og forskrift
- befolkningen har tillit til tjenestene og helsepersonell

- de funnene tilsynet gjør brukes i sosial- og helsetjenestenes forbedringsarbeid
- befolkningen i møte med tjenestene opplever at rettssikkerhet blir i varetatt på en god måte

Politisaker

I 2009 har Helsetilsynet i Østfold fått 4 henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes. Vi har ikke bedt om etterforskning av noen saker uten forutgående henvendelse fra politiet.

82.2 Planlagt tilsyn

Planlagte tilsyn etter helselovgivningen utført i 2009:

Systemrevisjoner i kommunene:

- Helse- og sosialtjenester til barn i barnebolig (L, F) i 4 virksomheter og det er funnet 4 avvik.
- Helse- og sosialtjenester til voksne med psykiske lidelser (E, F) i 1 virksomhet og det er funnet 1 avvik.
- Legemiddelbehandling i sykehjem (E, H) i 4 virksomheter og det er funnet 4 avvik.
- Kommunal legevakt (E, H) i 1 virksomhet og det er funnet 1 avvik.

Systemrevisjoner i spesialhelsetjenesten:

- Spesialiserte tjenester til personer med psykiske lidelser (L, H) i 3 virksomheter og det er funnet 3 avvik.
- Journalføring hos privatpraktiserende psykolog (L, H) i 1 virksomhet og det er funnet 1 avvik.
- Journalføring hos privatpraktiserende psykiater (L, H) i 1 virksomhet og det er funnet 1 avvik.

To planlagte tilsyn ble utsatt til 2010.

82.3 Områdeovervåking

Systematisering av egne tilsynserfaringer: Se resultatområde 81.2.

Ny arbeids- og velferdsforvaltning: Se resultatområde 81.2

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 fordelt på registreringsår:

- 2009 - 105
- 2008 - 98
- 2007 - 167
- 2006 - 172
- 2005 - 401

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

Kravet fra Statens helsetilsyn er at 90 prosent av sakene som behandles av Helsetilsynet i fylkene etter pasientrettighetsloven og kommunehelsetjenesteloven, skal ha en saksbehandlingstid på 3 måneder eller mindre. Når det gjelder saker som gjelder dekning av nødvendige reiseutgifter mellom hjem og behandlingssted, skal median saksbehandlingstid være 3 måneder. Helsetilsynet i Østfold har i 2009 hatt en median saksbehandlingstid på 110 dager.

Oversikt over klagesaker behandlet av Helsetilsynet i Østfold 2009:

- Antall klagesaker mottatt - 51
- Antall klagesaker ferdigbehandlet - 37
- Median saksbehandlingstid (antall dager) - 110
- Restanse pr 31.12. - 25

Når det gjelder mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A, har vi rapportert til Statens helsetilsyn i henhold til rapporteringskrav for Helsetilsynet i fylket i brev av 19. desember 2008. Oversikt over mottatte vedtak og klager følger nedenfor.

Oversikt over mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A i 2009:

- Antall mottatte kopier av vedtak - 125
- Herav vedtak med gyldighet over 3 mnd. - 60
- Antall mottatte vedtak tatt til etterretning - 43
- Antall mottatte vedtak BU som krevde svar - 79
- Antall vedtak opphevet - 3
- Antall vedtak endret - 0
- Antall innkomne klager på vedtak - 0
- Antall opphevede vedtak i klagesak - 0
- Antall endrede vedtak i klagesak - 0

82.5 Andre oppdrag

Fylkesmannen og Helsetilsynet i Ø var i 2008 pilotfylke for tilsyn med legemiddelbehandling i sykehjem, og har i 2008-2009 gjennomført i alt 10 slike tilsyn i Østfold. Vi vil i løpet av 2010 oppsummere resultatene. Rapporteringen inngår også i det fastsatte skjemaet for all planlagt tilsynsaktivitet. I forbindelse med satsningen på tilsyn med tjenester til eldre, har vi deltatt i forberedelsene gjennom Helsetilsynets samlinger. Vi har også på andre måter bidratt med innspill til arbeidet med å utvikle tilsynet, tema og metodeutvikling. Vi har innsendt en skisse til plan for tilsyn med tjenester til eldre i 2010, med redegjørelse for valg av tema og metoder i henhold til notat fra Helsetilsynet, og vil utarbeide søknad om midler som er avsatt til dette arbeidet i den fireårige satsningsperioden.

Arbeidet med å vurdere samhandlingen mellom kommunale helse- og sosialtjenester og spesialisthelsetjenesten videreføres i 2010, internt i avdelingen og gjennom samarbeidet i helseregionen.

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

To klagesaker etter vedrørende avkjørsel fra riksveg i 2009.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Ingen saker.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.

Resultatområde 91 og 92	1		1	0
Sum:	1	0	1	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Det er behandlet 1124 saker om apostille i 2009.

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Ingen saker.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	3	3
Sum:	3	3

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er ikke registrert nye trossamfunn i 2009. Samlet er det 46 registrerte og 4 uregistrerte trossamfunn i Østfold. Sum utbetalt statstilskudd i 2009 er kr 4.182.582.

Fylkesmannen i Østfold har ikke foretatt noen kontrolltiltak/tilsyn overfor trossamfunnene de siste årene pga ressursmangel.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det er gitt 31 tillatelser til spredning av aske etter død og 28 tillatelser før død.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Én sak er behandlet i 2009. Dette var en søknad om dispensasjon fra lovens alminnelige lukningsbestemmelser begrunnet i særlige grunner. Saken er behandlet etter noe kommunikasjon med søker og én dag etter mottatt søknad.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 95, 96 og 97	20		20	0
Sum:	20	0	20	0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Ved kunngjøring av stillinger opplyses det om at arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen og at det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning og å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn.

I 2009 ble 20 personer eksternt rekruttert ved tilsetninger, i faste stillinger 11, engasjement 8 og vikariater 1. Av disse var 15 kvinner og 10 menn. I tillegg kommer 2 lærlinger som har arbeidsområder innenfor kontorlag og IKT-drift samt 2 praktikanter med fagopplæring. En engasjert medarbeider har innvandrerbakgrunn.

Legemeldt og egenmeldt sykefravær var ca 4,0% i 2009 hvorav det legemeldte sykefraværet utgjorde 56%. Det legemeldte sykefraværet var på sitt høyeste i 4. kvartal 2007 med 7,9%. I følge NAVs IA statistikk for 2. kvartal 2009 var det legemeldte fraværet ved embetet 2,2%, Sykefraværet økte til 2,9% i 3. kvartal, men lå likevel 3,2 %-poeng lavere enn tilsvarende virksomheter på landsnivå for gruppen offentlig administrasjon, forsvar og trygd.

Fylkesmannen har fulgt opp sykefraværet systematisk, og sykefraværet er i liten grad relatert til arbeidssituasjonen. Økt egenmeldt sykefravær kan dels forklares ved at reglene for utvidet adgang til bruk av egenmeldinger for IA-bedrifter er fulgt opp og benyttet. Dette har redusert legemeldte fravær i tråd med målet med ordningen. En stor del av fraværet er langtidssykefravær. Ledelsen har prioritert oppfølging av sykefraværet høyt, og oppmerksomheten har vært rettet mot å finne ut hvorvidt det er arbeidsrelatert. Det gjelder både langtidssykefravær og korttidssykefravær. I dette arbeidet har Fylkesmannen nært samarbeid med NAV's IA-kontakt og bedriftshelsetjenesten.

I samsvar med målene for embetets IA-arbeid er det bl.a. gitt arbeidstrening for 1 person på ett fagområde. Det er vedtatt ny livsfasepolitikk, herunder lokal seniorpolitikk. Prosjekt redusert arbeidstid for seniorer ble avsluttet 1. august 2009.

Med risiko for å miste nøkkelpersoner er det gjennomført lokale lønnsforhandlinger for 3 ansatte etter HTA pkt 2.3.4 og bestemmelsen "....for å beholde....".

Fylkesmannen har fokus på psykososialt arbeidsmiljø, og i samarbeid med bedriftshelsetjenesten Hjelp 24 ble det gjennomført avdelingsvise drøftinger om temaet og aktuelle tiltak. Opplæring i AMU-arbeid var ett av tiltakene.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embate	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMOS	1	0,9	1	0,9
Sum	1	0	1	0

98.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har prioritert kompetanseutviklingstiltak i embetets overordnede virksomhetsplan i 2008 og 2009. Hovedsatsingene har vært å styrke kompetansen på elektroniske støttesystemer for alle og på samordningsrollen der ansatte med kommunerettede arbeidsoppgaver har deltatt. Tverrfaglige, medarbeiderstyrte arbeidslag er fornyet og videreutviklet for oppgaveløsninger som krever samordning. Det foreligger rapport fra kompetanseutviklingsarbeidet i 2008 og 2009.

Kompetanseutvikling på embetets ulike fagområder for øvrig, planlegges og gjennomføres i tråd med fagområdenes virksomhetsplaner.

Kommentar til tabellen nedenfor:

Tabelldataene vedrørende kunngjorte stillinger gjelder ledere på direktørnivå, assisterende fylkeslege, assisterende fylkesmann og embetsleder. Mellomledere (assisterende direktører) og faggruppelidere er ikke medregnet.

Det er kunngjort 4 leder stillinger hvor det er ansatt 1 kvinne og 3 menn. Pr 31.12. består lederteamet av 3 kvinner (inkl. fylkesmannen) og 4 menn. Ny assisterende fylkesmann er ansatt og inkludert over, men han tiltrer først i mars 2010.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMOS	4	25	75	3	4

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMOS	34	66	100	0

98.3 Medvirkning

Samarbeidsutvalget: Fylkesmannen har etablert et godt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene gjennom månedlige møter i samarbeidsutvalget og en årlig planleggingsdag for ledere og tillitsvalgte. Samarbeidet er beskrevet i lokal tilpasningsavtale. I 2009 deltok alle ledere og tillitsvalgte på felles opplæring om avtaleverket i regi av Nettverk Østlandet, jf Hovedavtalen pkt 5.6.1 Medbestemmelse og samarbeidskompetanse. Lokal lønns- og personalpolitikk vil være tema i 2010 da dette ble utsatt pga personalskifte i 2009.

Arbeidsmiljøutvalget: Arbeidet følger vår årlige handlingsplan og utvalget har hatt 5 møter.

Forvaltningsreformen: Embetsledelsen har i 2009 som i 2008 hatt jevnlig allmøter med informasjon om status for forvaltningsreformen. Konsekvensene av reformen er også drøftet på områdemøter og i samarbeidsutvalget.

98.4 Likestilling og likeverd

Det er lagt vekt på hvordan embetet utøver sin aktivitetsplikt for likestilling og veiledningsplikt på Fylkesmannens fagområder for å avdekke eventuelle uønskede lønnsforskjeller. Årlig utredes kjønnsfordelingen på stillingsgrupper og lønn, og vi har integrert tiltak i personalpolitikken og lønnspolitikken. Det ble ikke gjennomført lokale lønnsforhandlinger etter HTA pkt 2.3.3 Årlige forhandlinger i 2009. Beregninger av status ved embetet pr 01.12.2009 viser at det ikke er forskjell på kvinner og menns lønnsnivå. Slik har det også vært noen år.

Vi har regler for annonsering, og det er etablert samarbeid med NAV ved kunngjøring av stillinger. Embetet har en fleksibel arbeidstidsordning og permisjonsmuligheter for småbarnsforeldre, redusert arbeidstid og arbeid hjemme etter avtale. Normalt forekommer ikke bruk av overtid.

I embetets samarbeidsutvalg med representanter fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, var det 7 kvinner og 1 mann (87% kvinnerepresentasjon). I arbeidsmiljøutvalget var det 2 kvinner og 6 menn (25%

kvinnerepresentasjon). Pr 31.12. hadde embetet en vakant lederstilling (ass. fylkesmann) og for øvrig 3 kvinner (inkludert fylkesmannen) og 4 menn i lederstillinger, dvs 43 % kvinner. Tilsvarende fordeling i 2008 var 71% kvinner.

Det er i løpet av året gjennomført omfattende individuell fysisk tilpasning av arbeidsplassene. Inngangspartiet har fått ny mottakelse med bl.a. internettilgang, føringskinner for blinde/svaksynte og det er montert teleslynge i et felles møterom.

Det er utarbeidet etiske retningslinjer og regler for varsling om arbeidsmiljøet ved embetet.

Likestillingsloven, arbeidsmiljøloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven er etter Fylkesmannens vurdering ivarettatt.

98.5 Føringer på IKT-området

Informasjonssikkerhet

Fylkesmannen i Østfold har et utvalg for informasjonssikkerhet. Utvalget har i 2009 påbegynt arbeidet med informasjonssikkerhetspolicy ut fra forslaget til mal for Fylkesmannen, initiert av FAD og Fylkesmannen i Hordaland. Policyen vil bli ferdigstilt i 2010 og vil bli fulgt opp med revidering av egne rutiner. Embetets risikovurdering ble foretatt i slutten 2007 og vil bli revidert i 2010. Ny ROS-analyse vil sammen med ny policy og forslag til sikkerhetsmaler, danne grunnlaget for revideringen av rutiner.

Fylkesmannen i Østfold har en enkel fjernaksesløsning hvor autoriserte ansatte kun har tilgang til vårt intranett og egen e-post. Det er iverksatt egne systemtekniske tiltak for å hindre uautorisert tilgang. Ansatte som autoriseres for fjernaksess må inngå avtale om dette før fjernaksess tillates.

GIS og geodata

Fylkesmannen i Østfold deltar i geodatautvalg og temadatautvalget i *Norge digitalt Østfold*. Det er etablert en samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen, kommunene i Østfold, Statens kartverk og fylkeskommunen i Østfold om Turkart Østfold. Videre har Fylkesmannen et GIS-samarbeid med Østfold fylkeskommune.

Kartdata fra Geovekst, Norge digitalt og ortofoto fra Norge i bilder, er tilgjengelig på *Østfold-kartet*. Det er etablert en egen innsynsløsning for regionalt miljøprogram. Karttjenesten Ytre Hvaler nasjonalpark er mye brukt. Fylkesmannen har driftet *Turkart Østfold*. Ansvaret for denne oppgaven overføres til fylkeskommunen fra 01.01.2010, jf forvaltningsreformen. Også øvrige friluftsoppgaver overføres til fylkeskommunen. Kartløsningen er integrert i saksbehandlersystemet ePhorte. Byggesaker (klage og dispensasjonssaker) er klassert og stedfestet.

Det er ressurskrevende å oppdatere basis geodata. I denne sammenheng er det viktig at FADs prosjekt om felles administrert geodatabase for embetene, kommer i drift i 2010. Basen er viktig for å videreutvikle fellesløsninger.

Fylkesmannen samarbeider med kommunene og enkeltprosjekter om geodata, og arbeidet med å tilrettelegge tematiske geodata innenfor samfunnssikkerhetsområdet er påbegynt. Dette videreføres i 2010. Miljø- og sårbarhetskartene (MOB) ble ajourført høsten 2009. Fylkesmannen vil i 2010 oppgradere og videreutvikle kartinnsynsløsningene med ny programvare og funksjonalitet.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Informasjon og utbetaling av partistøtte for 2009 ble gjennomført før 01.05.2009. Det er brukt 4 dagsverk, dvs ca 1 ukeverk på partistøtteordningen.

Partistøtte utbetalt i 2009: Fylkesungsorganisasjonene - kr 883 170, fylkesorganisasjonene – kr 3 195 128 og kommuneorganisasjonene – kr 1 501 256.

Ressursrapportering

Vi har brukt ca 4 dagsverk, dvs 1 ukeverk, på partistøtteordningen i 2009.

Resultatområde	FMOS	Sum		
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 99	1	1	0	
Sum:	1	0	1	0